

tv-15 naš TOVARIS

Št. 51
23. decembra 1982
Leto XX

glasilo zveze združenj borcev nov in zveze rezervnih vojaških starešin slovenije

22. december – dan JLA

NAŠ PRAZNIK

Letos mineva 41 let, odkar je bila ustanovljena Prva proletarska brigada, prva redna enota naše armade. V dolgoletni krvavi in surovi zgodovini naših narodov je to tudi prva res njihova enota. Najboljši in najzvestejši sinovi vseh naših narodov so bili v njenih vrstah, vanjo pa so stopili z eno samo željo, priboriti svojim narodom pravo svobodo in trajen mir. Vsi dobro vemo, kaj je vojna in njene strahote. Nihče v naši družbi si ne želi, da bi se ponovila, ker smo preveč krvavo plačali vse tisto, kar imamo. Malo je narodov, ki so plačali tako visok krvavi davek za svojo svobodo. Vsak deseti prebivalec te države je dal življenje v minuli vojni in revoluciji za današnjo socialistično samoupravo in neuvrščeno Titovo in našo Jugoslavijo.

Dvaindvajseti december je praznik naših oboroženih sil, v resnici pa je to praznik nas vseh, saj smo tudi oborožene sile mi vsi. Jugoslavija je najbližje tezi o oboroženem ljudstvu, ki jo je postavil Karl Marx in genialno prenesel v naše razmere vrhovni poveljnik Josip Broz Tito. V 37 letih povojnega razvoja je postala Jugoslavija neosvojljiva trdnjava, ki se je boji vsak napadalec. Tovariš Tito je pravilno ugotovil, da je temelj vsake dobre in prave obrambe človek. Vendar ne samo človek v uniformi, ampak človek za stružnico, za pisalno mizo, za šolsko klopjo, za volanom in drugje.

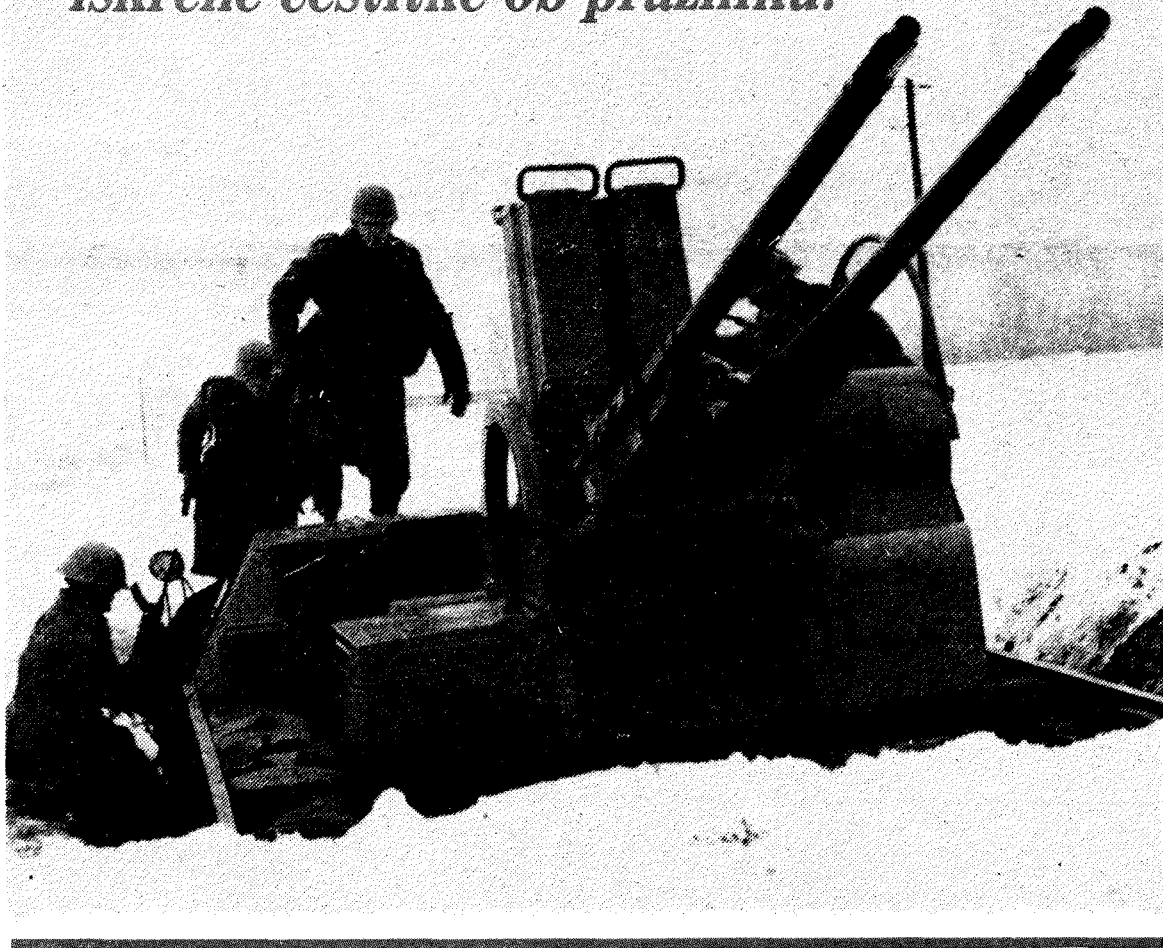
Seveda pa gre posebno mesto pri tem jugoslovanski ljudski armadi, ki bi prva stopila v boj in zadržala morebitnega napadalca, dokler se ne bi zbrale

enote teritorialne obrambe, civilne zaštite, narodne zaštite in drugi. Letošnji praznik oboroženih sil je JLA pričakala z velikimi uspehi in rezultati. Enote in poveljstva so še povečale bojno pripravljenost. Kljub temu so dosegle tudi velike uspehe pri varčevanju in se tako uspešno vključile v gospodarsko stabilizacijo. JLA pa ni samo tako prispevala k stabilizaciji in hitrejšemu razvoju naše družbe. Od začetka leta so inženirske enote, seveda skupaj z drugimi pripadniki JLA, zgradile in posodobile več kot 390 kilometrov cest in uredile čez 40 kilometrov tras za ceste. Hkrati s tem so v okviru posebnega usposabljanja zgradile 32 novih in obnovile sedem mostov. Vsako leto več deset tisoč mladih pridobi v enotah JLA kvalifikacijo v raznih poklicih. Letos je tako usposobljeno za voznike C kategorije 12579 in za E 3615 vojakov. Hkrati je 900 vojakov pridobilo kvalifikacijo za prometnika in 2750 se jih je usposobilo za upravljalce gradbenih strojev. Še več tisoč pa jih je pridobilo kvalifikacijo za mehanike, kuharje, peke, telegrafiste, bolničarje in drugo.

Pa še nečesa ne smemo pozabiti. S tem, ko se JLA kot celota vključuje v stabilizacijska prizadevanja in varčevanje, navaja mladega človeka, da bo tudi sam, ko bo slekel vojaško suknjo, enako ali pa še bolj pazljivo delal na delovnem mestu ali pa v zasebnem življenju.

Bojan Kuntarić

Pripadnikom oboroženih sil iskrene čestitke ob prazniku!

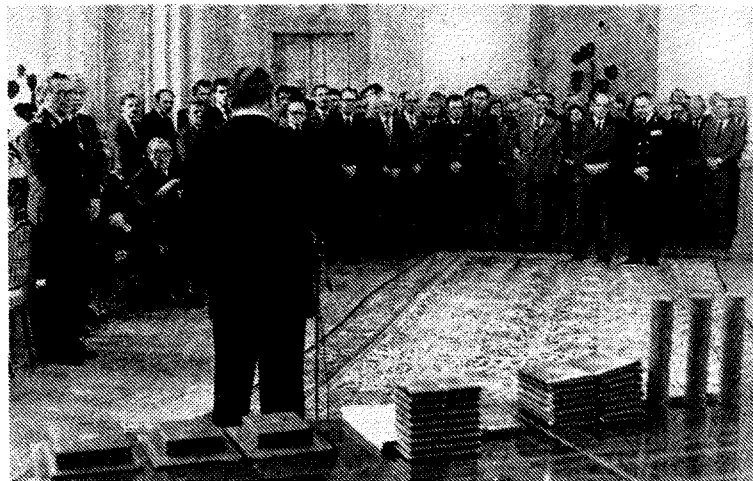
Najboljša enota TO

V Kranju v DO Iskra telekomunikacije so na tovariškem srečanju borcev zaščitne enote vojnopolitičnega vodstva NOV in POS ter pripadnikov enote TO Edvard Kardelj-Krištof, ki nadaljuje tradicije zaščitne enote, podelili enoti TO visoko vojaško odlikovanje. Enota TO Edvard Kardelj-Krištof je dobila red za vojaške zasluge z veliko zvezdo za rezultate, ki jih je dosegla pri uresničevanju zadanih nalog. Odlikovanje je podelil član predsedstva SR Slovenije Lojze Briški. V imenu enote se je za odlikovanje zahvalil komandant Miloš Zabukovec.

Slovesne podelitve odlikovanja in naziva najboljše enote TO v Jugoslaviji so se med drugim udeležili Pepca Kardelj, Ivan Maček-Matiša, Miha Petrič, Martin Košir, Edo Kranjčević in drugi.

Priznanja in plakete

Svet predsedstva SR Slovenije za ljudsko obrambo je ob 22. decembru pripravil slovesnost, ki so se udeležili najvidnejši predstavniki družbenopolitičnega življenja naše republike, JLA in republiškega štaba teritorialne obrambe. Slavnostni govornik je bil član predsedstva SRS France Popit.

Zatem so podelili priznanja in plakete teritorialne obrambe, republiškega sekretariata za ljudsko obrambo in ZRVS Jugoslavije. Plaketo ZRVS Jugoslavije je prejel tudi TV-15 Naš tovariš.

B. K.

Foto: Marjan Zaplatil

Končano je leto kongresov

Po kongresih zveze komunistov, zveze sindikatov in drugih letošnjih zasedanjih torej še 11. kongres Zveze socialistične mladine Jugoslavije. Z njim se končuje vsestranski politični dogovor o aktualnih družbenih nalogah in smereh nadaljnje aktivnosti vseh organiziranih in združenih socialističnih sil. Kongres, ki se ga je udeležilo 959 delegatov iz vse domovine, je v sobotnem jutru odprl dosedanji predsednik ZSMJ Bogić Bogičević. Spregovoril je o obdobju med 10. in 11. kongresom jugoslovanske mladine. Opozoril je na vrsto težav, ki pestijo mlado generacijo in segajo prav na vsa področja njenega življenja in dela, najbolj pa seveda izstopa problem brezposelnosti. V smernicah, ki naj privedejo iz neljubega položaja, je Bogić Bogičević pokazal na odločenost mladih za vsestranski razvoj in napredek naše SFRJ, za enakopravnost, bratstvo in enotnost, za socialistično samoupravljanje, za neuvrščenost, za večjo storilnost in nagrajevanje po delu, na odločenost mlade generacije, da nadaljuje Titovo pot, »kajti le tako bodo mladi Jugoslavije kos revolucionarnim nalogam, ki so pred nami.«

V imenu centralnega komiteja ZKJ je delegate in goste kongresa pozdravil sekretar predsedstva CK ZKJ Nikola Stojanović. »Poglaviti interesi in problemi mladine niso nič drugega kot del interesov, problemov in potreb vse družbe, vseh delovnih ljudi,« je dejal med drugim. »Zato ne moremo čakati, kakor je poudaril že tovariš Tito, da bo mlad človek postal starejši in šele potem aktiven. Povsod moramo ustvarjati možnosti za hitrejšo in celotno vključevanje mladine v delo in samoupravljanje. Mladi pa morajo obljubiti, da bodo izboljšali svoj odnos do dela, da bodo prožnejši in bolj zagnani za vsakršno delo.«

Kongresa so se udeležili tudi najvidnejši predstavniki družbenopolitičnega življenja v državi ter delegacije mladinskih organizacij Slovencev in Hrvatov iz zamejstva.

Po kongresu v poznem nedeljskem popoldnevu je zvezna konferenca ZSMJ izvolila za svojega novega predsednika Dragana Ilića iz Srbije, za sekretarja pa dosedanjega sekretarja RK ZSMS Roberta Černeta.

Kako je tekla beseda v šestih kongresnih komisijah, pa preberite na mladinski strani TV-15.

Ziva Drole

Zveza komunistov Jugoslavije in železničarji

Izbor dokumentov in gradiva

V počastitev številnih letošnjih jubilejev je Železniški muzej iz Beograda pripravil razstavo na temo **ZKJ in železničarji**. Obiskala je že vrsto jugoslovanskih mest. Tokratna predstavitev je v predverju stavbe Železniškega gospodarstva Ljubljana v ulici Moše Pijade 39.

Narodni heroj Jože Borštnar, ki je spregovoril ob odprtju, je med kratkim orisom zgodovine delavskega gibanja med železničarji poudaril, da so bili ti že med ustanovitelji Socialistične delavske partije Jugoslavije leta 1919, in da so bili med ustanovitelji slovenskega dela komunistične stranke Jugoslavije. Pri tem seveda ne gre izpustiti zastopnosti železničarjev v vodstvu komunistične stranke in v organizatorskih vrstah za aprilski 'generalni štrajk' leta 1920.

Sindikalni časopis »Ujedinjeni železničari« je prispeval s svojo buditeljsko sindikalno besedo velik delež k političnemu zorenju članstva. Nič čudnega torej ni, če je bil na primer ljubljanski »Železničarski dom« tako v spopadih z Orjuno kot tudi kasneje trdnjava zoper fašizem.

Delo v partijskih celicah in »šolanje« zavesti železničarjev je pokazalo velike uspehe v letu 1936, ko je iz železničarskih vrst odšla na španska bojišča cela vrsta mož. In vse do začetka druge svetovne vojne se je partijski in ljudsko-frontni kader v železničarskih vrstah tako krepil, da je ob začetku narodnoosvobodilnega boja stopil v korak z organiziranim odporom brez odlašanja. Partijske organizacije so imele plodna tla za hitro organiziranje odborov OF, narodne zaščite, zbiranja zaupnih podatkov...

Iz železničarskih vrst je izšlo kar 59 jugoslovanskih narodnih herojev, 500 spomeničarjev, tisoči pa so se bojevali v enotah NOV in PO Jugoslavije. Pet tisoč jih je padlo, bodisi neposredno v bojih ali pa v taboriščih in na moriščih.

O vsem tem govori razstava »Zveza komunistov in železničarji«, ki je bila simbolično odprta prav na večer pred dnevom Jugoslovanske ljudske armade.

B. Ž. J.

Fantje modrih višav

Ob praznovanju 22. decembra se po vsej domovini vrstijo številne prireditve. Slovensko je bilo minuli petek v domu JLA v Kranju, kjer so se na svojem vsakoletnem

mo pa je za njih, predvsem pa za njihove družine še večjega pomena. Poklic letalca-pilota ali letalskega mehanika zahteva svoje: veliko odrekanih, prostega časa pa skoraj

Vladimir Šmigoc

Alojz Petever

Janez Turk

srečanju sestali rezervni piloti-letalci, predstavniki družbenopolitičnih organizacij kranjske in nekaterih ljubljanskih občin in pripadniki JLA.

Mineva tudi 40 let od oblikovanja jugoslovanskega vojnega letalstva. Temu zgodovinskemu jubileju so udeleženci srečanja posvetili največ pozornosti, srečanje sa-

ni. To še kako občutijo svojci in najožji člani družine, ki so nemalokrat prikrajšani za številne prijetne urice v krogu domačih.

»Res je, da imamo prostega časa zelo malo ali skoraj nič. To se še kako občuti v naših aktivnostih v družbenopolitičnih dejavnostih. Marsikdo pomisli, da ne želimo sodelovati, vendar ni tako. Preprosto, časa

Titovi obiski na slikah

V domu JLA v Ribnici so ob prazniku naših oboroženih sil odprli razstavo fotografij z naslovom »Tito med pripadniki Ljubljanskega armadnega območja«. Avtor razstave Milorad Borčić je zbral slikovni material o večini obiskov in srečanj tovariša Tita z vojniki in starešinami LAO. Prva fotografija je iz leta 1948, ko je tovariš Tito obiskal vojašnico v Postojni in tamkajšnje enote. Takrat je bila na tem delu naše domovine 1. proletarska divizija in njeni komunisti so tovariša Tita izbrali za svojega delegata na 5. kongresu naše partije. Vrhovni poveljnik je to rad sprejel in nato našel čas in sam prišel ter jim razložil sklepe najvišjega partijskega srečanja. Na razstavi so tudi fotografije z obiskov v tedanji karavli Ljubelj, ki zdaj nosi ime po tovarišu Titu, s silvestrovanja v Domu JLA v Ljubljani in obiska v vojašnici Staneta Žagarja v Kranju. Večino slikovnega materiala je posnel avtor sam, nekaj pa njegova stanovska kolega Slavko Krševan in Miran Suštar.

Odprtja razstave so se udeležili tudi poveljnik LAO generalpodpolkovnik Branko Jerkić, poveljnik republiškega štaba TO generalpodpolkovnik Miha Petrić, namestnik republiškega sekretarja za ljudsko obrambo Ivo Samec, predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Ribnica in drugi gostje. Razstavo pa je odprl polkovnik Vinko Šunara, pomočnik poveljnika LAO, ki je med drugim dejal, da pripadniki Ljubljanskega armadnega območja tudi tako izražajo svojo ljubezen do tovariša Tita in svojo odločenost, da vztrajajo na njegovi poti graditve socialistične samoupravne družbe pobratenih narodov in narodnosti naše skupnosti.

za to nimamo. Želimo, da bi se mladi še bolj odločali za ta poklic. To pa bomo dosegli le če bomo vse družbenopolitične strukture in naš izobraževalni sistem posvečali več pozornosti usposabljanju novih kadrov. Družina? Zaradi naše prezaposlenosti je ta v mnogočem prikrajšana. prav tovrstna srečanja ublažijo praznino v družinskem krogu«, so nam povedali Vladimir Šmigoc, Alojz Petever in Janez Turk.

Premalo je prostora, da bi zapisali misli, želje in tudi tiste manj srečne dni, ki jih preživljajo piloti-letalci in vsi, ki so kakorkoli v zvezi z letalstvom. Ne glede na starost, čin in nacionalno pripadnost vladata med njimi tovarištvo in zaupanje, so nam ob koncu pogovora pribili naši sogovorniki.

Jože Čurin

RADIO ŠE POMNITE - TOVARIŠI

Te dni poteka 40 let (27.-29. decembra 1942) od ustanovnega, prvega kongresa Protifašistične mladine Jugoslavije (USAOJ), ki je bil v Bihaču. 365 delegatov, med temi 123 iz vojaških, je z nepopisnim navdušenjem zaploskalo prvemu govorniku vrhovnemu komandantu NOV in POJ tovarišu Titu, ki je med drugim dejal: »S tem kongresom se mora še bolj utrditi bratstvo med vsemi narodi Jugoslavije, ker je KPJ v mladini že od nekdaj videla nosilca tega bratstva in enotnosti - in se ni zmotila...«

Tej zadnji manifestaciji med 86 dni trajajočo »Bihačko republiko« je v celoti posvečena oddaja, ki bo na sporedu to nedeljo, 26. decembra, brž po poročilih ob 9. uri na 1. programu Radia Ljubljana. V njej bodo sodelovali tovarišci Hadžera Šakić Ibrahimpašić in Vilma Bebler Pirković ter tovariši Kosta Nadj, Milan Daljević, Viktor Stopar in Jakob Ravšelj Jakšimir. Povejmo, da bo odkrita skrivnost, kdo je v imenu Slovencev pozdravil udeležence USAOJ, čeprav delegacija iz Slovenije ni bila uradno poslana v Bihač. Oddajo pripravlja Stane Škrabar.

KOLENDAR POMEMBNEJŠIH DOGODKOV

24. in 25. december 1934: V Ljubljani je bila 4. konferenca KPJ. Z njo se je končalo obdobje organiziranega obnavljanja KPJ po udarcih, ki ji jih je zadal režim šestojanuarske diktature. Kot priprava na državno konferenco so potekale v času od septembra do novembra 1934 pokrajinske konference za Hrvatsko, Slovenijo, Srbijo, Črno goro in Dalmacijo, ki so analizirale in ocenile proces obnavljanja in povezovanja partijskih organizacij v posameznih pokrajinah.

26. december 1942: Velika preureditev slovenske partizanske vojske. Ob 1. (dolenjski) in 2. (notranjski) operativni coni, ustanovljeni decembra 1942, je glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet ustanovilo 3. (alpsko) in 4. (štajersko) operativno cono. Za komandanta 3. je imenovalo Mirka Bračiča, za komandanta 4. pa Franceta Rozmana-Staneta. Tretja operativna cona je obstajala do srede februarja 1943, četrta pa do avgusta 1943.

27. december 1942: V svobodnem bosanskem mestu Bihač je bil prvi kongres Zedinjene zveze protifašistične mladine Jugoslavije (USAOJ), ki se ga je udeležilo 325 predstavnikov mladine. Iz Slovenije se ga niso mogli udeležiti zaradi pretrganj zvez. Na kongresu je govoril tudi Josip Broz Tito. Izvolili so državni odbor USAOJ.

December 1944: V Trstu so ustanovili enoten mestni komite za KPS in KPI.

27. december 1941: Hudi boji Cankarjevega bataljona z nemško policijo in vojsko na Bukovskem vrhu in Valterskem vrhu v Poljanski dolini. Bataljon se je zvečer prebil iz sovražnikovega obročja in je odšel proti Dražgošam.

Rdeče številke vse bolj grozijo

naš komentar

Izgube nas vse bolj pestijo. Zadnji podatki, ki jih je objavila služba družbenega knjigovodstva, pravijo, da je v Sloveniji minusa že za 7.296.075.000 dinarjev. Z izgubo posluje ta čas blizu 300 organizacij združenega dela, v katerih je 56 tisoč zaposlenih.

In tem rdečem številkam se ni videti konca. Mnogi dodajajo, da se bo izguba do konca letošnjega leta še povzpela za kakšnih 380 milijonov. To pa predvsem zaradi devalvacije dinarja. Nova izguba naj bi se nabrala zlasti v proizvodnji naftnih derivatov, v premovalništvu in še v nekaterih gospodarskih vejah. Že zdaj je za 146 odstotkov večja, kot je bila lani. Več kot 100 milijonov dinarjev izgub so letos »pridelali« v industriji motornih vozil v Novem mestu, v Gorenju, termoelektrarni Šoštanj, jeseniški železarni, v Ini Nafti v Lendavi, v ljubljanskem Petrolu in še v sedmih slovenskih organizacijah.

Na vrhu je še vedno IMV, čeprav je v zadnjih dneh visoko izgubo nekoliko znižal. Še naprej govorijo o nedokončani naložbi, za katero so porabili 2,84 milijarde dinarjev, ki pa ne daje nobenega dohodka. Živeli so povečini na up, zato zdaj namenljajo samo za obresti in anuitete letno kar milijardo dinarjev.

Vzrok za izgube vidijo v tehnični in tehnološki zaostaloosti. Za nekatere račune so zvedeli šele v zadnjih dneh, ko so finančni položaj tovarne temeljiteje preverili. Zdaj pospešeno pripravljajo nove programe. Govorijo o programih IMV 1 in IMV 2, o novih avtomobilih in prikolicah. Obenem pa je slišati, da vidijo rešitev povečini le v novih vlaganjih, za katere naj bi namenili okrog 10 milijard dinarjev. Bržčas je utvara misliti, da bi toliko denarja premogli, zato bo treba velike apetite po novih sredstvih vsekakor omejiti.

Drugi na seznamu zgubarjev je Gorenje. Če je izhod iz težav v Novem mestu še precej nejasen, pa so se tu že dokopali do mnogih rešitev. Za Kärting trdijo, da bo kmalu posloval brez rdečih števil. Doma naj bi denar vlagali predvsem v elektroniko in računalništvo, torej na področja, kjer je zaostanek največji.

V hudih škripcih je še vedno Ina Nafta. Za letnim načrtom zaostaja za okrog 30 odstotkov. Najhuje je to, da še do danes ne vedo, kako bo z opremo za novo rafinerijo. Temu objektu smo se v Sloveniji odpovedali, nismo pa še našli kupca za naprave, ki smo jih že kupili. Gre za okrog dve milijardi dinarjev, ki sta ta čas uskladiščeni na lendavskih poljih in povzročata veliko skrb.

Drugi za izgube krivijo neustrezno cenovno politiko. Le redko kdo pa se je doslej vprašal, koliko so k izgubam prispevali sami. Znano je, da so osebni dohodki v organizacijah, ki poslujejo z izgubo, višji kot na drugod. Po podatkih službe družbenega knjigovodstva so znašali povprečni mesečni osebni dohodki na zaposlenega 13 tisoč 500 dinarjev, v organizacijah, ki so poslovale z izgubo pa 13 tisoč 711 dinarjev. Ne gre pozabiti, da so zgubarji število zaposlenih zmanjšali, drugod pa so jih povečali.

Takšna neupravičena ravnanja pri zgubarjih bi lahko še našli. Povsem jasno je, da so priporočila slovenske skupščine, ki je pred letom dni spregovorila o teh vprašanjih, ostala brez pravega odmeva. V organizacijah združenega dela nove sanacijske programe srujejo prepočasi. Mnogi programi niso dovolj kakovostni, zato jih je treba spreminjati, preden sploh zaživijo. Lep primer takega početja je Tomos.

O preusmeritvi proizvodnje le redko kje razmišljajo, čeprav mnogih izdelkov na tujem ne bo mogoče več prodajati, ker so preprosto zastareli. Premalo je programov za preusmerjanje delavcev. Številni se rešujejo s pomočjo skladov skupnih rezerv. Vprašanje pa je, kako dolgo bo to še mogoče, kajti skladi naj bi bili namenjeni predvsem za vzdrževanje tekoče likvidnosti in za druge prednostne naloge.

Zanimivo je tudi, da v zadnjih dveh letih zakona o sanaciji skorajda nihče ni uporabil. Tisti, ki slabo poslujejo, bi morali v stečaj. Tega smo se na moč izogibali. Pokrivali smo vsakršne izgube, tudi tiste, za katere ni bilo nobenega opravičila. Verjetno se tudi zato nekateri niso kaj prida potrudili, da bi se postavili na lastne noge. Poznamo organizacije združenega dela, ki že leta in leta ne ustvarjajo nobenega dohodka. Vanje vsako leto vlagamo velika družbena sredstva. Po njihovi zaslugi namenjamo za pokrivanje izgub že tretjino ustvarjene akumulacije, toda ali bodo te organizacije naslednje leto poslovale brez rdečih števil ali ne, nihče ne more povedati.

Kljub temu pa kaže, da so nas visoke številke v zadnjem času le predramile. Mnogi so začeli iskati trajnejše poti, ki naj bi jih vendarle popeljale iz težav. Srujejo nove programe, ki so stvarnejši od dosedanjih in ki upoštevajo zdajšnje gospodarske razmere doma in v svetu. In predvsem njim bi morala veljati širša podpora ne le denarnih ustanov, marveč tudi gospodarskih zbornic, izvršnih svetov in drugih, ki so soodgovorni za skladen razvoj slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva.

Darko Marin

Z manj denarja do večjih uspehov

Ko začnemo razmišljati o gospodarnem poslovanju, racionalizaciji in varčevanju v JLA, se moramo zavedati, da je armada specifična ustanova, v kateri se o stabilizaciji, gospodarnem poslovanju in varčevanju lahko pogovarjamo le do tiste meje, ko zaradi tega ni ogrožena bojna pripravljenost. Teza, da je dobra bojna pripravljenost, ki jo pogojujeta dober pouk in usposabljanje, največji prispevek k stabilizaciji, v JLA še kako drži. Prav zato v armadi namenijo kar največjo pozornost usposabljanju kadrov, tako vojakov kot starešin, za čimboljše ravnanje in obvladovanje vseh sistemov v sodobni (in dragi) oborožitvi. Odgovornost bremeni vse od najnižje do najvišje stopnje, odločitve in rešitve se ureničujejo vse od oddelka, voda, čete in naprej. V teh enotah je gospodarska računica postala pravilo ali kot sô poudarili na zadnji seji komiteja organizacije Zveze komunistov Jugoslavije v JLA, vsako odločitev spremlja tudi ekonomska analiza. Težišče vseh prizadevanj bo tudi v prihodnje v vzdrževanju visoke bojne pripravljenosti jugoslovanske ljudske armade kot celote, kljub temu, da so finančne možnosti v zaostrjenih pogojih gospodarjenja skromnejše. Če povemo drugače: z manjšimi sredstvi si v armadi prizadevajo ustvariti večje rezultate. K temu cilju so naravnani vsi načrti v JLA.

Štiri glavne naloge

Posodobitev oboroženih sil, v prvi vrsti JLA, ki vsebuje izobraževanje in usposabljanje kadrov od vsakega vojaka do poveljnika, da bi čimbolj obvladali sodobno vojaško tehniko. **Varčevanje z energijo**, posebno z naftnimi derivati, ki so iz uvoza. **Lastna pridelava dobrin**, potrebnih za življenje enot JLA. **Pomoč in sodelovanje** pri gradnji različnih objektov.

Vemo, da so enote JLA oborožene s sodobnim orožjem, od nadzvočnih letal, raket, sodobnih plovil in podobno ter opremljene z različno sodobno elektronsko tehniko. Vsa ta sredstva pa so učinkovita le, če jih uporabljajo dobro usposobljeni in izurjeni starešine in vojak. Ob tem je potrebno vedeti, da imajo tudi ta sredstva svoj čas »življenja«, potem pa so potrebna obnovitve, popravkov, servisov in podobno. Zato rešujejo problem z različnimi pripomočki, ki v nekaterih primerih zelo dobro nadomeščajo originalno tehniko in nadomeščajo izkoriščanje in trošenje prave tehnike. Del teh naprav je plod domačih inovatorjev in so domače proizvodnje, serijsko jih izdeluje naša industrija. Tako je mogoče s skromnimi sredstvi doseči zelo dobre rezultate v usposabljanju, izobraževanju in urjenju

starešin in vojakov ter posadk. Seveda pa tudi to seže le do določene meje, absolutnih nadomestkov za originalno orožje in tehniko ni, tako da moramo tudi tu imeti pred oči meje, ki vplivajo na bojno pripravljenost.

Na tem področju bi lahko omenili tudi servisiranje tehnike v lastni režiji. Tehnične delavnice v Ljubljanskem armadnem območju so na primer usposobljene za remont tankov in drugih vozil, posebno kontrolo helikopterjev in podobno. Tako so pri vsakem tanku, ki je bil pri njih v remontu v letu 1981, prihranili 260.000 din, letos pa kar 300.000 din.

Pomembno vlogo pri varčevanju v Ljubljanskem armadnem območju imajo delavnice, v katerih popravljajo obutev, obleko, perejo in kemično čistijo vojaška oblačila in nasploh skrbijo za boljši življenjski standard vojakov. Tako so letos popravili v eni od teh delavnic oblačila v skupni vrednosti okoli 2 milijardi starih din. V kemičnih čistilnicah so očistili okoli 130 milijonov kosov opreme, v krojaški delavnici so popravili 13.000 predmetov v vrednosti 150 starih milijonov. Vse pekarnice so prešle na kurjenje s trdimi gorivi, za peko uporabljajo ustreznejšo moko, in tudi tu so prihranki precejšnji.

Energija

V JLA ukrepe, ki jih je letos sprejel zvezni izvršni svet, praktično izvajajo že tri leta, predvsem v zvezi s tekočimi gorivi. Vsi potniški avtomobili v uporabi v JLA so domače proizvodnje, letos pa so za četrtno omejili vožnjo z njimi. Odrrekli so se tudi nakupu novih vozil, tistih seveda, ki ne vplivajo na bojno pripravljenost. Uporaba naftnih derivatov se je samo v Ljubljanskem armadnem območju letos zmanjšala za 20 odstotkov glede na triletno povprečje. To je precej, če vemo, da s to energijo štedijo že nekaj časa in ne šele letos.

V Ljubljanskem armadnem območju je prepovedana uporaba vseh vrst električnih peči. Vse peči v pekarnah so preuredili na premog, pa tudi v kotlovnica prehajajo na kurjenje s premogom. Letošnjo porabo naftnih derivatov so tako zmanjšali za 2500 ton, električne energije pa so prihranili okroglo milijon kilovatnih ur.

Življenjska raven vojakov in starešin mora ostati enaka

Ob vseh teh stabilizacijskih ukrepih pa življenjska raven vojakov in starešin, ki je eden pomembnih elementov moralno-političnega stanja enot JLA in s tem v zvezi

bojne pripravljenosti, ne sme pasti. Ta naloga je med prioritetskimi v vseh načrtih. Tako v vojašnicah še naprej skrbijo za boljše in normalne pogoje za delo in življenje. V Ljubljanskem armadnem območju so tako v letošnjem letu z lastnimi sredstvi in z delom v lastni režiji zgradili več objektov, pomembnih za standard vojakov in starešin: spalnice, učilnice, karavle, intendantske servise, pralnice, športne objekte in podobno. Vsega tega pa s sredstvi, ki so jih imeli, ne bi mogli zgraditi, če ne bi izkoristili notranjih rezerv: lastno delovno silo, strokovnjake, obrtnike, delo v lastni organizaciji. Tu pravzaprav ne gre za prihranek v pravem pomenu te besede. Vsa sredstva za te investicije so sicer porabili, vendar so zaradi svojega dela zgradili skoraj enkrat več teh objektov, kot bi jih z enakimi sredstvi v tuji režiji.

Obdelovanje zemlje

JLA ima precej zemlje, ki jo potrebuje za letališča, skladišča, strelišča in podobno. Del teh površin je možno seveda obdelovati in tako pridelati tudi nekaj hrane: seno, oves, koruzo, zelenjavo. Na drugi strani pa ima JLA delovno silo, predvsem vojake, ki v prostem času, torej v času, ko ni urjenja in usposabljanja, lahko to zemljo obdelujejo. Naj povemo, da so v Ljubljanskem armadnem območju letos pridelali okoli 200 ton svinjskega mesa, kilogram pa jih je veljal 100 din. To pomeni, da je tudi na tržišču ostalo toliko mesa več. Po nepopolnih podatkih, vsi še niso dokončni, so na vojaških površinah ljubljanskega armadnega področja letos pridelali 286 ton povrtnin, 9 ton sadja, 87 ton živalske zrnate krme, 155 ton sena in druge krme. Vse bolj vpeljujejo tudi živinorejo in ovčerejo.

Ves les, ki ga armada pridobi iz svojih gozdov, uporabijo, del za kurjenje, boljšega pa porabijo v mizarških delavnicah, kjer izdelujejo najrazličnejše izdelke od drobnih predmetov do pohištva za notranjo opremo v vojaških klubih, pisarnah, učilnicah in podobno.

V celi državi ima JLA danes okoli 15.000 hektarjev obdelanih površin. To je seveda dalo tudi dobre rezultate, v JLA so letos vzredili 34.000 svinj, 14.000 ovc, okoli 1.300 govedi za klanje, 1.300 krav za molžnjo in razplod, 8.200 ton pšenice, 1.200 ton sončničnega semena, 11.000 ton koruze, 1.100 ton soje, 11.000 ton povrtnin in okoli 65.000 ton krme.

Naj povemo še, da so letos v JLA zbrali za okoli 1.000 vagonov različnih odpadnih surovin in vse to vrnili industriji ali pa porabili na koristen način.

Boris Knific

Žrtvovati?

Kaj ali kaj se? Koga? Kdo – namreč kdo naj žrtvuje ali kdo naj bo žrtev? Sicer pa – ali nam je jasno, kaj sploh pomeni ta beseda: žrtev? Marsikomu se bolj prilaga po zvenu in pomenu bolj domač pojem: žrti, požrti. Požrtvovalnost je menda res že zastarela beseda, primerna le za slovesne govorance. Žrtveniki, žrtve – res, kaj je to? Najbrž nekaj takšnega, kar sodi v zgodovino. No, zgodovina pa sodi v zaprta muzeje. Zdi se nam dolgočasna. Nikakor pa nismo sovražniki narodnih izročil, ki se jim menda pravi tradicije. To pa med drugim pomeni naše prelepe šege, kar je nekaj več kot le folklorne prireditve s polko in s krivci za klobukom. S tem pač ni rečeno, da si je mogoče vse tisto, kar bi naj bilo narodno in narodnost, zatakni za klobuk ter pri tem »juckati«, se dreti podobno, kot da bi hoteli vriskati. Razumeti je treba tisto neopipljivo nekakšno prvinsko nagnjenje, ki nam tiči – recimo: v kosteh, da ne bomo preveč nespodobni, zakaj v resnici gre za prebavila. To je vendar prirojeno in privzgojeno, da ljudje morajo natančno v določenih obdobjih »malo ponoreti«, kar pomeni: praznovati. Praznovanjem pa je treba nekaj žrtvovati. Da se razumemo: žrtvovanje ne pomeni odpovedi ali zategovanja pasu, marveč dati, prispevati, si privoščiti, skratka požrti. Pa kaj bi še pojasnjeval!

Nekaj je bilo treba reči le zaradi tega, da bi kdo ne razumel napak te besede, ki je zdaj dan za dnem v rabi: žrtev (ali žrtvovati). Namreč takšnih »narodnih svetinj« vendar ne bomo žrtvovali, to se pravi – zavrgli, opustili, pozabili! Narodna svetinja pa je vsekakor – silvestrovanje. O tem ne bomo razpravljali! (Zdaj je v modi še ena beseda: »razmišljanje« za najrazličnejše namene – za razpravljanje, presojanje, mnenje, obravnavanje in tudi za vezanje otrobov.) Torej – o tem se »razmišljanje« ne spodobi. Gre tako rekoč za osebno svobodo, če že ne »zaščito človekovih pravic«. Utegnilo bi se celo zgoditi, da bi se kdo spet spomnil nekakšnih helsinskih sklepov. Nič ne more preprečiti, da bi se tudi letošnje leto ne končalo. Zato pa tudi ni dovoljena nobena nespoštljiva beseda (razmišljanje!) o silvestrovanjih. Vsakdo ima neprikrajšano pravico silvestrovati in po svojih močeh v ta namen žrtvovati vse svoje gmotne in duševne zmogljivosti. Če to še ni formalizirano v kakšni resoluciji o človeških pravicah, je predlog zelo, zelo pereč!

Ne gre pa le za naše pravice, marveč tudi za dolžnosti. Samo po sebi se torej razume, da je silvestrovanje hkrati naša dolžnost. Priznanje tistim, ki se tega letos zavedajo, ko se nam že tako mešajo pojmi! Priznanje prirediteljem silvestrovanj! Priznanje požrtvovalnim delavcem, ki se že dolge tedne žrtvujejo, da bo uresničeno načelo: Dajmo ljudjem, kar je njihovega (včasih: Dajmo cesarju, kar je njegovega itd.)! Z drugo besedo: Pomagajmo ljudem, da bodo pogumno, brez razmisleka (»razmišljanja«?) poslegli v lastni žep! Žrtve morajo biti! Žrtvujemo še kakšno luknjo v lastnem žepu, če je že tudi družba toliko žrtvovala, da smo dočakali konec leta!

efes

O Slovencih niti besede

naš komentar

Italija je dobila v minulih dneh novo, menda že triinštirideseto povojno vlado. Novi predsednik vlade je znani krščansko-demokratski politik Armintore Fanfani, ki je prevzel posle od republikanca Spadolinija, ko je ta dal ostavko. Novi vladi Fanfani je parlament že izglasoval zaupnico, kar pomeni, da je vlada zdaj od najvišjega narodnega predstavništva, parlamenta, potrjena in lahko deluje, dokler bo uživala zaupnico parlamenta. To pa lahko traja daljše ali krajše obdobje. Po italijanskih navadah njihove vlade nimajo kaj preveč dolgega življenja in se kar pogosto menjujejo.

No, ne gre za takšno ali drugačno dolžino vladanja nove vlade predsednika Fanfanija, gre za nekaj drugega, kar vzbuja razumljivo in povsem upravičeno skrb vseh Slovencev v Italiji. Kot je namreč navada, vsak predsednik nove vlade pojasni parlamentu smernice svojega delovanja, načrte, ki jih misli izpeljati, in tudi način, kako bo vlada vodila politiko, katerih vprašanj se bo lotila in kako jih kani rešiti.

Eno izmed trajnih vprašanj, ki se vlečejo dejansko že od sklenitve mirovne pogodbe z Italijo, je vprašanje položaja in pravic slovenske manjšine v Italiji. Povojna zgodovina bojev Slovencev za njihove pravice je kaj polna raznih pričakovanj, pa tudi težkih razočaranj. Mimo je že vrsta let, odkar so Slovenci dali vedeti vladi in vsem političnim strankam, da nočejo več biti brezpravna, zapostavljena narodnostna skupina, pa tudi ne drobiž, s katerim bi razne politične stranke poravnale medsebojne račune, niti nočejo biti zado-

voljni z drobtinicami jezikovnih, prosvetnih in drugih pravic. Skratka, med Slovenci je že pred leti dozorelo spoznanje, da je edina resnično demokratična in trajna rešitev njihovih vprašanj tista, ki bo z zakonsko močjo zaščitila vse temeljne pravice Slovencev v Italiji. Od tod pojav že pred nekaj leti več predlogov zakonskih osnutkov, ki so jih druga za drugo pripravile in predstavile v parlamentu posamične napredne politične stranke, med njimi na prvem mestu komunistična partija in socialistična stranka. Lastni predlog zakona o zaščiti manjšine je predložila tudi Slovenska skupnost, ki združuje katoliško usmerjene Slovence. Slovenska kulturno gospodarska zveza je kot nepolitična predstavnik velikega dela slovenskega življa v Italiji prav tako pripravila seznan zahtev in potreb slovenske manjšine v Italiji.

Nekaj časa je kazalo, da bodo italijanski odgovorni državni končno resno vzeli v roke vprašanje pravic slovenske manjšine in dosegli, da bodo Slovenci končno po toliko letih le dobili z zakonom zaščitene pravice v celoti. V tem duhu so izzvenele mnogotere izjave političnih voditeljev, v tem smislu so govorili tudi nekateri bivši predsedniki vlad, kot sta bila Forlani in Cossiga, tudi Spadolini, ki je bil do nedavnega predsednik vlade, je sicer v dokaj megleni obliki zagotavljal, da bo vlada sprejela ustrezeni zakon. O vsebini tega zakona je leto dni in še čez razpravljala posebna vladna komisija, v kateri so bili zastopani tudi Slovenci. Delo komisije je šlo po polževo naprej, ker je

bilo očitno, da bi vladne stranke, v prvi vrsti krščansko-demokratska, bile še pripravljene kaj ukreniti za pravice tržaških Slovencev, medtem ko so bili za goriške manj zavzeti, beneških Slovencev pa niti priznati niso hoteli za Slovence. V tem času, ko so po polževo pripravljali vladni zakonski osnutek, so posamezne vlade padale, in spet je bilo treba začeti vse od začetka. Mnoge slovenske delegacije so odhajale v Rim in obiskovale vladne in politične osebnosti. Povsod so dobile dosti obljub, vendar se ni nič premaknilo z mesta.

Zdaj je prišel novi predsednik vlade, preizkušen krščansko-demokratski politik Armintore Fanfani. Slovenci so nestrpno čakali, kaj bo o njih povedal v programskem govoru v nastopu v parlamentu. Bili pa so do kraja razočarani. Fanfani je o Slovencih molčal kot grob, zatajil jih je, kot da jih ni. Drugi predsedniki so jih vsaj imenovali z imeni, sedaj pa ni bilo v vsej programski razpravi o vladni politiki ne od predsednika ne od drugih članov vlade ne od politikov vladnih strank ne od politikov opozicijskih strank slišati ene same besede v zagovor pravic Slovencev in v opomin na dane obljube o njihovi zakonski zaščiti. Upravičeno je Primorski dnevnik zapisal v uvodniku: Vladne krize so bile za Slovence od nekdaj negativne in ta, ki se je pravkar končala, ni nobena izjema, saj je bila programska izjava predsednika vlade Fanfanija za nas zelo veliko razočaranje.

Drago Košmrlj

S seje predsedstva RO ZZB NOV Slovenije Akcijski program za leto 1983

Akcijski program RO ZZB NOV Slovenije za prihodnje leto je strnjen v naloge po tromesečjih in zajema vse tiste naloge, katerih osnova so sklepi zadnje borčevske skupščine in borčevskega kongresa. Hkrati so mu osnova tiste naloge in usmeritve, ki so bile opredeljene na ravni skupne fronte – v SZDL.

Dokumenti navedenih družbenopolitičnih organizacij ter skupščin družbenopolitičnih skupnosti izpostavljajo za prednostno uresničevanje ciljev in nalog v bitki za ekonomsko stabilizacijo, zato bo tudi

republiški odbor ZZB NOV Slovenije v fronti organiziranih socialističnih sil v prihodnjem letu poudaril uresničevanju teh ciljev in nalog v svojo pozornost. S svojo družbenopolitično in idejno aktivnostjo si bo prizadeval za razvejanimi oblikami svojega delovanja angažirati članstvo in organizacije ter prek njih delovne ljudi in občane za obvladovanje zaostrenih pogojev dela in življenja v okolju, kjer žive in delajo. Prizadeval si bo za razvijanje in krepitev socialističnega samoupravljanja.

Posebno pozornost bo

posvetil planskim dokumentom o razvoju SR Slovenije in SFRJ za leto 1983 in morebitnim spremembam in dopolnitvam v srednjeročnem načrtu razvoja za obdobje 1981–1985. V fronti organiziranih socialističnih sil bo republiški odbor posvetil posebno pozornost prednostnim nalogam, ki jih je opredelila republiška konferenca SZDL Slovenije v svojem operativnem programu (19. 10. 1982) za skupne naloge celotne SZDL Slovenije, in sicer: družbeni aktivnosti varčevanja, zagotavljanju osnove pre-

skrbe prebivalstva, gospodarjenja s stanovanji, uresničevanje socialne politike, oblikovanje in sprejemanje planov, urejanje odnosov na področju skupne in splošne porabe v pogojih zmanjšanja razpoložljivega dohodka in preučitev pripravljenosti delovnih ljudi in občanov za ljudsko posojilo...

Jasno je, da imajo vse oblike razvijanja in prenašanja revolucionarnih izkušenj in tradicij svoje posebno mesto v tem programu dela, pa naj gre za področje kulture, zgodovinskega, sodelovanja med bor-

ci in mladino ali pa za mednarodne stike.

Ko so na seji predsedstva RO ZZB NOV Slovenije obravnavali osnutek zakona o proračunu SR Slovenije za leto 1983, so po poročilu in pregledu postavke »borci in vojaški invalidi«, menili, da ni posebnih bojazni, da ne bi uresničili načrtovanega, čeravno gre za manjše odstopanje med zagotovljenimi in potrebnimi sredstvi. Strinjali so se s prenosom sredstev za financiranje borčevskih pokojnin iz republiškega proračuna na Skupnost pokojninskega in invalidskega varstva in prav ob tem menili, da bi morali sčasoma na ta način spraviti vsa sredstva v tiste predele, kamor dejansko sodijo.

Glede zveznega proračuna in sredstev, ki se tam

zagotavljajo za izvajanje tako imenovanih temeljnih pravic borcev in vojaških invalidov, pa so menili, da bo prišlo v prihodnjem letu do težav, če bo namenjenih premalo sredstev, in če ne bo natančneje določeno, kaj so to »dodatni, oziroma drugi viri«. Hkrati so se ponovno zavzeli za spreminjeno tehniko financiranja tega področja iz sredstev zveznega proračuna.

Na četrtkovi seji predsedstva RO ZZB NOV Slovenije so sprejeli še poročilo o srečanju protifašističnih in borčevskih organizacij Avstrije, Italije, Slovenije in Hrvaške v Kumrovcu, informacijo o devetmesečni realizaciji finančnega načrta RO ZZB NOV Slovenije v tem letu in še nekatere sprotne naloge.

B. Ž. J.

Borčevsko-invalidsko varstvo v projekciji 83

V zadnjem času, ko je na vseh ravneh večina sej posvečenih republiškemu in zveznemu proračunu za prihodnje leto, so med postavkami obeh proračunov pogosto omenjeni tudi borci in vojaški invalidi. Nekatere vesti in predvsem njihov ton v dnevnem časopisu so borce razburile in ujezile. Nemalokrat se zgodi, da so podatki s tega področja obravnavani le delno, pojavljajo se neke velike številke, brez pravih razlage in razčlenbe. Prav zato smo tokrat s pomočjo komiteja za borce in vojaške invalide pri izvršnem svetu skupščine SR Slovenije pripravili nekoliko širši zapis o teh vprašanjih.

Republiški komite za borce in vojaške invalide se je 17. decembra sestal na zadnji seji v tem letu. Poleg poročila o zdravilnem in klimatskem zdravljenju borcev in vojaških invalidov v SR Sloveniji v letu 1982 je bila osrednja tema razprava o planiranju in zagotavljanju sredstev za borčevsko in invalidsko varstvo v zveznem in republiškem proračunu za leto 1983.

Temeljne pravice in dopolnilno varstvo borcev, vojaških invalidov in družin padlih borcev, ki jih urejajo posebni predpisi, se financirajo iz proračuna federacije oziroma republike. Večina teh pravic ima značaj osebnih prejemkov in je njihovo letno in medletno usklajevanje vezano na gibanje osebnih dohodkov. Prav to dejstvo pa ima pomembne posledice pri oblikovanju sredstev za njihovo realizacijo.

Po načelih za razporejanje dohodka in oblikovanje sredstev za zadovoljevanje osebnih, skupnih in splošnih družbenih potreb sodijo proračuni družbenopolitičnih skupnosti v tako imenovano splošno porabo. Rast sredstev za te namene je omejena in opredeljena v vsakoletni resoluciji o družbenogospodarskem razvoju republike in federacije. V teh okvirih naj bi se gibalata tudi sredstva za borčevsko in invalidsko varstvo. Ker pa so pravice naravnane na gibanje osebnih dohodkov, njihova rast pa je drugačna in vezana na druga merila ter je hitrejša od možne rasti splošne porabe, prihaja do problema zagotovitve zadostnih sredstev za to področje. V prejšnjih letih smo iskali rešitve v izvajanju proračunskih postavk za pravice borcev in vojaških invalidov iz resolucijskih okvirov. Predvsem za federacijo pa je značilno tudi tako imenovano deficitarno financiranje, kar pomeni vse večje zaostajanje v izpolnjevanju obveznosti za pokojninske borce.

Pri oblikovanju sredstev za financiranje temeljnih pravic borcev in vojaških in-

validov pa tudi za njihovo dopolnilno varstvo v republiki za leto 1983 se je nakazal problem še bolj zaostril.

Po predvidevanjih Zveznega komiteja za vprašanja borcev in vojaških invalidov bi bilo treba za temeljne zakonske pravice – zagotovljene pokojnine borcev, vojaške invalidnine, zdravstveno varstvo in druge prejemke iz tega naslova, v letu 1983 v zveznem proračunu zagotoviti nekaj več kot 39 milijard din ali 23,6 odstotka več kot v letošnjem letu. Proračun SFRJ bi se lahko, razen za potrebe JLA, po resoluciji povečal za 13 odstotkov glede na leto 1982. Tako bi bilo za borčevsko in invalidsko varstvo zagotovljeno nekaj nad 31 milijard din ali skoraj 8 milijard manj od planiranih potreb. Če prištejemo še neoporne obveznosti federacije do republiških in pokrajinskih skupnosti pokojninskega in invalidskega varovanja, znaša predvideni proračunski primanjkljaj za to področje okoli 17 milijard dinarjev.

V obrazložitvi osnutka zveznega proračuna je navedeno, da bo treba najti še druge vire financiranja temeljnega borčevsko-invalidskega varstva v letu 1983, povečati sredstva ob rebalansu proračuna, sicer pa še nadalje povečevati dolgove republiškim in pokrajinskim pokojninskim skupnostim, ali v skrajnem primeru določiti prejemkov med letom ne povečati več kot za 13 odstotkov.

Republiški komite je ocenil, da je stališče federacije do tega vprašanja nesprejemljivo. Podprl je mnenje izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da se v zveznem proračunu zagotovi za financiranje temeljnih pravic borcev in vojaških invalidov vsa sredstva, če je potrebno tudi na račun drugih postavk. Jasno je treba opredeliti že sedaj, kateri dodatni viri sredstev so mišljeni, absolutno pa je treba zavrniti tezo o nadaljnjem podaljševanju prakse o deficitarnem financiranju tega področja.

Ponovno je treba opozoriti na nujnost prenosa financiranja temeljnih pravic na republike in pokrajine ter posameznih področij na ustrezne samoupravne interesne skupnosti (pokojnine, zdravstvo).

Tudi v pripravi predloga republiškega proračuna za dopolnilno borčevsko in invalidsko varstvo bi zaradi omejene rasti splošne porabe prišlo do podobnih težav. Ocenjeno je bilo, da bi bilo potrebno zagotoviti približno 2.701.403.000 din. Vendar je bilo že pri oblikovanju izhodišč ocenjeno, da je treba – tudi v skladu z usmeritvijo o podružbljanju tega področja, izločiti iz proračunskega financiranja razlike v pokojninah borcev in delavcev organov za notranje zadeve, kar po svoji vsebini sodi v skupno porabo. Tako se je obveznost financiranja borčevskih pokojnin prenesla v Skupnost pokojninskega in invalidskega varovanja. Sredstva skupnosti bodo po predlogu republiške resolucije o družbenogospodarskem razvoju v letu 1983 zaradi povečanja števila upokojencev ter zaradi prevzema obveznosti za financiranje razlik v pokojninah borcev, rasla hitreje od rasti dohodka oziroma ob ocenjenih gibanjih za 29,2 odstotka. Skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega varovanja v SR Sloveniji je na zadnji seji že sprejela sklep o povečanju prispevni stopnji za 0,61 odstotka.

S sprejemom take rešitve je bilo omogočeno, da se je predlog proračuna SR Slovenije za borčevsko in invalidsko varstvo za leto 1983 lahko zmanjšal za 1.723.300.000 din. Za druge pravice borcev in vojaških invalidov ter civilnih invalidov vojne bi bilo treba zagotoviti 978.103.000 din. Izvršni svet skupščine SR Slovenije je o tem predlogu razpravljal tudi glede na druge proračunske porabnike oziroma potrebe katerih porast je predvidena za 12 odstotkov glede na leto 1982. Sprejel je odločitev, da se za borčevsko invalidsko varstvo povečajo sredstva za 25 odstotkov, kar v absolutnem znesku znaša 832.560.000 din.

V primeru, da se bodo v naslednjem letu uresničila resolucijska predvidevanja o upočasnjeni rasti osebnih dohodkov in v zvezi s tem tudi mejnega zneska najnižjih pokojninskih prejemkov, na katerega se v glavnem veže pravice vojaških invali-

dov, je ocenjeno, da bi bil primanjkljaj za financiranje tega področja majhen. Glede na dejstvo, da je izvršni svet skupščine SR Slovenije za republiške pravice borcev in vojaških invalidov v okviru omejenih materialnih možnosti namenil največjo možno rast sredstev (25 odstotkov, sicer 12 odstotkov), bo treba morebitna manjkajoča sredstva med letom naknadno zagotoviti ali sprejeti tudi določene popravke v sistemu pravic.

Republiški komite za borce in vojaške invalide je pozitivno ocenil prizadevanje izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da bi zagotovil kolikor mogoče nemoteno financiranje pravic borcev, vojaških invalidov in civilnih invalidov vojne tudi v letu 1983. Še naprej si bo prizadeval, da ne bi bilo treba bistveno zmanjševati pravic tem kategorijam, predvsem prejemkov, ki so edini ali glavni vir preživljanja. Skladno tudi s širšimi družbenimi usmeritvami pa bo v naslednjem obdobju preučil sistem dopolnilnega varstva borcev, vojaških invalidov in družin padlih borcev v republiki in po potrebi predlagal ustrezne zakonske spremembe oziroma dopolnitve.

Republiški komite je tudi predlagal, da se občinskim skupščinam v SR Sloveniji pošlje priporočilo, naj bi tudi pri sprejemanju občinskih proračunov ne zmanjševali sredstev za priznavalne in druge družbene pomoči borcev.

Poročilo o zdravilnem in klimatskem zdravljenju je republiški komite ocenil kot ustrezno informacijo o problematiki na tem področju v letošnjem letu. Menil je, da so novi zvezni predpisi skrajno neustrezno uredili to področje, zlasti za razmere v SR Sloveniji. To je ponoven argument za predlaganje zahteve o popoldnem prenosu zdravstvenega varstva, vključno z zdraviliškim in klimatskim zdravljenjem, na samoupravne interesne skupnosti zdravstvenega varstva. Podrobneje bomo o ugotovitvah poročila pisali v eni izmed prihodnjih števil TV-15.

Republiški komite je podprl tudi predlog SR Slovenije za spremembo tehnike financiranja temeljnih pravic borcev, vojaških invalidov in družin padlih borcev ter sprejel program dela za leto 1983.

Malči Žitnik

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

Radovljica – Presojanje izvajanja politike odlikovanj

V vseh občinskih družbenopolitičnih organizacijah v Radovljici so v novembru podrobno presojali izvajanje politike predvsem zveznih odlikovanj. Gradivo o tem je posredovala strokovna služba upravnega organa za kadrovske zadeve pri občinski skupščini. Podrobno oceno z ustreznimi priporočili in stališči pa so o tem vprašanju izrekli delegati vseh treh zborov skupščine občine Radovljica na zadnji novembrski seji.

V razpravi o gradivu in na sejah zborov so posebno poudarili, da je politika odlikovanj sestavni del kadrovske politike, ki pa je bila v radovljiški občini v zadnjih letih vse bolj zastavljena. Razen pri občinski skupščini bi morali imeti oziroma ustanoviti komisije za odlikovanje tudi v vseh delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Doslej ima takšne komisije le 30 odstotkov organizacij združenega dela, v krajevnih skupnostih pa ta vprašanja prepuščajo tajništvom KS, v najboljsem primeru pa predsedstvom krajevnih organizacij SZDL. Zaradi ne dejavnosti komisij in drugih za to pristojnih teles, ki se ukvarjajo s politiko odlikovanj, je vse manj predlogov. O tem priča podatek, da je bilo v radovljiški občini podeljenih v letu 1979. 121 odlikovanj SFRJ, leta 1980. se je število odlikovanj zmanjšalo na 56, lani pa so komisije posredovale le 17 predlogov. O odlikovanjih udeležencem NOB so podrobno spregovorili tudi na občinskem odboru ZZB NOV, kjer so se zavzeli za podrobno preučitev te problematike v vseh krajevnih organizacijah ZZB NOV, kjer naj oblikujejo natančno evidenco odlikovanih in tistih, ki odlikovanj še niso prejeli.

JR

Podčetrtek – V tesnem spletu rodov

Organizacija ZB v Podčetrtku je v preteklem letu opravila živahno delo. Bogato je na to vplival sporazum o sodelovanju s pionirskim odredom Treh talcev. V živem spletu rodov so borci in pionirji uredili spominsko obeležje v »Gozdiču treh talcev«, na kraju, kjer so okupatorji že ob zori 10. maja 1945. zverinsko umorili domačine Karla Černigoja, Martina Kneza in Leopolda Novaka. Uredili so okolje pri spomeniku žrtvam v naselju, sodelovali s kurirčkovno pošto, na sprejemu cibic banov ter še celi vrsti drugih skupnih akcij. Ni šolske prireditve, na kateri ne bi sodelovali člani borčevske organizacije.

Skupaj z društvom upokojencev so pripravili zanimivo razstavo svoje ustvarjalnosti od zbirk zdravilnih zelišč, ročnih del, spominkov do slik. Posebno skrb namenljajo skupaj s pionirji tudi ostarelim, pomoči potrebnim občanom. Obiskali so 80-letnega borca Janeza Aplenca in ga izvolili za častnega člana svojega odbora. Pomagali so soborcu, ki se mu je zrušila streha nad glavo. Obiskujejo tovariše, ki so bolni. Taki medsebojni odnosi so nadvse dragoceni in mladini za zgled.

Pripravili so tudi izlet na Dolenjsko in sodelovali na srečanju pobratenih organizacij ZB NOV »Jožica Flander« v Mariboru, Poganec na Hrvaškem in Podčetrtek, ki so ga imeli na Ostrm vrhu. Prihodnje leto bo srečanje v Podčetrtku.

Nepozabno je bilo srečanje s koroškimi Slovenci na novembrskem koncertu v Podčetrtku.

Za svoje živahno delo so ob občinskem prazniku prejeli nagrado kot ena najdelavnejših organizacij ZB NOV v občini Šmarje pri Jelšah.

R. L.

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

Pestra dejavnost mestnega komiteja za SLO in DS v Mariboru

Ljudje ob meji so zelo občutljivi za nepravilnosti!

Predsednik mestne konference ZKS Maribor in predsednik mestnega komiteja za SLO in DS Maribor Alojz Vindiš-Dunda se ukvarja v svoji vsakodnevni praksi tudi s problemi SLO in DS ter s podružbljanjem te dejavnosti v Mariboru. Za svoje delo na tem področju ima bogate izkušnje, ki si jih je pridobil v NOB in izpopolnil ter razvil v povojnem obdobju. Med NOB je bil pomočnik komisarja 11. SNOUB Miloša Zidanška, po vojni pa

Dejal je, da so ob preoblikovanju mariborske občine v šest občin ustanovili komiteje za SLO in DS v vsaki občini, krajevni skupnosti in OZD. Vsi predsedniki komitejev so se udeležili izobraževanja v domu obrambne vzgoje v Pekrah. To izpopolnjevanje je stalna naloga, ki jo tudi v prihodnje uresničujemo z organiziranjem novih seminarjev in predavanj za te kadre. Še več kot doslej bo treba storiti, da bi s samozasčitno miselnostjo in s sploš-

tev velja tudi za krajevne skupnosti in ozde.

Kljub temu pa z doseženim ne morejo biti zadovoljni, saj je v vsakodnevni praksi vedno nekaj primerov, ki opozarjajo na to, da bo treba v prihodnje še več storiti.

Alojz Vindiš-Dunda je navedel primer Surovine, kjer je v tozdu regeneracija izburhnil požar. Družbena samozasčita v tem primeru ni naredila izpita. Rezultat malomarnosti in neupoštevanja predpisov je bila visoka gmotna škoda. V tej delovni organizaciji niso upoštevali predpisov in navodil ter zahtev požarnovarnostne inšpekcije. Vodilni delavci v Surovini niso izpolnjevali svojih osnovnih obveznosti, ki jih imajo na področju požarnega varstva. Direktor tozda regeneracija je bil v času požara na dopustu na morju. Ko so ga obvestili, je prišel v delovno organizacijo in na pogorišče šele naslednji dan. Ali ni to najboljši primer, ki kaže na malomarnost in na slab odnos do družbenega premoženja. Po drugi strani pa je nedavno gorelo tudi v Mariborski tekstilni tovarni, kjer so poleg gasilcev priskočile na pomoč tudi delavke in aktivno sodelovale pri zadušitvi požara. Pri tem so bile tri delavke tudi poškodovane in zaslužijo vso pohvalo za požrtvovalnost in pravilen odnos do družbenega premoženja. Povečal se je tudi gospodarski kriminal, ki išče vedno nove prefinjene oblike za svoje delovanje. V delovnih organizacijah je v vrsti primerov

zatala tudi samoupravna delavska kontrola. Po drugi strani pa tudi strokovne službe, ki so zadolžene za varovanje zakonitosti v delovnih organizacijah, ne uresničujejo svojih obveznosti in nalog.

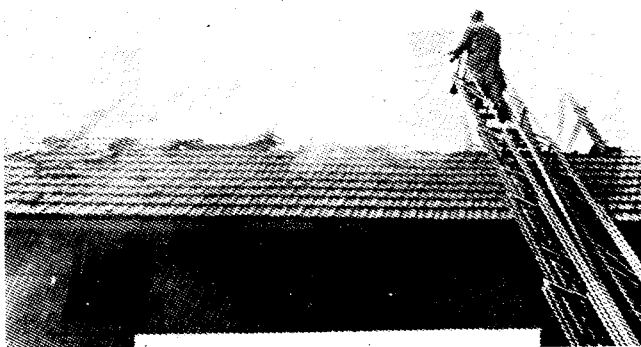
V Mariboru so se že večkrat dogovorili, da kaže varčevati pri organiziranju raznih proslav. Posameznikom pa takšna priporočila ne zadoščajo in se še vedno nestabilizacijsko obnašajo. Še ve-

V komitejih za SLO in DS v mestu in mariborskih občinah vedno sproti ugotavljajo varnostnopolitične razmere, na podlagi katerih v primeru potrebe tudi takoj ukrepajo. Še vedno pa lahko ugotavljajo, da se občani in delovni ljudje v nekaterih primerih obnašajo premalo samozasčitno. To dokazujejo tudi vrste pred črpalkami za gorivo. Vsekakor velja v tem trenutku posebna skrb meji in obmejnimi krajevnimi skupnostim. Zaradi tega imajo

z ljudmi ob meji izredno pomembno. Dosedanje izkušnje kažejo, da so naši ljudje ob meji zelo občutljivi in prijavijo vsako nepravilnost, ki jo zaznajo ob meji.

Zelo pomembna je tudi dejavnost v okviru akcije NNNP. V prihodnje kaže organizirati čimveč takšnih akcij nenadoma in brez prejšnje napovedi.

Takšne akcije so se v praksi zelo dobro obnesle, saj po-

S požarno varnostjo v Mariboru niso zadovoljni. Vse pogosto se ljudje obnašajo skrajno malomarno do družbene lastnine.

je opravljal odgovorne dolžnosti v organih za notranje zadeve in v diplomatski službi, saj je bil tudi konzul v generalnem konzultatu SFRJ v Gradcu. SLO in DS pa je posvečal vso skrb tudi pri svojem delu v taborniški organizaciji in v drugih organizacijah in društvi, v katerih je deloval.

no ljudsko obrambo prodrli v bazo, do vsakega občana. Družbena samozasčita je ponekod dobro obdelana v obrambnih načrtih, v praksi pa še vedno ni zadovoljiva. Na področju podružbljanja SLO in DS so tudi v mariborskih občinah in mestu Maribor dosegli pomembne premike. Podobna ugotovi-

Sodelovanje JLA in drugih struktur SLO

V Mariboru so se srečali vodilni predstavniki mariborske garnizije in pokrajinskih vodstev vzhodnotajerske pokrajine. Razpravljali so o nekaterih skupnih nalogah pri uresničevanju obrambnih priprav in podružbljanju koncepta SLO in DS. Razprava je pokazala, da so v zadnjih letih dosegli pomembne premike in rezultate pri krepitvi obrambne in samozasčitne pripravljenosti. Razprava je pokazala, da se starešine JLA aktivno vključujejo v družbenopolitično življenje na terenu. Navzoči so v raznih svetih, komisijah, odborih, v delegacijah v občinskih skupščinah in sisih. Zlasti je njihova navzočnost vidna v raznih organih, ki se ukvarjajo s SLO in DS. Na pogovorih so se zavzeli tudi za sodelovanje na skupnih vajah in za razne druge oblike delovanja. Pozitivno so ocenili delo tistih družbenopolitičnih skupnosti, v katerih se vse strukture SLO in DS vključujejo aktivno in načrtno v delo.

Kljub pozitivnim premikom in doseženim rezultatom pa še vedno niso izkoriščene vse možnosti za skupno delovanje. Obstaja še

vrsta problemov, ki jih bodo v prihodnje urejevali predstavniki JLA in pokrajinskih vodstev za posamezna delovna področja. Pospešili bodo tudi akcije na področju usmerjenega vključevanja mladih v vojaške šole in po-

Starešine JLA svoje bogato znanje ne prenašajo samo na vojake v svojih enotah, ampak tudi na prebivalce okolij, v katerih živijo. Na Štajerskem ugotavljajo, da je še vrsta možnosti za vključevanje starešin JLA v obrambno vzgojo občanov in delovnih ljudi.

klice. Pozitivno so ocenili nekatere skupne akcije vojakov in mladine na strokovnem vojaškem, idejnopolitičnem, kulturnem, športnem in zabavnem področju. Menili so, da bo treba v pri-

hodnje še bolj razviti že obstoječe sodelovanje krajevnih skupnosti in tozdov s posameznimi vojaškimi enotami in karavli na meji. Posebno pozornost bodo v prihodnje posvečali tudi medsebojnemu informiranju,

urejevanju kadrovskih problemov, dolgoročnemu programiranju skupnih dejavnosti, usposabljanju za potrebe SLO in DS in varnostnopolitičnim nalogam.

K. M.

Za boljše delo so nujne kadrovske spremembe

Zaradi zaostrenih gospodarskih razmer, v katerih se je znašla naša družba, so morali tudi strelci prilagajati svoje programe tekmovanja razpoložljivim sredstvom. Občinski tekmovanj je bilo precej manj kot pa leta 1981, preusmerili so se namreč na tekmovanja po osnovnih organizacijah.

O novih pogojih dela strelskih organizacij so se pogovarjali na seminarju predsednikov, sekretarjev in strelskih sodnikov iz osnovnih organizacij, ki je bil v Ljubnem ob Savinji, pripravila pa ga je občinska strelska zveza v Mozirju. Na seminarju so ocenili minulo delo ter si za-

stavili naloge za v prihodnje. Menili so, da so rezultati dela dobri, čeprav se pojavljajo nekatere slabosti pri kadrovskih vprašanjih v osnovnih organizacijah. Te bo treba takoj odpraviti in tako vključiti med strelce še več občanov in dvigniti kakovost strelskega športa v občini.

Obravnavali so tudi priprave na programske skupščine, ki naj bi bile v prvem trimesečju prihodnjega leta. Dogovorili so se, da bodo v nekaterih organizacijah izpeljali nekatere kadrovske spremembe in tako poživili dejavnost organizacij, ki so v minulem obdobju nekoliko »zaspale«. **Franc Omladič**

Začeli so nov cikel usposabljanja

Na temelju letnega programa strokovnega in idejnopolitičnega usposabljanja rezervnih vojaških in starešin v radovljiski občini je občinska konferenca ZRVS pripravila v vseh dvajsetih krajevnih organizacijah strokovna predavanja.

Zvrstila so se od 8. novembra pa do 8. decembra po vseh večjih krajih občine. Letošnja predavanja so obsegala teme o varnostnem položaju v Jugoslaviji in Sloveniji, o osnovnih značilnostih mednarodnega vojaškopolitičnega položaja v svetu in o oblikovanju blagovnih rezerv v miru za primer vojne ter drugih nesreč. Udeležba članov ZRVS je bila na predavajnih dobra. **JR**

kažejo na resnično podobo naše pripravljenosti za akcijo v izrednih razmerah. V takšnih vajah najbolje preverijo stopnjo dosežene obrambne in samozasčitne pripravljenosti.

Komite za SLO in DS v mestu Maribor tesno sodeluje z UNZ Maribor, z JLA, teritorialno obrambo, Civilno zaščito, Narodno zaščito in z drugimi organi in organizacijami. Posebno pozornost posvečajo vzgoji mladih, in zato sodelujejo tudi z društvi in organizacijami, ki imajo v svojih programih prvine SLO in DS. Tudi v prihodnje bodo izpolnjevali vse predsebnike komitejev za SLO in DS po občinah, krajevnih skupnostih in ozdih. Zelo pomembna je tudi izmenjava izkušenj, ki jo opravljajo na raznih posvetovanjih, pogovorih in raznih akcijah. Pri svojem delu komite za SLO in DS posveča posebno skrb razvijanju tradicij NOB in prenašanju na mlado generacijo. Mlade ljudi je treba seznaniti z NOB, z bojevitostjo in odločnostjo partizanov v boju zoper večkrat močnejšega sovražnika. Pri tem ne smemo pozabiti na moralne in etične vrline, ki so krasile partizane. Gre za pojave patriotizma, revolucionarnosti, doslednosti, poštenosti in tovarištva. Vse to pa so vrline, ki so še kako potrebne v današnjem času, ko se ubadamo z gospodarskimi težavami in s pojavi malomaščanske miselnosti v marsikaterem okolju. Prav zaradi tega je dejavnost komitejev za SLO in DS še kako pomembna. Zaradi tega so dobrodošli tudi seminarji za poslovodne delavce in vodje služb za varstvo pri delu in seminarji, na katerih se pripravljajo udeleženci za učinkovitejšo in kvalitetnejše urejevanje vseh problemov, ki so povezani s SLO in DS.

Marjan Kos

Sklepne prireditve 20. jubilejnega Festivala Kurirček

V Mariboru so se 18. decembra s pevsko revijo »Srečanje ob partizanski pesmi« končale sklepne prireditve 20. jubilejnega Festivala Kurirček, ki je vsa leta rasel in razvijal svojo dejavnost ter spodbujal umetniško snovanje za otroke in mladino na teme iz NOB. Stirje dnevi so bili izpolnjeni s številnimi prireditvami in raznimi manifestacijami, pri katerih so sodelovali književniki iz vseh naših republik, borci, starešine JLA, mladina in drugi občani.

Pri uredništvu svojih operativnih programov, v katerih središču so umetniško ustvarjalne pobude, povezane s temami iz NOB in naše revolucije, je Festival Kurirček zlasti sodeloval z ZZB NOV, ustanoviteljico Festivala, in z JLA, njegovo pokroviteljico. V okvirih manifestativne dejavnosti in na področju strokovno študijskega delovanja je festival razvijal zlasti književnost, v močni meri pa je dal v svojih programih tudi mesto glasbeno umetniški in likovni ustvarjalnosti. Predsedenik IO Festivala Kurirček prof. Jože Filo je dejal, da je festival Kurirček nastal v krogu sodelavcev mladinske revije Kurirček in dobil svoj dom v Mariboru. Glede na obseg svojega delovanja pa je kmalu postal vsejugoslovanski, njegove prireditve pa so iz začetnih bolj manifestativnih prerasle v izrazito delovne.

Predsedenik mestne skupščine Maribor inž. Rafael Razpet je na otvoritvi sklepnih prireditev v Mariboru dejal, da je Festival Kurirček združil več kot 200 književnikov, glasbenikov in likovnih umetnikov, ki tovaršni in domoljubje iz NOB v svojih delih posredujejo najmlajšim.

Po njegovih besedah so v 20 letih v okviru festivala pripravili več kot 2800 lite-

rarnih nastopov v več kot 50 krajih države. Na slovesnosti je Rafael Razpet izročil predsedniku IO prof. Jožetu Filu red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem, s katerim je predsedstvo SFRJ odlikovalo Festival Kurirček ob njegovem 20-letnem jubileju. Predsedenik mestnega odbora ZZB NOV Maribor Franci Mrcina je orisal plodno delovanje festivala in njegove zasluge pri razvijanju in prenašanju revolucionarnih izročil na mlajše rodove. Na slovesnosti so 36 zaslužnim sodelavcem festivala, ki že več kot deset let sodelujejo v tej manifestaciji, izročili priznanja.

Zelo prisrčna je bila tudi že tradicionalna prireditev »Festival Kurirček mariborskim pionirjem«, na katerem so brali svoja dela književniki iz vseh republik. Razglasili so tudi najvišja priznanja festivala Kurirček – priznanja partizanskega kurirja, ki so jih prejeli Karel Grabeljšek, Pavel Šivic in Božo Kos za izredne umetniške dosežke v književni, glasbeni in likovni ustvarjalnosti za otroke in mladino.

Razglasili so tudi rezultate natečajev. Glasbena žirija (Ciril Cvetko, Janez Bitenc, Alojz Srebotnjak) prve nagrade ni podelila. Dve drugi nagradi pa sta prejela skladatelj Pavel Šivic za delo Moja prva pesem in Marijan Gabrijelič za delo Igra. Tretjo nagrado je prejel Janez Kuhar za delo Kurirček. Hkrati so predlagali odkup dela Kurirka Lenka skladatelja Jožeta Leskovarja iz Slovenj Gradca.

Prvo nagrado za poezijo je prejel Sofe Šterjosi iz Skopja za pesem Voinot se vrača vo svoeto selo, drugo nagrado za poezijo je prejel neznan avtor za pesem Ista staza. Prvo nagrado za prozo je prejel Bogoljub Nedimović iz Tuzle za črtico Čuvar zgarišta.

Dve drugi nagradi za prozo sta prejela Karolina Kolmanić za črtico Srebrno kolo in neznan avtor za črtico Dedek, sin in vnuk. Prve nagrade za dramski prizor niso podelili. Drugo nagrado za dramski prizor pa je prejel neznan avtor za prizor Pajac.

Zelo množičen je bil tudi odziv na natečaj za pionirje. Na literarni natečaj je prispele 364 prispevkov iz 64 osnovnih šol Slovenije in 128 prispevkov iz 22 osnovnih šol iz drugih republik. Žirija (prof. Jože Filo, Stjepan Jakševac, književnik in Aleksander Popovski, književnik) je izbrala za knjižne nagrade 40 literarnih prispevkov iz Slovenije in 20 literarnih prispevkov iz drugih republik. Na likovni natečaj je prispele 876 izdelkov iz 70 osnovnih šol v Sloveniji in 251 izdelkov iz 11 osnovnih šol iz drugih republik. Žirija je pod vodstvom docenta Bojana Golije, akademskega slikarja, izbrala 44 izdelkov.

Ob svoji 20-letnici delovanja je Festival Kurirček izdal zbornik Sledovi revolucije v umetnosti za otroke in mladino, ki ga je založila Partizanska knjiga. V zborniku so objavljeni sestavki strokovnih posvetovanj Festivala Kurirček o umetniški ustvarjalnosti za otroke in mladino s tematiko NOB in revolucije na področju književne, likovne in glasbene umetnosti. Zbornik bo vsekakor nepogrešljiv pripomoček za vse pedagoge, zgodovinarje, politike in vse druge, ki se ukvarjajo z zgodovino NOB in s prenašanjem tradicije NOB na mladi rod. Lahko rečemo, da je uredniški odbor (Jože Filo glavni urednik, dr. Slobodan Marković, Vladimir Laković, Ciril Cvetko) imel posrečeno roko pri izbiri tekstov. Zbornik popestrijo tudi ilustracije priznanih avtorjev. Festi-

val Kurirček daje velik podarek tudi svojim vsakoletnim strokovnim srečanjem. Letošnja tema je bila družbena angažiranost v umetniškem snovanju. Posvet je potekal v treh delih, in sicer literarnem, likovnem in glasbenem.

Na posvetu o likovni umetnosti so opozorili na pomanjkanje barv in drugih materialov za likovno ustvarjanje in na pomanjkanje predavateljev za umetnostno vzgojo v usmerjenem izobraževanju. Dr. Helga Glušić je na literarnem posvetu govorila o družbeni angažiranosti v Seliškarjevih delih za mladino, dr. Franc Zdravc pa o prozi Miška Kranjca. Dr. Petar Pešut je obravnaval nekatere Vorančeve povesti. Dr. Slobodan Marković, dr. Voja Marjanovič, dr. Muris Idrizović in drugi pa so govorili o problemih družbene angažiranosti v književnem snovanju.

Tudi letos je festival ob svojem 20-letnem jubileju dokazal, da dosledno uresničuje prenašanje revolucionarnih tradicij NOB in socialistične revolucije in razvijanje v mladem rodu ljubezen do domovine in tisti veličini, ki je bila izražena v NOB in je izpovedana na umetniški ravni v književnih zapisih, likovnih, glasbenih in drugih umetniških predstavah.

Velik napredek je tudi v tem, da so letos predstavniki zainteresiranih SIS, družbenopolitičnih organizacij in JLA sklenili družbeni dogovor o organiziranosti in uredništvu dejavnosti Festivala Kurirček. Prav bi bilo, da bi se število podpisnikov še razširilo. Zaželeno bi bilo, da bi v prihodnje s skupnimi močmi še bolj uspešno urejevali nekatere gmotne probleme, ki so pogoj za vsestransko dejavnost Festivala Kurirček.

M. Kos

Dušan Nečak: Volitve na Koroškem po drugi svetovni vojni

Izdala in založila založba Borec 1982

Ne glede na to, da bi morala biti pri vsaki knjižni novosti ocena prva, menim, da kaže tokrat najprej čestitati avtorju.

Sorazmerno zelo mlad je leta 1978 doktoriral na filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je (od 1980. dalje) docent za novejšo zgodovino. Prevzem dolžnosti docenta na univerzi v svojem 32. letu, tako se vsaj zdi, zasluži javno priznanje in čestitke. Ali morda ne? Pa še zavoljo neke druge posebnosti! Že po opravljeni veliki maturi (rojen je bil v Ljubljani 1948) se je posvetil nič kaj posebno »hvaležni« temi – zunanje-političnim problemom in med njimi posebno – problematiki koroških Slovencev. Slovenci na sedanjem avstrijskem ozemlju so naš »boleč« problem. Že na začetku ugotavlja avtor med drugim tole: »... Konec druge svetovne vojne v Evropi, za Koroško velja datum 15. in ne 7. maj 1945, koroškim Slovincem ni prinesel le veselja ob zmagi nad nacizmom in narodno osvoboditvijo, temveč je pomenil tudi začetek boja za njihove pravice... S poljudno besedo bi se ta sestavek moral glasiti nekako takole: »Na sedanjem (avstrijskem) Koroškem so se prav Slovenci začeli spopadati z nacisti in nadaljevali (povečali) to svoje bojevitost tudi med NOB (1941–1945), se pravi, bil: so na strani zaveznikov že precej

zgodaj in do konca, v zahvalo pa so jim prvi skočili v hrbet prav ti »zavezniki«. Ali morebiti ne? Jugoslovanska vojska se je morala z že osvobojenega svojega ozemlja umakniti za mejo na Karavankah, ki jo je potegnil znani tragični plebisit leta 1920. Tak ukaz je izdalo vrhovno poveljstvo »zaveznikov« že 21. maja 1945.

Zakaj? »bo marsikdo vprašal, oziroma je že vprašal tisoč in tisočkrat? Odgovor je jassen in kratak! Slovenci že od nekdaj nismo kos svetovni diplomaciji. Še zlasti v zgodovinskih prelomnih časih, tako konec prve in skoraj enako konec druge svetovne vojne. Kot otroci smo 1918. leta verjeli Wilsonu, po drugi svetovni vojni pa – tako pravi tudi dr. Dušan Nečak, slovesnim izjavam Churchilla, Roosevelta in Stalina. In Atlantska listina! Slovesne obljube – v našem (koroškem!) primeru pač! Poglavitni namen Nečakove razprave je pravzaprav tale: »Zato me je pri mojem raziskovanju volilne problematike na Koroškem med drugim vodila tudi želja, da bi pokazal, kako lahko z na videz demokratičnimi metodami zahodnega parlamentarizma škoduješ oziroma omejuješ manjšino v njenem razvoju in tudi tako dobljene rezultate uporabljaš zoper njo. Mislim, da analiza volitev na Koroškem po drugi svetovni vojni

to dokazuje.«

Besedilo v knjigi ni ravno zlahka berljivo, kajti če je že snov »manj vabljiva«, gre tudi za strogo rigorozni – znanstveni slog in za tabele statističnih podatkov. Vendar je avtorju treba priznati, da je za najpomembnejša poglavja le uporabil poljudnoznanstveni stil, ki ga zmore že osnovnošolsko izobražen Slovenec. Sicer pa je sleherni »tostranski« – se pravi – na ozemlju SR Slovenije živeti Slovenec dolžan kakorkoli seznaniti se z njeno glavno vsebino, hoče biti zares iskren slovenski rodoljub!

Na ovitku je pod naslovom »Volitve na Koroškem« Dušan Nečak najprej slikovni geo-

grafski zaris sedanje Koroške v dvobarvni tehniki. Pod tem pa reprodukcija fotografije dr. Bruna Kreiskega, predsednika SPÖ, avstrijskega zveznega kanclerja (od 1970), in to celo za govorniškim pultom in z dvignjeno desnico. Kakor da govori in preti nam – bralcem, Slovincem! Menim, da sodi na naslovno stran (ovitek) nekdo povsem drugi. Na primer: Dr. Franci Zwitter, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, ali kdor koli drug, le dr. Bruno Kreisky ne! Naj bo še tako popularen pri Nemcih – prijatelj Slovencev na avstrijskem ozemlju nikakor ni. Prvi vtis je le najodločilnejši, in v tem primeru ni prijeten. Na slovenski knjigi! Dodajam pa takoj, da krivda za ta precejšen uredniški spodrljaj, kar vsekakor je, ne zadenje avtorja dr. Dušana Nečaka, ampak oblikovalce knjižne opreme.

Jaka Slokan

Ob obletnici smrti Hermana Pečariča

V zadnjih dneh decembra bo minilo leto, kar je po kratki in mučni bolezni smrt iztrgala iz naših vrst človeka, ki si je s svojim delom postavil trajen spomenik.

Rodil se je v Skofljah pri Kopru kot sin zidarja in član številne družine. Že v otroštvu in v letih odrasčanja je vnašal v svoje vsakdanje delo in pomoč očetu smisel in začetke svojega poznejšega umetniškega odklikovanja. Leta 1928 je emigriral iz fašistične Italije v Jugoslavijo, najprej v Ljubljano, nato v Maribor in Beograd, kjer je dočakal vojno. V dneh pred napadom na Jugoslavijo je bil mobiliziran v jugoslovansko vojsko in v prvih dneh okupacije kot vojni ujetnik odpeljan v vojaško taborišče v bližini Dunaja.

Kljub težkemu boju za življenjski obstoj je uspel tik pred vojno pripraviti svoja dela za razstavo v Ljubljani in v Mariboru. V vojnem ujetništvu je ustvaril veliko realističnih del – skic in slik. Veliko je izbugljenih, saj mu je uspelo iz taborišča pretihotapiti le majhen del umetniških stvaritev,

Knjiga, ki vznemirja. Avtor: Mihailo Lalić

Dokler gora zeleni

Veliki sodobni črnogorski pisatelj, ki je s svojimi romani »Hajka«, »Lelejska gora« in drugimi postavil nepozabne spomenike velikim človeškim in moralnim preizkušnjam v narodnoosvobodilni vojni in revoluciji, je pred nedavnim izdal roman z naslovom »Dokler gora zeleni«. Nastala je še ena izmed velikih fresk zgodovine, pripovedno razvejana, poglobljena in ne navsezadnje provokativna panorama dogajanj, ki jih niti zgodovinarji niti umetniška literatura kljub množestvilnim zapisom še zmerom nista do kraja niti razčlenila niti razčistila. Lalić je skušal iz štiridesetletne časovne razdalje seči kolikor mogoče globoko, do dna. Sklenil je še enkrat preseči šablone pogleda na zgodovinski čas in izpovedati vso resnico, tudi tista njena poglavja, ki bremenijo ravnjanja »naših«. Resnica je seveda vselej boleča, tako ali drugače, zlasti, ko gre za vselej spet aktualna vprašanja razmerij med različnimi nacionalnimi, verskimi, ideološkimi in drugimi pripadnostmi, ki so bila – in v mnogih svojih potezah ostala – v jedru družbenega dogajanja na črnogorskih tleh. Razmerja iz vojnih dni so sicer že zdavnaj mimo, a ne tudi pozabljeni in prav tako ne v celoti preseženi. Nič čudnega tedaj, da roman vzbuja obilo polemčnih odzivov in polemik – pa seveda tudi opredeljevanj bodisi v Lalićev prid bodisi zoper njegovo pisanje. Na takšnem robu, med za in proti, je bil – po pisateljevem pričevanju, izrečenem te dni na velikem in izjemno obiskanem pogovoru o njegovem novem romanu v Titogradu – tudi sam izid te knjige. Zdaj je tu – in vredna najvišje bralčeve pozornosti.

Preberimo odlomek iz romana, pripoved njegovega junaka Peje Vejovića...

»Nimam se s čim pohvaliti: za delegata me ni izvolilo ljudstvo! Ljudstvu kaj takega ni prišlo na misel, odkar me pozna: Kdove, koga bi bilo izbralo, ko bi ga bili vprašali – bilo pa bi glede tega obilo težav, preprirov, večkratnih spopadov, pri čemer seveda, sploh ne verjamem, da bi bilo ob kakršnikoli drugačni izbiri kaj prida bolj srečno. Namesto ljudstva in v imenu njegovega prerivanja se je pojavila skrivnostna sila, ki je kar na »približno« določila Borka in mene, dvojica komunistov iz prejšnje vojne, da sva zastopala Brzake na skupščini rodoljubov z osvobojenih območij Črne gore. Pred tem je neka druga in višja sila odločila, da skliče in pripravi prvo zasedanje tega gverilškega parlamenta, kakršnih je malo ali sploh nič v prepetih in zamolki Evropi, in sicer v samostanu, v Ostrogu, kjer je pred tristo leti hercegovski begunec našel primeren kraj za zbiranje nesrečnikov, bolnih in norcev ter jim začel vzbujati trapasta upanja.

Ker so brzaški komunisti po nekogaršnji direktivi izbrali naju dva, upošteva je najine zasluge iz komitskih časov, sva si predstavljala, da so enako ravnali tudi drugod, v drugih krajih, in bo torej sestanek v Ostrogu snidenje preživelih odpadnikov iz prejšnje vojne, posvečen spominu na padle tovariše ter pozdravom ob snidenju. Vendar ni bilo tako. V Ostrogu so naju dočakali fantje, ki so bili določeni, da poskrbijo za naju in naju pospremito, kamor je treba. Ti kurirji, seizi, redarji s trakovi na rokavih, so naju pograbil in si naju začeli podajati iz rok v roke, da bi nama pokazali, kje delijo čaj s kruhom, kje je dobiti biltene in napotke glede dnevnega reda, kam je treba predati polnomočja, da dobiš zanje druge papirje in formularje prijavitelj k razpravi. Z eno besedo, znašla sva se v mašineriji, s kakršno ta mladi rod ravna spretno in hladnokrvno, kot da so njegovi pripadniki hodili v šolo pri Nemcih.

Kakih desetero popov se drži ob strani, nekateri stojijo, drugi se smukajo sem ter tja, opletajoč s svojimi kutami: eden izmed njih je rdečelast, brez kute in ves razigran; eden je majhen, kratkih rok in živahnih gibov; dva izmed njih sedita s palicama v rokah, vsi pa nosijo brade... Zazdelo se mi je, da jih je precej več, saj jih je zaznati že na prvi pogled, prestopajo se sem ter tja, videti so nervozni, povsod jih je vse polno, pa se zato njihovo število kar potrjuje. Tudi njim ni nič več lahko, odkar so jih starešine razglasili za zatajevalce in antikriste; pregnali iz ene družine, se v drugo še niso vživel, pa je vprašljivo, ali jim bo to sploh uspelo.

Na drugi strani, nasproti popom, so zbrani mlajši ljudje, partizanski komandirji in komisariji, s pištolami in torbicami za municijo za pasom, večidel študentje ali dijaki; kape so si zataknil za pasove, prizadevajo si biti karseda sproščeni. Pripovedujejo si, kako so prinašali okrog svoje profesorje, in se smejejo. Zagledali so Borka Goričiča, zaploskali in se zbrali okoli njega. Nekateri so veseli, da je v njihovi družbi, drugi vpijejo, češ da jim je žal, ker ni prestopil na drugo stran – kako bi se mu maščevali za vse tiste nesmiselne minuse in kosinuse.

Ostal sem sam in bilo mi je, kot da sem zablodil v nevakšen tuj svet: stavec-tujec, nihče me ni vesel, nobenih ovacij ali aplavzov, vsi me opazujejo izpod čela in postrani ter se sprašujejo, po čigavi krivdi sem zašel sem, kjer ni prostora zame.

Viktor Konjar

ki pa je vseeno pomemben doprinos k umetniškemu ustvarjanju naših umetnikov pri partizanih in taboriščih. Nekaj njegovih skic iz vojnega taborišča vsebuje tudi katalog, izdan ob retrospektivni razstavi njegovih del leta 1979 v Piranu. Iz vseh njegovih del veje njegova ljubezen do človeka, svobode in rodne grude.

Po dvajsetih letih se je dokončno vrnil v bližino svojega rojstnega kraja k morju v Piran, kjer je živel do smrti. Sodeč po številnosti in moči izraza njegovih del, je bil njegovo umetniško ustvarjanje v teh letih najbolj intenzivno, kot da je slutil, da ima le še malo časa. Vsa njegova dela iz tega časa izžarevajo sonce, toploto in življenje. Smrt ga je zatekla sredi mnogih še nedokončanih del.

Ob letošnjem občinskem prazniku Pirana je bila odprta v njegov spomin rastava njegovih del, kolikor je bilo dosegljivih.

Občinski odbor
ZZB NOV Piran

KRIZE NAŠIH DNI

JOŽE PLEŠNAR 2

O dvajsetem stoletju govorijo kot o stoletju vojaških, političnih, gospodarskih in družbenih kriz. Katere so krize preteklosti, sedanjosti in prihodnosti? Kakšni so njihovi vzroki in kakšne posledice?

Izrael – klin v arabskem svetu

Za Žide je bila ustanovitev Izraela čudež in izpolnitev davnih želja, za Palestince pa največja nesreča, zaradi katere so ostali brez domov

»MI člani Nacionalnega sveta, ki predstavljamo židovsko ljudstvo v deželi Izraela in cionistično gibanje, smo se zbrali na dan, ko se končuje britanski skrbniški mandat nad Palestino ter – v skladu z našimi nacionalnimi in zgodovinskimi pravicami in na temelju resolucije generalne skupščine Združenih narodov – razglasimo ustanovitev židovske države na ozemlju IZRAELA.«

Ta na hitro pripravljeni razglas je pod portretom ustanovitelja židovskega cionističnega gibanja Theodora Herzla prebral predsednik Židovske agencije David Ben-Gurion. Prizorišče dogodka je bil muzej v Tel Avivu, takrat največjem židovskem naselju v arabski Palestini, datum – 14. maj 1948.

Za Žide po vsem svetu je bil to dan navdušenja in veselja: po dva tisoč letih so znova dobili svojo državo. Dogodek so slavili kot čudež brez primere, kot uresničitev božje volje, ki je »izvoljeno ljudstvo« popeljalo nazaj v njegovo domovino.

Za mednarodno skupnost je bilo to veliko olajšanje, saj je oprala svojo moralno krivico zaradi dolgih stoletij nenehnega preganjanja Židov in zaradi holokasta, ki ga je židovsko ljudstvo doživelo med drugo svetovno vojno.

Za palestinske Arabce je bil 14. maj 1948 najbolj črn dan v zgodovini. Po 400 letih turške nadvlade in po 30 letih britanskega gospodstva so izgubili upanje, da bi zaživel v svobodni državi: na ozemlju, na katerem so živeli vse od 7. stoletja dalje, so čez noč postali tujci.

Za arabske države je bila odločitev ZN o delitvi Palestine na arabsko in židovsko državo nezaslišana krivica; čutile so se prevarane. Židovski trn v arabskem telesu so sklenile izdreti z orožjem. Napadle so na novo rojeno židovsko državo – in bile premagane.

»Dežela brez ljudi«

Arabski napad na Izrael je doživel vesplošno obsodbo. V poplavi očitkov, in obsodb je mednarodna javnost pozabila, ali pa se sploh ni hotela spomniti, da je židovska država nastala na podlagi dolgoletnega načrtnega naseljevanja židovskega življa na tleh Palestine, odkritega ali tajnega odkupovanja in privzemanja arabske zemlje ter ne nazadnje – židovskega nasilja.

V svetu so vedno brez držkov upoštevali cionistično geslo: »Palestina je dežela brez ljudi – za ljudi (Žide) brez dežele.« In tudi, če so židovski prišleki naleteli na neke »arabske domorodce«, naj bi to, po splošnem prepričanju, bili ljudje na najnižji stopnji razvoja, ki jim bo židovska kultura »le pomagala«.

Povsem razumljivo in normalno se je zdelo, ko je Velika Britanija leta 1917, tik pred padcem otomanskega cesarstva, obljubila Židom domovino v Palestini. To je v pismu uglednemu židovskemu bankirju lordu Rotschildu poudaril takratni britanski zunanji minister Lord Balfour z besedami: »Vlada njegovega Velikanstva z naklonjenostjo gleda na ustanovitev nacionalnega ognjišča za židovsko ljudstvo v

Palestini in namerava vložiti vse napore za doseg tega cilja...«

Toda že takrat so bili previdni posamezniki, kot mladi nemški cionist in poznejši predsednik Židovskega kongresa Nahum Goldman, ki so opozarjali: »Vse lepo in prav, da Britanci priznavajo koncept židovske domovine, toda to priznanje bo dobilo pravi pomen šele takrat, ko bo potrjeno tudi s strani Arabcev.«

Židovsko nasilje

Ceprav se je med obema svetovnima vojnoma v Palestini začel pojavljati palestinski nacionalizem v obliki stavk, demonstracij in spopadov z židovskimi naseljen-

ci, razpisali 10.000 funtov nagrade. Organizacija Irgun je bila med drugim odgovorna tudi za eksplozijo bombe, podtaknjene v britansko veleposlaništvo v Rimu ter za pošiljanje eksplozivnih pisem britanskim in arabskim osebnostim v Palestini.

Pokol v Dair Jasinu

Skupaj z drugimi podtalnimi organizacijami je Irgun načrtno zastraševal palestinsko prebivalstvo. Namen je bil jasen: prisiliti Palestince, da bi prodajali svoja zemljišča ali pa bi se preprosto izselili. Napadi na palestinske vasi in naselja so bili še posebej pogosti tik po drugi svetovni vojni.

V zgodovini židovsko-palestinskih odnosov bo za ve-

Židje so iz preganjanj postali preganjalci: to najbolj čutijo na svoji koži Palestinci, ki živijo na okupiranih ozemljih. Na sliki: izraelski policist je aretiraj palestinskega mladeniča na ulicah Jeruzalema. Težko je najti palestinsko družino, ki doslej ni doživela dolge in nasilne roke Izraela.

ci, tega v svetu nihče ni jemal resno, razen seveda Britancev.

Kot skrbniki ozemlja Palestine so se znašli med kladivom in nakovalom.

Velika Britanija je sicer v zadnjih letih skrbništva začela svoje razpoloženje spreminjati v prid palestinskim Arabcem: skušala je celo zažeziti pritok židovskih naseljencev, toda kolesja židovske organiziranosti ni bilo mogoče več zaustaviti. Dobro oborožene židovske teroristične skupine so imele položaj v rokah.

Teroristična organizacija Irgun Zvei Leumi pod vodstvom sedanjega ministrskega predsednika Izraela Menahema Begina je na primer organizirala in izvedla razstrelitev jeruzalemskega hotela King David, v katerem je bil sedež britanske administracije. V ruševinah je izgubilo življenje 91 najuglednejših britanskih, židovskih in arabskih osebosti, 45 pa je bilo ranjenih. Britanci so takrat na Beginovo gla-

dno ostala zapisana akcija, ki so jo jurišni odredi Beginovega Irguma izvedli aprila leta 1948. Napadli so palestinsko vas Dair Jasin blizu Jeruzalema. Brez vsakega razloga so pobili 241 ljudi, med njimi nad sto žensk in otrok. Ta strahoviti pokol je sprožil brezglavi beg Palestincev in ga označujejo kot začetek palestinskega eksodusa.

Pokol je sprožil takšno negotovanje, da ga je morala obsoditi celo cionistična organizacija. Predsednik židovske agencije Ben-Gurion pa je poslal transjordanскому kralju Abdulahu brzojavko, v kateri se je na vse pretege opravičeval zaradi divjanja organizacije Irgun ter izrazil »grozo in gnus nad tem barbarskim dejanjem.«

Zavest ogroženosti

Ce je verjeti nekaterim od zgodnjih cionistov, potem so Židje svoje tisočletne želje nameravali uresničiti po mirni poti. »Nikoli menda niso želeli, da bodo morali palestinski Arabci plačati ce-

no nastanka židovske države.«

Oče židovske države David Ben-Gurion je na primer izjavil: »Nimamo pravice, da bi prikrajšali obstanek enega samega arabskega otroka, pa čeprav bi na ta način lahko uresničili naš cilj.«

To je bilo leta 1924, toda pred odhodom s političnega prizorišča pred petnajstimi leti, je Ben-Gurion Palestine, ki se niso sprijaznili z nastankom židovske države, opozoril takole: »Bolje bo, da pohitite (s priznanjem Izraela op.p.), kajti apetiti Izraela se bodo povečali!«

Ze iz omenjenih izjav Ben-Guriona, ki je veljal za zmernega židovskega politika, je mogoče razbrati tragično transformacijo židovske družbe oziroma židovskega ljudstva, ki je danes popolnoma zmilitarizirano.

V sebi nosimo zavest ogroženega naroda, obkoljenega s sovražno razpoloženim svetom, ta militarizem opravičujejo danes Židje. Toda, ali je res tako? Ali ni židovsko nasilje že v tridesetih in štiridesetih letih sprožilo odziv z arabske strani ter v bistvu celo pomagalo k naraščanju palestinske nacionalne zavesti? Kaj so končno Židje bili pripravljeni storiti, da bi popravili krivico, ki so jo storili Palestincem?

Iz preganjanega preganjalca

Židovski pesnik Heinrich Heine je nekoč napisal pesem, v kateri se Jakob pogovarja s svojim bratom Esavom. Po židovskem izročilu naj bi bil Esav zagovornik preganjanja nevernikov. V Heinejevi pesmi Žid Jakob pravi Esavu: »Že stoletja me preganjaš in me skušaš iztrgati, vendar se mi je posrečilo preživeti tvoje preganjanje. Vem, da me ne boš mogel nikoli premagati, toda moje srce navdaja strah, da bom nekoč tudi jaz postal takšen kot si ti...«

Heinejeva pesem najbolj zgovorno prikazuje tragedijo današnje židovske države. Ljudstvo, ki dobro pozna vse strahote zatiranja, preganjanja in »iztrebljevanja«, ki jih je samo doživljalo skozi zgodovino, danes na najbolj krut način vrača prestano gorje svojim nasprotnikom. Menahem Begin, nekdanji voditelj terorističnega židovskega podzemlja, je v skladu s to predočbo zmignil z rameni nad žrtvami v palestinskih begunskih taboriščih Sabra in Satila v Libanonu. Moralna neprizadetost Beginu in njegove vlade ni šokirala samo mednarodne javnosti, celo doberšen del židovske družbe se je upravičeno stresel.

Toda stvarnost ostaja: Židje so iz preganjanj postali preganjalci. In njihovo zgodovinsko usodo danes preživljajo Palestinci.

Ce je nastanek židovske države sprožil vse gorje, ki ga mora danes prestopiti palestinsko ljudstvo, potem je tudi najbolj odgovorna, da danes, ko je v njej našlo prostor pod soncem židovsko ljudstvo, prva pomaga odpraviti tegobe Palestincev.

Pot k temu je preprosta: Izrael mora priznati Palestinsko osvobodilno organizacijo ter pristati na to, da Palestinci na okupiranih ozemljih Cisjordanije in Gaze razglasijo svojo državo. Dokler Palestinci ne bodo imeli svoje države, tudi Izrael ne bo mogel zaživeti spokojno in v miru, brez zunanega ogrožanja in notranjih moralnih in etičnih travm.

Agresivna ekspanzija, ki jo danes zagovarjajo in uresničujejo izraelski voditelji, se utegne še kako masčevati. Kajti, kot pravijo Palestinci, »nobena stvar ni dokončna. Otomansko gospostvo je trajalo 400 let, pa ga danes ni več...«

Kronologija židovske države

- 1878. Židovski izseljenci iz Rusije ustanovijo prvo židovsko naselbino v Palestini. Imenujejo jo Petach Tikva (Vrata Upanja).
- 1882. Začne se prva »alija« ali val doseljevanja Židov iz Rusije in vzhodne Evrope.
- 1897. Na kongresu Svetovne cionistične organizacije v Baslu izvolijo za predsednika Theodora Herzla in razglasijo za cilj »ustanovitev domovine za Žide v Palestini«.
- 1904–14. Druga »alija« je povečala židovsko prebivalstvo v Palestini na 85.000 ljudi.
- 1917. Britanska vlada z Balfourjevo deklaracijo izrazi »naklonjenost ustanovitvi židovske domovine v Palestini«.
- 1920. Palestina postane britansko mandatno ozemlje. Arabsko prebivalstvo (!) organizira prve demonstracije proti rastočemu priseljevanju Židov.
- 1936–39. Šestmesečni splošni stavki palestinskih Arabcev sledi vstaja proti britanskim oblastem in židovskim priseljencem. Upor se konča potem, ko britanske oblasti izdajo »belo knjigo«, s katero omejuje židovsko doseljevanje.
- 29. november 1947. Generalna skupščina Združenih narodov sprejme načrt o razdelitvi Palestine na ločeni državi Arabcev in Židov. Židom je določenih 56,47 odstotka zemlje, Palestincem pa 42,88, preostalih 0,65 odstotka naj bi pripadalo »internacionaliziranemu Jeruzalemu«.
- 14. maj 1948. David Ben-Gurion razglasi državo Izrael. Naslednjega dne armade šestih arabskih držav napadejo novo židovsko državo. Vojna se konča z arabskim porazom in podpisom premirja, s katerim Izrael dobi več ozemlja, kot so mu ga določili OZN, okoristita pa se tudi Jordanija in Egipt. Večina izmed 750.000 Palestincev se pred židovskim nasiljem zateče v sosedne arabske države.
- 1956. Egipt nacionalizira Sueški prekop. Izraelska armada pa, na podlagi tajnega sporazuma z Britanijo in Francijo ter ob njuni vojaški pomoči, napade Egipt in zavzame Sinajski polotok. ZDA takrat prvič in zadnjič ostro ukrepajo in prisilijo Izrael k umiku. Toda Izrael se umakne šele potem, ko pridejo na Sinaj čete OZN.
- 5.–10. junij 1967. Potem ko Egipt odpove gostoljubje četam OZN na Sinaju, Izrael napade Egipt. V šestih dneh doživijo arabske države katastrofalni poraz.
- 22. november 1967. Varnostni svet OZN sprejme resolucijo, s katero zahteva miroljubno rešitev spora, priznanje Izraela in umik Izraela z vseh okupiranih arabskih ozemelj. Med drugim zahteva tudi »pravično rešitev problema palestinskih beguncev«. Palestinci resolucije (zaporedna št. 242) tudi danes nočejo sprejeti, ker ne govori o »zakonitih pravicah palestinskega ljudstva«.
- Oktober 1973. Egiptovske čete napadejo Izrael in uspešno prekorajijo Sueški prekop. Vojna traja skoraj tri tedne; konča se s premirjem, ki je prepričljivo verjeten ponoven arabski poraz. Vsaj v določeni meri uspehi na bojišču Arabcem vrnejo samozaupanje in operejo vojaška ponižanja preteklosti.
- 1974. Generalna skupščina OZN sprejme resolucijo, s katero prizna PLO kot zakonito predstavnicu palestinskega ljudstva, Palestincem pa pravico do samoodločbe, suverenosti in svoje države. Golda Meir izjavi, da »nekaj takega, kot je palestinsko ljudstvo, sploh ni«.
- 1977. Egiptovski predsednik Sadat osupne svet s potovanjem v Izrael, srečanjem s premierom Beginom ter ponudbo mirovnihih pogajanj.
- 1978. V Camp Davidu, počitniškem domovanju ameriških predsednikov, se srečujejo Sadat, Begin in Carter ter podpisajo slovit camp-davidske sporazume. Na njihovi podlagi Egipt in Izrael dosežeta separatni mirovni sporazum.
- 1982. Izraelska armada že drugič v nekaj letih vdre v Libanon. Njen cilj je vojaško uničenje PLO. Po dolgotrajnem obleganju Beiruta, v katerem izgubi življenje na tisoče civilistov, je dosežen sporazum o umiku palestinskih borcev. Nekaj dni zatem dobi libanonska desničarska falanga od Izraela dovoljenje in pomoč za čisto palestinskih begunskih taborišč. Čistka se spremeni v krvavi pokol, za katerega nosijo odgovornost izraelski vojaški in politični vrhovi.
- 1982–2000. Uresničenje ideje o »Eretz Izraelu« – »Velikem Izraelu«, kot si jo predstavljajo voditelji cionistične desnice in izraelski jastrebi, kakršna sta premier Begin in obrambni minister Sharon. Doslej je Izrael enostransko aneksiral vzhodni Jeruzalem in Golansko višavje. Isto namerava storiti s Cisjordanijo, kjer je v minulih 15 letih zgradil 103 židovska naselja, ki razpolagajo z 40 odstotki vseh zemljišč. Leta 2000 naj bi na območju Cisjordanije in Gaze v židovskih naseljih živelo že več kot milijon Židov.

VEČ ZNOJA V MIRU, M

Po vseh krajevnih skupnostih, šolah, vojašnicah in organizacijah združenega dela so se več tednov vrstile prireditve ob prazniku naših oboroženih sil. V te prireditve so se vključili tako člani mladinske organizacije kot člani ZK in ZRVS. Vse slovesnosti in športna tekmovanja pa je prežemal duh, da smo armada mi vsi. Mladina in pionirji ter delovni ljudje so obiskovali vojake v vojašnicah, karavlah in na poligonih. Srečanja niso bila samo slavnostna, ampak so obiskovalci spoznali del vojaške tehnike in

Komandantovih petinosemdeset revolucionarnih let

Luka Leskošek: »Biti moramo bolj skromni«

Na pregovor, da se trikrat pove v mlinu, sem se spomnila, ko mi je tovariš Luka Leskošek potarjal, da je o svojem življenju in posameznih njegovih odlomkih že tolikokrat govoril. Danes so pač časi takšni, da ni nič odveč, če življenjepise, spomine in odlomke iz življenja naših revolucionarjev večkrat ponavljamo. Smo pač v mlinu, kjer je treba besedo večkrat ponoviti, da pride do ušes in se »usede«. Postali smo trdokožni, površni in pozabljeni in šele, ko resno premislimo, kaj so v svojih življenjih prehodili naši revolucionarji, takšni, kakršni je tovariš Luka, se zavemo, da brez njih ne bi bilo tega danes in tudi ne tistega jutri.

Nisva se pogovarjala o rojstnih podatkih, o družini in mladosti. Nisva spregovorila o njegovi učni dobi in okoliščinah, ki so ga oblikovale v revolucionarja. Zato pa sva na osnovi njegove življenjske zgodbe spregovorila o izkušnjah revolucionarnega življenja, nekaj malega o narodnoosvobodilnem boju in o - tovarištvu.

Pred dnevi ste v nekem intervjuju novinarju, ki vam je čestital ob petinosemdesetletnici življenja in naštel vaše pomembnejše funkcije, dejali, da bi se počutili še boljše, če bi bili boljši časi. Saj časi so bili takoj po vojni tudi težki, in še potem kdaj. Kako ste pa takrat premagovali težave?

Takrat srho težave premagovali, kakor smo vedeli in znali. Morali smo biti v prvi vrsti iznajdljivi, kajti surovin še nismo imeli, tovarne so bile porušene, domačih strokovnih kadrov pa skorajda ni bilo...

Tako je bilo čisto na začetku. Potem, 1948. leta je bilo že boljše, ko so iz šol prišli prvi šolani kadri, ko smo zgradili nekaj tovarn, z reparacijami nakupili najnujnejše stroje in končali obnovo.

Večkrat ste v pogovorih in govorih poudarjali, da je pomembno biti med ljudmi. Velja to tudi še danes? Lahko rečemo, da so družbenopolitični delavci »med ljudmi«?

Danes ni več čisto tako. Tam, kjer niso družbenopolitični delavci med ljudmi, tam se prekinja stik z bazo. Družbenopolitični delavci pa bi morali biti v prvi vrsti ljudski tribuni, masoviki.

Takšnih celostnih osebnosti, kot jih je dala vaša in še ena, dve kasnejši generaciji, ni več. Kako to?

Tudi čas je drugačen, kajne? Ni jim bilo treba skozi vse tisto, kar smo morali preživeti mi. Prizadevajo si že, vendar je še vse preveč forumskega dela.

Kaj pa vaša partizanska leta? Ko se je vojna začela, ste imeli za seboj že desetletja revolucionarnega delovanja. Vas je v gozdovih boj utrujal?

Za starega borca ni bilo partizansko življenje nič težkega. Saj smo navsezadnje že dolgo vedeli, kaj se pripravlja, saj je o tem govoril že tovariš Tito na peti partijski konferenci. Poleg tega sem imel izkušnje še iz prve vojne.

Ste se med vojno kdaj srečali s tovarišem Titom?

Takoj na začetku, ko sem kot prvi komandant partizanske vojske sodeloval na posvetovanju v Stolicah, potem pa do konca vojne nič več.

Tovariš Luka, povrniva se s tem vprašanjem spet v predvojni čas. Najbrž za to, da so nekomu delavci zaupali, da so ga poslušali in mu končno tudi sledili, ni bilo dovolj, biti privržen komunističnim idejam. Revolucionar mora najbrž imeti nekaj več?

Revolucionar mora, že res, zastopati idejo, vendar je nadvse pomembno, da to stori na način, ki je ljudem blizu, ki jih mobilizira.

Ze šestinidesetega leta v generalni tekstilni stavki ste zastopali delavce pri pogajanjih s kapitalisti in oblastmi. Kako pa so potekali ti pogovori, so vas sprejeli resno, so vas upoštevali?

To pa so! Kar lepo smo se pogovorili. Upoštevali so me in so se me hkrati nekoliko bali.

Bova rekla še kakšno o tovarištvu? O tem borci venomer ponavljajo, kako življenjsko pomembno je bilo v NOB. Kaj sploh je tovarištvo?

Tovarištvo je: pomagati drug drugemu, imeti skupne poglede: za tovarištvo je potrebno spoštovanje. Danes pa so postali ljudje preveč egoistični, skrbijo le zase, postali so materialisti. Tovarištvo je treba vzgajati, kajti to pogojuje naš napredek.

Vaša novoletna voščilnica borcem in drugim?

Biti moramo bolj ustvarjalni, pridni pri delu in skromni v življenju. Če bomo res tako delali, nam še vedno ne bo nič hudega. B. Ž. J.

Prva proletarska brigada

Fašizem je v Jugoslaviji naletel na odločen odpor, ki ga ni pričakoval. Osvobodilne sile so se pod vodstvom komunistične partije kmalu izoblikovale v oborožene partizanske enote in se brez oklevanja spopadle z okupatorjem. Tako je bila dne 21. decembra 1941. leta ustanovljena 1. proletarska brigada.

Tega mrzlega in zasneženega zimskega jutra so se po ukazu tovariša Tita postavili v vrsto borci 1. proletarske brigade po bataljonih na trgu majhnega mesta Rudo v Srbiji. Bilo je 1199 proletarcev partizanov, ki so predstavljali bratstvo in enotnost naših narodov: 740 Srbov, 378 Črnogorcev, 26 Slovencev, 19 Hrvatov, 4 Makedonci in 32 tovarišev drugih narodnosti. Rhovni komandant tovariš Tito je strumno stopil pred brigado in jo pozdravil: »Tovariši borci proletarci, Smrt fašizmu!« Proletarci so gromko odgovorili:

»Svobodo narodu!« Tito je bil navdušen, ko je zagledal stare prekaljene politične bojvornike ter obraze mladih borcev in bork, saj so bili najmlajši med njimi stari komaj 16 let. Povprečna starost borcev je bila 21 let.

Orožje, ki so ga nosili proletarci, puške, brzostrelke, mitraljezi, ročne bombe, je bilo v junaških bojih povečini iztrgano iz rok sovražnika in domačih izdajalcev. Borci te prve jugoslovanske brigade so bili delavci, kmečka mladina, šolska mladina, politični aktivisti, izobraženci, domoljubni vojaki, doma pa iz širšega okolja Beograda, Valjeva, Kragujevca, Kraljeva, Užica, Čačka, Sandžaka, iz Črne gore in drugih krajev Jugoslavije.

Titov govor borcem 1. proletarske brigade so nenadoma preglasile bombne eksplozije, oglasili so se mitraljezi, streljanje z okoliških hribov. Okupatorjeve sile so

Borci kragujevškega bataljona Prve proletarske brigade z bojno zastavo, ki jim jo je tovariš Tito izročil 5. marca 1942.

Prepotoval sem pol Jugoslavije

Trboveljčan in starejši vodnik 1. razreda Rajko Erjavce je starešina v novomeški garniziji. Po šolanju na podoficirski šoli ga je pot kot mladega starešino JLA peljala v jugovzhodni del Jugoslavije, saj je največ let preživel v Makedoniji, ki mu je

Rajko Erjavce pravi, da imamo dobre vojake. Pogreša več slovenskih starešin.

tudi postala druga domovina. Kot nam je šaljivo dejal, je zdaj na »stara leta«, čeprav gre v bistvu za mladega sta-

se prebijale proti Rudu. Proletarci so se spopadli s sovražnikom, v hudem boju so odbili fašiste, četnike in ustaške kolaboracioniste in zabeležili svojo prvo zmago.

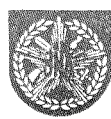
V spomin na to zmago 22. decembra 1941 praznujemo dan JLA.

Sledili so nadaljnji hudi boji z okupatorjem. Proletarska je imela žrtve, padli so njeni borci. V najtežjih pogojih so se upirali močnim nemškimi oklopnim enotam. Konec leta 1941 so razbili njihov obroč ter osvobodili lep del Sandžaka. Scveda so se pozneje bojevali še druge po Jugoslaviji.

Prva proletarska brigada je dala 20.000 borcev. Za junaške podvige je bilo razglašeno 82 narodnih herojev, padlo je 7500 borcev.

Na bojni zastavi 1. proletarske brigade so najvišja vojna in državna odličja ter zlasti orden narodnega heroja. To zastavo hrani kot najvišji vojni simbol gardna enota JLS v Beogradu.

**Po pripovedi borca
1. proletarske
Radovana Jovanovića
je zapisala
Angela Prijatelj**

»Ni mi žal vojak!«

Sedemindvajsetletni kapetan JLA Rajko Miklavc, doma iz Lehna pri Ribnici na Pohorju je zdaj zaposlen v mariborski garniziji kot upravnik tehniške delavnice. Stanuje v Mariboru, je poročen in oče dveh otrok. Zanimalo nas je, kako se je sploh odločil za vojaški poklic in za delo v Jugoslovanski ljudski armadi.

»Za vojaški poklic sem se odločil že v osmem razredu osnovne šole v Ribnici na Pohorju. Takrat sem prebral razpis v časopisu in videl tudi plakat v osnovni šoli. Zanimal sem se tudi za štipendijo in jo tudi dobil za šolanje na tehniški šoli strojne smeri v Mariboru. Vedno sta me privlačila tehnika in orožje.« Tako je začel naš pogovor Rajko Miklavc in poudaril, da je že od vsega začetka razmišljal o tem, da bi nadaljeval šolanje na tehniški vojaški akademiji v Zagrebu. Pogoj za vpis v to akademijo pa je bila končana srednja šola v Mariboru.

Sledilo je nadaljnjih pet let študija na tehniški vojaški akademiji kopenske vojske v Zagrebu, kjer je šolanje uspešno končal v letu 1979. Po njegovih besedah je bil študij na tej akademiji za mladega človeka zanimiv z več vidikov. Spoznal je strokovno plat poklica ter se dobro seznanil z družbenopolitičnimi aktivnostmi in splošni-

Rajko Miklavc

mi vojaškimi zadevami. Študij na tej akademiji je zelo dobro organiziran.

Poleg predavanj posameznih strokovnjakov JLA in zagrebške strojne fakultete so bile zelo koristne tudi dopolnilne vaje z določenih področij. Na teh vajah so se praktično seznanili z nekaterimi napravami, ki so značilne za vojaško tehniko. Ta del praktičnega pouka mu je v mnogočem pomagal pri

slovenskih starešin. Ni mi povsem jasno, zakaj se naši fantje ne odločajo za vojaški poklic. Mogoče se niti ne zavedajo, ali pa tudi ne vedo, kakšne vse strokovnjake in profile potrebuje JLA. Poklic je pač poklic. Če si strokovnjak, te cenijo povsod, še posebej pa v JLA, zato ti tudi veliko nudijo, da se lahko usposobiš.

Rajko je tudi povedal, da si je življenje v novem okolju dobro uredil. Z vsem je zadovoljen, zato se tudi lahko v celoti razdaja svojem poklicu. Seveda je tudi on dodal svojo misel v zvezi s slabim odzivom slovenskih fantov za vojaške poklice. Po njegovem mnenju se v glavnem bojijo odgovornosti, nekateri tudi mislijo, da so preveč omejeni v osebni svobodi, drugi spet trdijo, da jih motijo preselitve itd.

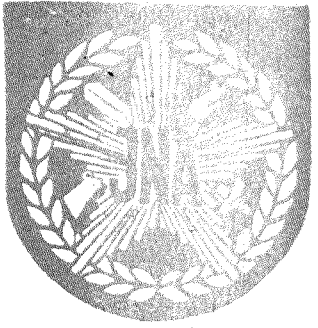
Marsikaj se je v zadnjih desetih letih spremenilo v naši JLA. Vojaškega poklica ne smemo več gledati s starimi očali. Duh modernega časa, spremljanega z demokratičnimi metodami in pridobitvami samoupravnega socializma, postaja vedno močnejši. Mlade je treba večkrat popeljati v vojaške garnizije, naj se dobro seznani z vojaškim življenjem, potem tudi odločitve ne bodo težke.

Slavko Dokl

Tudi naši topovi so smrtno. Se ustase na Jani in Plešivi

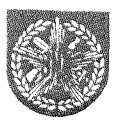
To so začetni verzi pesmi čestitkam ob 22. decembru desetletni Edo Zorko iz Račica intendat prve slovenske

MANJ KRVI V VOJNI

življenja, ki ga prej niso. Tudi tako se naši ljudje pripravljajo za obrambo domovine. Izgubljajo strah pred topovi, tanki in drugim sodobnim orožjem, ki jim bo morebiti pomagalo braniti našo svobodo in pridobitve narodnoosvobodilne vojne in revolucije. Prav tako so spoznali fante iz vseh krajev naše domovine, mladi vojaki pa so spoznali del življenja naših ljudi. To pomaga pri utrjevanju temeljne pridobitve naše revolucije-bratstva in enotnosti.

Mal, da sem

Po očetovih stopinjah

obvladovanju predmetov in celotnega študija. Med številnimi predmeti sta bila zanimiva predmeta o inženirski tehniki in o oklopnih vozilih.

»Kako pa je bilo s prostim časom?« smo bili radovedni. »Lahko rečem, da je bilo za prosti čas zelo dobro preskrbljeno. Prosti čas je bil do podrobnosti organiziran in nam je omogočil vsem študentom aktivno pripravo za poklic. Lahko smo se udeleževali v družbenopolitičnih organizacijah in raznih društvi, v taborniški in planinski organizaciji in v raznih sekcijah. Defovale so sekcije za atletiko, rokomet, judo, karate, foto sekcija, folklorna sekcija in nekatere druge sekcije. Vsak študent je imel možnost, da se odloči za dejavnost, ki mu je bila najbolj blizu.

Štirindvajsetletni poročnik JLA Zoran Sušnik gre očitno po stopinjah svojega očeta, majorja Staneta Sušnika. Mladi Zoran se je povsem posvetil vojaškemu poklicu. Posebej je vesel, da ga je pot zanesla med inženirce, kajti rod ima razgibano in dinamično delo, zlasti tako, ki se odvija na terenu. Poln mladostnega zagona je pripovedoval o številnih doživljajih, ki jih je kot mladi starešina preživel na terenu, pa naj gre za srečanja z občani širom po Jugoslaviji kot z njegovimi vrstniki. Poln je vtisov, nepozabnih doživljajev, ki bogatijo njegovo življenjsko pot.

Zoran Sušnik

O svoji življenjski poti je Zoran povedal tole: »Ko sem obiskoval osnovno šo-

lo, nisem nikoli mislil na vojaški poklic. Res sem veliko zahajal v vojašnico na obisk k očetu, spoprijateljil sem se z vojaki in starešinami, vendar resneje kot otrok o tem nisem razmišljal. Ko se je bilo potrebno odločiti za nadaljnje šolanje, so se mi kot v sanjah prikazali vsi tisti lepi doživljaji med vojaki, zato sem se brez razmišljanja odločil za šolanje na vojaški gimnaziji »Bratstvo in enotnost« v Beogradu. Vedno bolj sem ugotavljal, da sem se odločil pravilno. Še bolj sem prišel do takšnega spoznanja na vojaški akademiji in tudi kasneje, ko sem našel polno zadovoljstvo v poklicu. Rad imam delo z ljudmi, vesel sem, če se razumemo, če smo si dobri tovariši, z njimi uživam pri dosežkih na-

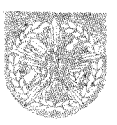
šega dela. V glavnem gradimo, ustvarjamo nove vrednote, ljudem pomagamo kjer le moremo, pa kaj bi govoril, takšna je pač naša ljudska armada.«

Zoran si je že ustvaril družino. Zdaj čaka na stanovanje, ve, da ga bo zagotovo dobil, malce bo pač moral kot mladi starešina potrpeti. Čeprav ima dosti odgovorno zadolžitve, ima še dovolj časa, da se posveča svoji družini, da se ukvarja s športom, obiskuje svoje prijatelje itd. Veliko mu pri vsem tem nudi JLA, če pa mu je to premalo, si pa lahko zabavo in razvedrilo najde tudi zunaj vojašnice.

Ob koncu pogovora nismo pozabili vprašati, zakaj se na njegovem mnenju slovenski fantje tako redko odločajo za vojaški

poklic. Odgovoril je takole: »Pri naših fantih prevladuje zmotno mišljenje o vojaškem poklicu. Premalo so seznanjeni z vsem, kajti če bi ga bolje poznali, bi se lažje odločali. Poklic je kot vsak drug. Zahteva celega človeka, ki mora biti resen in vesten, saj skrbi za ljudi, tehniko in končno tudi za ugled JLA. Vprašam se, ali ne bi morali biti vsi taki? No, če bi bili, potem ni razlike med tem in drugimi poklici. Kot kaže si nekateri raje izbirajo pač takšne poklice, kjer se da tudi nekoliko »ribariti v kalnem«. Kaj hočemo, takšni smo pač mladi ljudje. S tem nisem mislil nič hudega, vendar se vseeno moramo zavestati, da potrebujemo tudi vojaške starešine.«

Slavko Dokl

Med najboljšimi

Vsako leto za 22. december poveljstva posameznih armadnih območij ter republiški štabi teritorialne obrambe podelijo laskave naslove najboljše enote ter štaba.

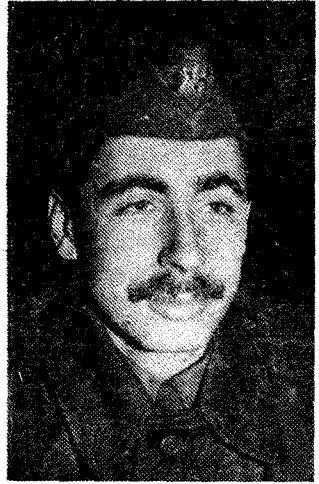
V Ljubljanskem armadnem območju je najboljša enota Miroslava Lilića. Ta enota je že vrsto let med najboljšimi v LAO, letos pa so prekosili vse in zasluženo bo njihove vitrine leto dni krasila prehodna zastavica najboljše enote. Kljub temu da so med letom vlagali velike napore v povečanje bojne pripravljenosti in moralnopolitične enotnosti, pa so z lastnimi silami izboljšali tudi življenjsko raven vojakov in starešin. Obnovili so stražarnico, pekarno in avtomatsko telefonsko centralo. Izboljšali so delovne pogoje v kuhinji, jedilnici in akumulatorski postaji. Življenjsko raven starešin so izboljšali tako, da so obnovili del stanovanj in napeljali centralno ogrevanje. S tesnim sodelovanjem z družbenopolitično skupnostjo so zaposlili tudi 80 odstotkov žena starešin. Hkrati so tudi uspešno sodelovali z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami na terenu.

Ko smo obiskali enoto Miroslava Lilića, smo se pogovarjali z nekaterimi vojaki, kako so prispevali k temu, da so najboljši v Ljubljanskem armadnem območju.

Beljur Skenderovski, študent strojništva iz Broda pri Dragašu. »Brez dvoma imajo za to veliko zaslug starešine in deseterji, ki so nas znali pravilno motivirati za delo. Vsak od nas pa je k temu prispeval ta-

drug drugemu. Velik del pa gre tudi dobro razvitim kulturno zabavnim dejavnostim v enoti. Vsaka osnovna enota je lahko pripravljala program po razglasni postaji, in to je še bolj razvilo tekmovalni duh med nami. Prav gotovo pa teh rezultatov ne bi dosegli, če ne bi imeli tako visoko razvitih medčloveških odnosov.«

Dragan Milojević, študent iz Paraćina. »Največ sem prispeval s tem, da sem se trudil in spoznal ter naučil tisto, kar so zahtevali od mene. Poleg našega usposabljanja smo se seznanjali tudi z delom drugih, da bi jih po potrebi tudi zamenjali. Veliko pa je odvisno tudi od stimulacije. V naši enoti je precej vojakov dobilo razne nagrade in pohvale. Proces nagrajevanja smo začeli v mladinski organizaciji v osnovni enoti, in ko je ta dala

Marjan Kos

ko, da se je pridno učil in naredil vse, kar je mogel na terenskih vajah. Veliko smo pomagali

svoje predloge, so o njih odločali predstojniki!

Na nagrajevanje smo lahko vplivali vsi.«

Adnan Alagjć, diplomirani ekonomist iz Prijedora. »Moj prispevek k temu, da je naša enota

najboljša v LAO, ni poseben velik, ker sem šele nekaj tednov pri vojakih. Brez dvoma so tudi starešine s svojim delom in pravilnim odnosom do nas vojakov prispevali k temu. Seveda pa bomo mi mladi vojaki storili vse, da bi naša enota ostala tudi v prihodnje najboljša. Zaenkrat smo vsi kandidati za značko zgledega vojaka. Pa ne samo zaradi nagrajnega dopusta, ampak ker menimo, da je velika čast in prizna-

nje, če si jo lahko pripraviš na prsi.«

Med enotami teritorialne obrambe pa je najboljša enota, ki nosi ime po **Edvardu Kardelju-Kristofu**. Hkrati je ta enota dobila za praznik naših oboroženih sil tudi veliko plaketo JLA in prehodno zastavico kot najboljša enota TO v Jugoslaviji. Naj povejmo, da ta enota nadaljuje tradicije zaščitne enote vojnopolitičnega vodstva NOV in POS. Tovarš Edvard Kardelj je bil s to enoto nenehno povezan. Od leta 1968, ko je bila ustanovljena sedanja enota, se je velikokrat udeleževal tovariških srečanj, kjer je obujal spomine na dni iz revolucije. Tovarša Kristofa so večkrat obiskali tovariši iz poveljstva enote.

Ob podelitvi priznanj enoti TO Edvard Kardelj-Kristof smo se pogovarjali z dvema njenima pripadnikoma.

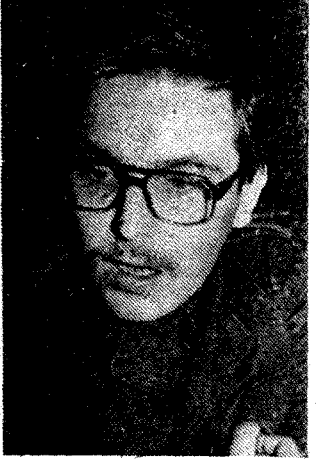
Diana Štraus, ki je že tri leta članica TO. »V enoto sem prišla šele le-

tos. Junija smo bili na usposabljanju. Naše delo so strogi sodniki ocenili kot prav dobro. Po

njihovem mnenju smo dobro opravili mobilizacijo, pohod z napadom, uničenje diverzantske skupine in nočni napad. Trudila sem se, da bi čim bolj in čim hitreje opravila naloge, ki so mi jih zadali predstojniki. Od začetka je malce težko, vendar pa se kasneje navadiš. Sicer pa imamo ženske v enoti tudi nekaj privilegijev. Tako nam kuharji zjutraj pustijo toplo vodo, pa tudi fantje nam pomagajo pri težjih opravilih.«

Drago Bitenc, predsednik mladinske organizacije v enoti. »Moram povedati, da je v enoti več članov mladine kot pa članov ZK. Po nekaterih podatkih je okoli 40 odstotkov mladih članov enote. Mislim, da je

mladinska organizacija precej prispevala k uspešnemu delu enote. Za velik uspeh si štejejo, da nimamo nobenih težav z alkoholom. Pred vsako nalogo se sestanejo predsedniki aktivov po osnovnih enotah in si razdelimo konkretne naloge. Dogovarjamo se, da bi se predsedniki aktivov sestajali tudi zunaj enote in se tako seznanjali z delom in življenjem pripadnikov TO.«

Bojan Kuntarić

Spomini na srečanje z Ivanom Trinkom-Zamejskim

Poteklo je že 40 let od tistega sončnega oktobrskega dne, ko sem se kot beneški partizan prvič in zadnjič srečal s častitljivim rojakom Ivanom Trinkom-Zamejskim. Takrat je bil namreč moj bataljon, ki je pripadal 18. bazoviški brigadi, za nekaj dni nastanjen v vasi Lipa v Nadiški dolini. Nekega večera po mitingu in prosti zabavi s plesom me je pomočnik komisarja bataljona, zdaj že pokojni Ljubo Podlipce, povabil v stab bataljona. V prostorni sobi sva se ob kozarcu domačega vina pogovarjala o zgodovini beneških Slovencev, o njihovi narodni zavesti in naposled o potrebi po vključitvi vseh sposobnih beneških fantov in deklet v enote narodnoosvobodilne vojske.

Priznati moram, da sem v tej razpravi sodeloval bolj kot poslušalec. Zgodovine beneških Slovencev nisem poznal, in takšnih nevednežev ni bilo malo. Taka je bila ogromna večina beneškega ljudstva. Krivdo za to nosijo tisti, ki so beneškemu človeku preprečevali dostop do bistva zgodovine njegove dežele, ki se je ustvarjala in razvijala v glavnem ločeno od usode slovenskega naroda. Če ne bi bil beneški rojak tako neusmiljeno zapostavljen in politično zatiran, če bi bil svoboden in bi svobodno prebiral slovensko literaturo, in če bi ga vsaj učitelji in profesorji seznanili s preteklo zgodovino njegove dežele, tedaj bi bila vsa ta politično zelo pomembna zadeva videti drugače. Zlasti v učiteljsku v Špetru Slovenov ne bi iz dijakov nastala inteligenca, prežeta izključno z italijansko kulturo, marveč inteligenca, prepojena z italijansko in slovensko kulturo. A kar je še važnejše od tega, to učiteljske bi vzgojilo učitelje, ki bi bili brez dvoma narodno ponosni. Takratna italijanska notranja politika, tako kot ob plebiscitu leta 1866, se ni ozirala na obstoje-

ča zgodovinska dejstva, na želje in potrebe ljudstva, ki je tedaj govorilo samo slovensko narečje. Ko je poslanec Benečanov Molpurgo v rimskem parlamentu vpil, da v Beneško Slovenijo prodira slovenska literatura Mohorjeve družbe, in zahteval najostrejše ukrepe, je represivni in propagandni aparat

ljudstva tako ali drugače sodelovala z NOV. To je bilo obdobje od kapitulacije Italije do konca vojne. Obdobje brez preganjanja, brez strahu, da te karabinjerji zaprejo, če v cerkvi zmoliš očenaš v domačem slovenskem jeziku; brez nacionalnega zatiranja, brez občinskih organov oblasti, ki so morali poslova-

manjšini tiste pravice, ki ji po naravnih zakonih in logiki pošteno pripadajo.

Vse to vem danes. Takrat pa sem na komisarjevo precej dolgo razlago o zgodovinski preteklosti naše dežele kimal z glavo. Ko sva govorila o narodni zavesti, se dobro spominjam, da sem mu dejal: »Jaz se Slovenec in vsi v deželi govorimo le slovensko narečje.« Le v cerkvi in uradu je bil slovenski jezik prepovedan. Tako je odločil Mussolinijev odlok, ki je v marsičem povzročil pravo zmedo, podobno komediji. Nekaj takega, seveda v moji slovenščini, sem pojasnil komisarju, ki je bil očitno zadovoljen s takšno razlago. Glede možnosti pritegnitev k sodelovanju beneškega ljudstva z NOV, sem mu dejal, da najbrž to ne bo težko, ker so bili moji rojaki kot jaz vsi Slovenci. Tudi s tem pojasnilom je bil komisar zadovoljen.

Nato sva se pogovarjala o Simonu Gregorčiču in o mojem rojaku Ivanu Trinku-Zamejskem iz Tarčmuna, duhovniku, pesniku, filozofu, pisatelju, slikarju, znanstveniku in politiku. Tudi teh izredno pomembnih mož nisem poznal. Moj komisar, čeprav Ljubljčan, pa je oba prav dobro poznal. Dolgo mi je pripovedoval o njunih nadvse pomembnih delih. Na koncu mi je komisar predlagal, če sem voljan obiskati Ivana Trinka na njegovem domu. Bil sem navdušen, le prosil sem ga, če bi z nama šel še moj bratranec Marjan Bodigoj. Komisar je brez pripomb z očitnim veseljem pritrdilno odgovoril. O tem sem nemudoma obvestil bratranca Marjana in že naslednji dan smo odkorakali v smeri Tarčmuna. Pot nas je vodila skozi vasi Mečano, Gorenji Brnas, Kuosto in v dobrih dveh urah hoje smo bili že v Tarčmuni. Med potjo nama je komisar Podlipce Ljubo pripovedoval o življenju in delu tega velikega in

uglednega moža; o žilavem in nepopustljivem boju, ki ga je vodil za ohranitev slovenskega jezika, za narodni obstoj in napredek.

Z Ivanom Trinkom smo se srečali, ko se je ravno vračal s sprehoda. »Pozdravljeni, gospod Zamejski,« je dejal komisar. Monsinor je mirno dvignil nekoliko sklonjeno glavo in nam odzdravil: »Pozdravljeni in še enkrat pozdravljeni fantje! Od kod pa ste prišli?« Vsem trem je segel v roko. Ob tej priložnosti mi ni bilo težko opaziti njegovih tedaj že utrujenih oči, ki so pa vendar bile še sposobne pregledati nas od glave do pet, kot temu navadno pravimo. Ko premišlujem o tem srečanju z njim, ugotavljam, da ga je nemalo presenetila naša oborožitev, saj smo bili zares do zob oboroženi. Monsinor je vse to videl in nam prijetno nasmejan dejal: »Tako 'armanih' vojakov' ša še nisem videl!« Nato nas je ljubeznivo in prijazno povabil na dom. V njegovi delovni sobi smo se sproščeno usedli, ne da bi odložili orožje in opremo, ki smo jo imeli pri sebi. To smo storili šele, ko nam je dejal: »Lepo prosim, odločite vaše 'puše' in drugo orožje.« On pa je ves ta čas, dasi že 80-letnik, vzravnal, s pokončno držo gledal, kako in kaj odlagamo. V moji in bratrančevi torbi je bilo približno 8 nemških ročnih granat. Vse so imele dokaj dolge lesene ročaje, ki so služili za sprožitev in met granate.

»Kakšne palice so to,« je rekel monsijnor. »To so nemške ročne granate,« sva mu oba hkrati odgovorila. Povedala sva mu, da sva jih zaplenila Nemcem v hudem boju 6. oktobra, nekaj dni pred tem v Spodnji Mjersi, ko so Nemci prvič vstopili na beneška tla. Pozorno naju je poslušal, ne da bi naju prekinil s kakšnim vprašanjem. Šele potem, ko sva mu v glavnem pojasnila ves potek boja, naju je vprašal: »Od

kod pravzaprav sta doma?« »Iz Osnjega,« sva mu odgovorila. »Saj slišim po govoric, da sta domačina. To je dobro in prav!«

Zanimal se je tudi, koliko domačinov je še z nama v NOV. Zadovoljen je bil, da nas je veliko. Ob kozarcu dobrega vina se je nato odvijala razprava o NOB in drugih vprašanjih, ki so zadevala beneške Slovence, njihovo narodno prebujanje in zgodovino. Pri vsem tem je imel komisar glavno besedo. Monsinor Trinko ga je z veliko pozornostjo poslušal in skoraj neprestano prikimal v glavo v znak pritrditve in odobravanja njegovih razlag in pojasnil. »Vi dobro poznate našo zgodovino,« mu je naposled dejal in ga tudi pohvalil. Glede boja, ki je v tistem času divjal tudi na beneški zemlji, pa je dejal: »Vem, kaj se zdaj dogaja pri nas.« V tem trenutku je pogledal mene in bratranca in nadaljeval: »To je lepo 'od vas, draga rojaka, in prav bi bilo, da ne bi bilo vse to prepozno!« Ko je izgovoril te, zelo premišljene besede, je vprašal bratranca in mene, če sva poznala duhovnika Gorenščeka, ki je služboval v naši fari pri svetem Lenartu. Spominjal se ga je kot pametnega in dobrega moža, ki je veliko dobrega naredil za naše ljudi. Povedala sva mu, da je na njegovo mesto prišel duhovnik Kračina, ki podpisal naš boj. S tem je bil očitno zadovoljen.

Komisar Ljubo je to priložnost izkoristil za zdravico: »Naj živi torej naš veliki priatelj in poet monsijnor Trinko. Naj živijo duhovnika Gorenšček, Kračina in vsa beneška duhovščina, ki je bila vselej v ospredju kot branitelj slovenskega jezika in narodnega obstoja beneških Slovencev.«

Ob slovesu smo mu krepko stisnili roko in mu voščili še dolgo let dobrega zdravja in sreče.

Joško Ošnjak

Ivan Trinko-Zamejski

države začel preganjati vse, kar je posredno in neposredno škodljivo vplivalo na politično strategijo asimilacije Benečanov z italijanskim narodom.

Take razmere so onemogočile, da bi se v beneškem rojaku razvijale politična zrelost, narodna zavest in ponos. Le malo takega je tičalo v naših srcih in med NOB se je postopoma razvijalo in krepilo. Od druge polovice 1944. leta do konca vojne je beneški človek že dozoreval in postajal čedalje bolj slovenski in narodno osveščen. Zato je večina beneškega

ti izključno v italijanskem jeziku, čeprav ravno večina ljudi ni obvladala tega jezika. To je bilo novo obdobje, v katerem je beneški otrok, čeprav le za kratek čas lahko obiskoval slovensko šolo. V tem kratkem zgodovinskem obdobju (komaj leto in pol) je bilo doseženih mnogo več uspehov pri oživljanju in krepitvi narodne zavesti ter ponosa, kot ga je dosegla italijanska liberalna in še posebej fašistična Italija s svojo politiko asimilacije in nasilja v skoraj 80 letih. Ta preverjeni podatek naj služi kot dokaz, kot neovrgljivo dejstvo, da je potrebno dati narodni

Miloš
Rutar

NARODNI HEROJI

11

PREDVOJNI ŠPORTNIKI

Mirko
Jerman

»Odločitev ni bila preprosta. Zapustiti dom, družino, delo v mesnici. Vendar sem s prijatelji odšel v hosto. Kar osem igralcev iz majhnega vaškega nogometnega kolektiva se nas je zbralo: Rudi Bolka, Pavle Ulčar, Tone Sešek, Vinko Dobaj (padli), Jože in Ivan Pirš (umrli po vojni), živiva pa še midva z Albinom Vengustom, prvoborcem, dolgoletnim predsednikom GRS,« pripoveduje Mirko Jerman.

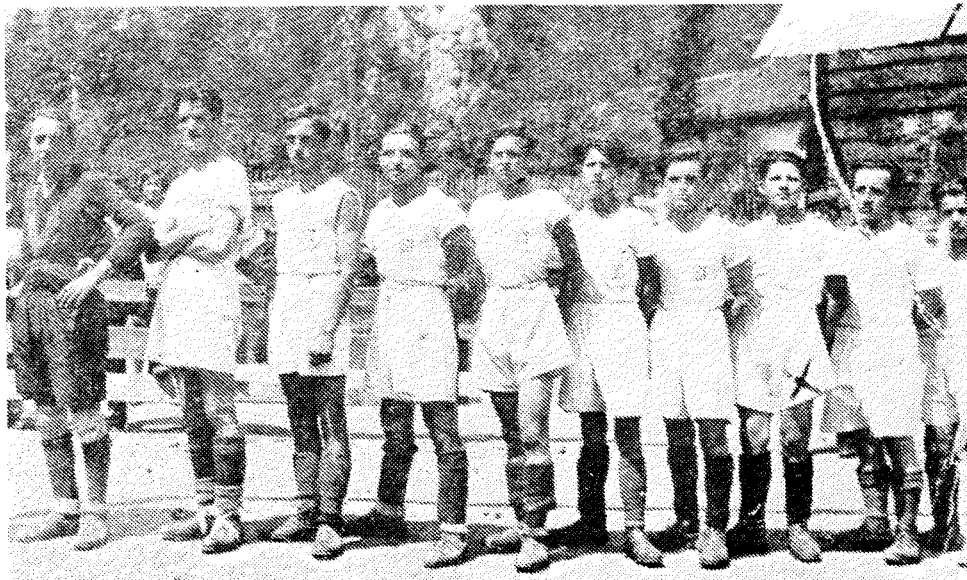
»Med skupinami, ki so šle to noč v akcijo, sem pripadal dupliški, ki je imela namen minirati most čez Bistrico in onesposobiti železniško progo med Duplico in Homcem. Izkušeni nismo imeli nobenih. Vijakov na

tračnicah sploh nismo mogli odvit. Mosta smo se nameravali lotiti z ognjem. Polili smo ga z bencinom, ko pa smo ga zažgali, smo ostrmeli. Lesen most ni gorel, daleč po vodi pa se je več metrov visoko dvigal plamen. Kaže, da je bil most od vlage in konjskih fig impregniran, zato je nekaj sodov bencina steklo v vodo, kjer se je vnel. Na most smo šli nato z žagami in sekirami, vendar se je kmalu začelo daniti, zato smo se morali umakniti,« se spominja svoje prve akcije Mirko Jerman.

»Druge bojne skupine so bile uspešnejše. Avgusta smo se Kamničani združili z Rašiško četo v Kamniški bataljon. Še danes se živo spominjam, kako smo tiste dni pri piramidi na Rašici slovesno zaprilegeli. Jaz, partizan osvobodilne ljudske armade slovenskega ljudstva... prisegam, da ne bom zapustil partizanskih vrst... da ne bom odložil orožja do popolne zmage nad fašističnimi okupatorji!«

Športnik med izdajalci

Ko je sovražnik razbil Kamniški bataljon jeseni leta 1941, se je Mirko Jerman umaknil čez Savo na Dolenjsko. Postal je mitraljezec v Dolenjskem bataljonu, nato vodnik v roški ofenzivi, jeseni 1942 pa obveščevalec. V Gubčevi brigadi je sodeloval v bojih

Športni klub Tržič - nogometna sekcija, 1930. Z leve: Maks Ošabnik, golman, umrl po vojni, Anton Štefe-Kostja, komisar Kokrškega odreda, padel 1943, Mirko Bračić, narodni heroj, komandant 14. divizije, padel 1943, Karel Globočnik-Silni, udeleženec NOB, Janko Dolinar, umrl pred vojni, Franc Košir, udeleženec NOB, umrl po vojni, Edi Končina, Mirko Jerman, narodni heroj, Kozma Klofutar, umrl po vojni, Miro Perc, udeleženec NOB, umrl po vojni.

za Ajdovec, nekaj dni pred novim letom 1942 pa v napadu na utrjeni grad Dob, v katerem so se črnosrajčniki in belogardisti čutili varne.

»Vso noč in še ves naslednji dan je prvi bataljon Gubčeve brigade napadel goreči grad. Branilci so bili trdovratni, vse so poskušali, da bi grad obdržali v svojih rokah. Bombe so kar deževale iz za zidu. Naposled

so borci le prodrli v grad, vendar so se še naprej bojevali za vsako sobo, da so naposled strli odpor. Med padlimi v gradu je bil tudi znani športnik Darko Mavsar, državni in balkanski rekorder v mestu kopja. Bil je eden izmed redkih vrhunskih športnikov, ki so zabredli med izdajalce in klavarno končali.

Se nadaljuje

Vedno je delala za druge

Tudi naša organizacija ZB NOV Dušan Kveder-Tomaž iz Novih Jarš skrbi za ostarele in bolne člane ZB. Za dan republike smo obiskali 44 takih članov. Socialno šibke smo obdarovali z manjšo vsoto denarja, druge pa z nageljni in skromnimi darili. Seveda so bili vsi teh obiskov zelo veseli. Obiskala sem tovarišico Marijo Šavelj v domu ostarelih na Taboru v Ljubljani. Čim me je opazila na vratih, že je imela solze v svojih velikih in utrujenih očeh. Ko sem ji dala darilo in ji čestitala za dan republike, me je tako lepo vprašala: »Ali si res prišla? Kaj niste pozabili name? Saj sem k vam prišla že stara in onemogla.«

Toda njeno delo se je začelo, ko je bila še sorazmerno mlada, in to v Novem mestu, kjer je bil njen mož sodnik. Skupno s pokojnim možem in z otroki je sodelovala v NOB že takoj v začetku leta 1941. Moža so ji kot sodelavca NOG zaprli in ga novembra 1943 ustrelili. Vsi njeni trije otroci pa so bili pri partizanih in so preživeli. Sin je kirurg v Novem mestu, dru-

gi sin je gozdarski inženir, hčerka pa očesna zdravnica. Kako je prenašala vse to, a obenem sama aktivno sodelovala v gibanju! Vsega tega se še spominja. Rekla mi je: »Še bolj sem se zagrizla v delo in pomagala povsod, kjer je bila potreba.«

Njena soba na Taboru je preprosta. Poleg slike tovariša Tita in spomenice ubitega

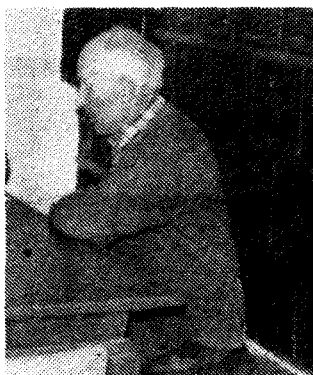
Marija Šavelj

moža je še slika njenega ljubljenelega pravnučka Mateja, sina njene vnukinje Maje. Miza je obložena z lepimi slovenskimi in partizanskimi knjigami. Tudi časopis Delo vsak dan prebere. Kajti

Podivjani policisti

Miha Cerar ali Tičev ata je kmet iz partizanske vasice Zgornja Javorščica nad Vrhpoljmi. Star je 73 let. Zelo dobro se spominja, kako ga je ravno na dan starega leta 1944 zajela nemška policija pri kmetu Ravnikarju v Zgornji Javorščici, koder je bil po opravih.

Med vojno sta skupaj s sosedom Tonetom Ravnikarjem delala bunkerje in zemljanke za partizansko tehniko na območju Javorščice. Prav zaradi tega so ju zasledovali. Nikoli pa ju ni odkril sovražnik. To delo sta vedno opravljala pod partizanskim nadzorstvom. Nad vasjo Zgornja Javorščica sta naredila bunker za tehniko. V njem so delali Lovro Cerar-Tugo iz Zaloga pod Trojico in še dva partizana. Nemci bunkerja niso nikoli odkrili, čeprav so razpisali lepo denarno nagrado 5.000 nemških mark. Prav zaradi tega je bil sovražnik še bolj krvoloč. Na dan starega leta 1944 je nemška policija pridivila iz Murovice v Zgornjo Javorščico. Takrat so bili pri Ravnikarju v hiši borci Lovrenc Cerar-Tugo, France Cerar-Kunštov iz Stegen in Miha Cerar iz Javorščice. Iz hiše sta odšla France in Miha, da bi Miha popravil partizanu Francu čevlje. Takoj ju

Miha Cerar

ki jo je hitro porinil v prosope tepe v kozolcu. Miha Cerar je medtem že držal roke kvišku, bil je v civilni obleki. Nemci so začeli streljati, zato nista mogla pobegniti. K Mihi Cerarju je pristopil nemški oficir in ga udaril s palico po levi strani nad ušesom, tako da še danes čuti bolečine. Oba so Nemci prijeli in ju odpeljali s seboj v vas Vinje.

Pri Majerju v Dolini pri Vinjah je bil Miha prvič zaslišan. Spraševali so ju o partizanih, pa nista ničesar izdala, zaradi tega so ju odpeljali v Klopce in Dolsko, kjer so za-

kljub 89. letom še mnogo bere in poslušal radio. Tako je stalno na tekočem o dogajanjih doma in po svetu.

Za praznik republike je na proslavi v domu govorila o ustanovitvi republike, o zaslanju AVNOJ in življenju med vojno. Požela je velik aplavz, toda govor jo je zelo utrudil.

Pred sedmimi leti se je sama odločila in odšla v dom za ostarele, da ne bi obremenjevala svojih otrok in vnukov. Res jo je bilo užitek poslušati. Saj še vedno ve toliko lepega in zanimivega. Sedela sem pri njej dobro uro in ni večkrat skrivoma obrisala solze, da jih ona ne bi videla.

Ne! Ne smemo pozabiti teh in podobnih mater – žena in bork. Zgodovina ne more prek teh trpečih, zaslužnih in dobrih hčera našega naroda. »Šele ko se znajdeš na pragu življenja utrujen in v letih, se lahko začneš ukvarjati sam s seboj, je še rekla.

V slovo sva si podali roke in obljubila sem ji, da jo ponovno obiščem meseca marca za njen 89. rojstni dan. Katja Benedik

sliševali partizana Franca Cerarja. Miha Cerarja pa so topli. Po zaslišanju so Miha zvečer odvedli na žandarmerijo. Tu so ga zaprli čez noč še z dvema partizanoma. Naslednji dan že v novem letu so jih odvedli v Poljane v bližini Laz. Tu so ponovno zasliševali Miho, druga dva partizana pa sta bila med tem zvezana oziroma uklenjena z lisicami. Pozneje so ju v bližini Polan ustrelili.

Mihi Cerarju so nataknil na roke lisice in ga izročili domobrancem. Ves dan in vso noč je bil Miha uklenjen. Kasneje je moral v hajko z Nemci in domobranci v Stangarske gozdove. Moral je nositi pisalni stroj in nahrbtnik nemškemu kapetanu vse do Šmartnega nad Litijo. Od tu so ga gestapovci odvedli v zapor v Litijo, kjer so spet zasliševali vsak drugi dan. To je trajalo en teden, zatem pa so ga prevzeli domobranci. Iz Litije so ga odpeljali v Domžale in ga ponovno zaslišali. Ker ni ničesar izdal, so mu dali delo na žandarmeriji, kjer je delal barak. Potem so ga poslali delati v usnjarno Polak, kjer je delal do konca vojne. Po vojni se je vrnil v svojo vas, delal na kmetiji in pomagal pri obnovi požgane vasi.

Jože Novak

Obiskali smo partizanski Ključ

Krajevna organizacija ZB Dušan Kveder-Tomaž je z učenci osmega razreda osnovne šole Jože Moškrič organizirala izlet na partizanski Ključ. Izleta se je udeležilo 25 članov ZB in 124 učencev z učitelji. Odpeljali smo se z avtobusoma do Brezij, od tam pa peš do partizanskega doma na Ključu. Ta dom je bil zgrajen leta 1979. Tam sta nas že čakala povabljeni generalpolkovnik Rudolf Hribernik-Svarun in predsednik občinskega odbora ZZB Vič-Rudnik Janko Janša. Po kratkem odmoru je udeleženec bojev v Dolomitih in na Ključu tovariš Svarun pozdravil navzoče. Pripovedoval je zgodovino in potek bojev v Dolomitih, posebno pa še na Ključu.

Prijetno je bilo to, slišati iz ust neposrednega udeleženca teh bojev. Na tem majhnem prostoru so delovali kar trije dolomitski odredi, ki so bili strah in trepet italijanskim fašistom in belogardistom. Tu je delovala tudi tako imenovana »Dolomitska republika«. Od polovice 1942. do začetka 1943. leta je bilo tu tudi vodstvo NOG Slovenije. O vsem tem naravno govori tudi knjiga Partizanski Ključ, ki jo je napisal tov. Svarun. Izdal in založil jo je Odbor skupnosti borcev Dolomitskega odreda. Naklada je 3000 izvodov, izšla pa je letos. Po pripovedovanju je šolska mladina imela skupinski recital pod vodstvom tovarišice Marčeve.

Po programu smo posedli

k mizam in jedli zares dobro pripravljeno jed. Po kosilu smo se razšli po gozdu nabirati gobe in kostanj. Tudi petja in vriskanja ni manjkalo.

Za uspešen izlet se moramo zahvaliti tovarišu Svarunu, medvojnemu aktivu Vič-Rudnik, našim organizatorjem ZB Dušan Kveder-Tomaž in njeni komisiji za tradicije. Za brezplačno hrano pa tozdu Globus-Emona, pekarni Zito in ne nazadnje šolski upravi šole Jože Moškrič in njenim kuharicam, ki so nam skuhale tako okusno hrano.

Vabimo tudi druge, da se odločijo za obisk tega znamenitega partizanskega kraja, kajti s takimi izleti obujamo spomine na slavne dni našega NOB. B. K.

V Benečijo in Rezijo

Po Albertu Jakopiču – Kajtimiru je priredil Jelko Peterneš

7

37. Borci so Italijane hitro odbili. Nato je bilo mirno. Kmalu so se spet pognali v sredino partizanskih položajev. Pri drugem napadu so Italijani imeli nekaj več sreče in so prodrli do rezervnih položajev drugega bataljona. Neki italijanski oficir se je približal položaju na razdaljo trideset metrov.

39. Italijanski naskok je bil odbit. Medtem pa so prihajale nove in nove italijanske enote. Bil je prekrasen dan in sonce je pripekalo z vso močjo. Najhuje je bilo to, da je bil edini studenec na italijanski strani, tako da niso mogli bori po vodo. Vročina je bila huda, v boju pa so partizani tudi več kadili, in to je še povečalo žejo. Tudi kuhati je bilo težko, vendar so kuharji kar med bojem nosili hrano na položaje.

41. Ob pol dveh so priletele prve salve min, toda vse so zletele za greben. Greben je bil dolg in ozek, zato je bilo tudi težko zadeti položaje. Njihovi junaki salvi je takoj sledil naskok. Ta naskok pa se je od drugih razlikoval v tem, da so bili Italijani pijani, in so bili prepričani, da so z minami stolkli partizanske položaje.

38. Streljal je z brzostrelko na nekega borca, ki je dobil že šest strelcev v ramo. Toda krogle so obitale pod kožo kot fizioli, tako da so mu jih lahko izvlekli. Italijanski oficir pa se je zavlekel med skale, iz katerih se ni več mogel izvleči. Fant, kateremu so pobrali krogle iz ramena, se je v jezi pognal med skale in ubil oficirja.

40. Okrog poldan pa borci zaslišijo pod seboj »bumf«, pa še enkrat »bumf«. Ugibati so začeli, kaj naj bi to bilo. Kmalu so spoznali, da pripravljajo Italijani minometalce. Nalašč so jih močnejše metali ob tla, da bi se čimbolj slišalo do položajev. Komandirji so pojasnili borem, kaj Italijani nameravajo s tem svojim početjem.

42. Povetlje je bilo, naj Italijane spustijo prav do položajev. Kot se je Italijanom mudilo do partizanskih položajev, tako se jim je, ko so bori udarili po njih, mudilo nazaj. Kakih osemdeset pa jih je ostalo za vedno. Tudi ta napad se je Italijanom ponesrečil in znova so začele pokati mine. V boj so pošiljali nove in nove enote.

kovinotehna

CELJE, MARIBORSKA 7

- veleprodaja,
- zunanja trgovina
- maloprodaja
- inženiring

Kovinotehna, trgovska organizacija s celovito ponudbo

Iskra

Iskrina zgodovina se začenja v NOB

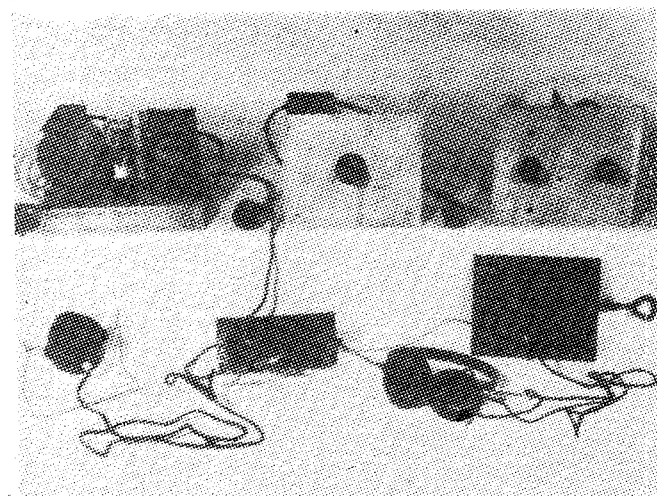
Lahko bi vam spet govorili o uspehih in načrtih sestavljene delovne organizacije ISKRA. Lahko bi spregovorili ponovno, v koliko držav sveta izvaža svoje izdelke, koliko različnih izdelkov z vtisnjanim znakom ISKRE gre vsak dan na tržišča po vsej Jugoslaviji in po svetu.

Tokrat smo se odločili drugače. Spregovorimo vam nekaj malega o preteklosti, o tistih dogajanjih sredi druge svetovne vojne in sredi narodnoosvobodilne vojne, ki so oblikovale ljudi in porajale ideje, kakršne so potem po vojni sestavljale začetke in jedro nastajajoče ISKRE.

Spet smo pobrskali po knjigi VIDE TOM-LASIČEVE, ki je svoje raziskovanje in zaokroženo pripoved o radiotehniki v slovenskem osvobodilnem boju zapisala v knjigi 99 d. Tokrat odlomek o začetkih danes že slavnega KRIČAČA, propagandne radijske postaje Osvobodilne fronte Slovenije, ki jo danes štejejo tudi naši radiji za začetke slovenskega revolucionarnega radia.

Delo radijskega sektorja

Propagandna radijska postaja Kričič

Kopija propagandnega oddajnika Kričič, ki je razstavljena v Muzeju ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani (izdelana pa je bila 1976. leta v Inštitutu Jožef Štefan).

ISKRA • ISKRA

povedovalec pa inž. Marjan Vesenj. Goršič je bil navzoč le nekajkrat, deloma še pri poskusnih oddajah, v glavnem pa sta Hartner in Vesenj. delala sama in se pri tem držala strogih pravil konspiracije.

Vesenj. je poskrbel za besedilo oddaje, ki ga je dobival na javki pri Tončki Kobal na Prešernovi cesti 38, in določil vsakič sproti stanovanje, Hartner pa je tja prenesel aparat. Pred oddajo ga je priključil in uglasil, nato pa nadziral, medtem ko je Vesenj. govoril. Po oddaji sta pospravila aparat v aktovki, ki sta ju pustila v stanovanju, kjer so ju domači spravili. Naslednjega dne je prišel ponj Hartner in ju prenesel drugam.

ISKRA • ISKRA

ISKRA • ISKRA

Naloga, ki so jih prejeli člani radijskega sektorja, so začeli izvajati takoj po njegovi ustanovitvi. Najbolj viden uspeh njihovega dela je bil vsekakor Kričič, ilegalna radijska postaja, ki je redno oddajala od 17. novembra 1941 do 5. aprila 1942. O tem je bilo že mnogo napisanega, leta 1975 je izšla tudi monografija.

Oddajnik je skonstruiral in izdelal jeseni 1941 Rado Luznar, mlad zelo nadarjen inženir elektrotehnike, in sicer v razmeroma kratkem času, če upoštevamo okoliščine, v katerih je delal, in pomanjkanje izkušenj. Ni imel ne primerne prostora, ne pravega orodja ne ustrezajočega materiala. Posamezne dele je izdeloval kar v elektrotehnični risalnici pred očmi vseh študentov, ki so vanjo zahajali. Ko pa je bilo treba aparat sestaviti in preizkusiti, je nadaljeval delo pri kolegu Rudiju Bercetu, ki mu je tudi pomagal.

Oddajnik je bil sestavljen iz treh kosov: oscilatorja, modulatorja in napajalnika, velikih približno 18x16x13 centimetrov. Zraven so spadali še mikrofoni, žica za anteno, priključni kabel in nekaj orodja. Vse to so spravili v dve aktovki, ki so ju za vsako oddajo posebej prinesli na dogovorjeno mesto, vsakokrat drugam.

V skupini, ki je skrbela za

ISKRA • ISKRA

Iskra

JESENICE

Upokojenke kegljajo

Na pobudo komisije za šport in rekreacijo pri Zvezi društev upokojencev Slovenije so se odločili in sprejeli program tekmovalstva, da bi letošnje leto sodelovali kegljave upokojenke na republiško prvenstvo v kegljanju. Republiško prvenstvo je bilo zaupano DU Radovljica. Tekmovalstvo je bilo na štiristeznem kegljišču na Jesenicah. Pokroviteljstvo pa je prevzela temeljna organizacija združenega dela Vezenina Bled. Prišle so ekipe četver upokojenk iz Kočevja, Kamnika, Novega mesta, Ljubljane in Radovljice.

Ekipe iz Ljubljane pod vodstvom znane reprezentantke Valerije Zelezničarjeve in njene sodelavke Nade Luznarjeve, Alde, Baus Slavke Upeljeve in Danice Knezove so v dveh partijah osvojile prvo mesto republiškega prvaka s 322 podrtimi keglji, pred Kočevjem 242, Kamnikom 240, Novim mestom 233 in Radovljica 233 podrtih kegljev.

Pomerile so se tudi posameznice po 50 lučah mešano. Kegljavka Valerija Zelezničar iz Ljubljane je bila zelo učinkovita, posebno v čiščenju je pokazala rutiniranost in tudi tehnično znanje. Osvojila je zaslužen prvo mesto med kegljavkami Slovenije, sledile so ji Mira Tepina iz Kočevja 212 in Cvetka Čadež iz Radovljice s 187 podrtimi keglji. Pokrovitelj je poklonil praktična darila vsem nastopajočim, prireditelj DU Radovljica pa je izročil prvim trem ekipam pokale in se zahvalil za udeležbo.

V. BOVCON

CELJE

Bolje bodo delali

V začetku decembra je bil v Celju zbor vezistov NOV celjske regije. Žal se je vabilu odzvalo manj kot polovica povabljenih, vendar je bil sestanek uspešen. Videti je, da se bo delo te sekcije, ki se za sedaj s svojo aktivnostjo ne more pohvaliti, v prihodnje popestrilo. Preučili so program dela skupnosti.

Sklenjeno je bilo, da čimprej oblikujejo nov odbor sekcije, ki naj bi poskrbel, da se v članstvo vključe vse bivše veziste NOV, ki stanujejo na tem območju, saj jih je dosedaj večletnih le dobra desetina.

FERDO ŠIRCA

OPČINE

Slovesnost na strelišču

Na nekdanjem strelišču na Opčinah nad Trstom, kjer so bili ustreljeni 15. decembra 1941 Pinko Tomazič, Viktor Bobek, Ivan Ivančič, Simon Kos in Ivan Vadnal kot žrtve zloglasnega tržaškega procesa proti slovenskim rodoljubom in nekaterim italijanskim protifašistom, je bila v nedeljo popoldne tradicionalna spominska slovesnost v organizaciji ANPPA (organizacija bivših političnih preganjanec).

Razen domačinov ter vodstev pokrajinskega odbora ANPPA in ANPI (vsedržavno združenje italijanskih partizanov) in Združenja tržaških aktivistov OF, predstavnikov generalnega konzulata SFRJ v Trstu in drugih gostov so se komemoracije udeležili tudi predstavniki borčevskih organizacij iz obalno-kraške regije. Komemoracija je izzvenela v skupno zahtevo po strnitvi demokratičnih sil, da bi v prihodnje za vselej preprečili vojna nasilja in fašistično zatiranje.

R. B.

Vabili

Krajevna organizacija Zveze rezervnih vojaških starešin Matije Blej, Tuhin in krajevni organizaciji ZB NOV Šmartno in Tuhin vabijo na tradicionalno srečanje ob 40-letnici boja na Kostanjski planini.

Srečanje bo v nedeljo, 26. decembra 1982, ob 10. uri pri spomeniku padlim.

Odhod rednega avtobusa iz Kamnika bo ob 7. uri z avtobusne postaje do Laz, kjer bo zborna mesto. Skupni odhod iz Laz na Kostanjsko planino bo ob 8. uri. Avtobusi še bodo vračali iz Laz proti Kamniku ob 11.55; 15.30 in 17.30 uri. Vabljeni!

ZZB NOV Kamnik

★

Pri predsedstvu občinskega odbora ZZB NOV smo se dogovorili, da bo spominska slovesnost ob obletnici tragičnega dohodka v Rudniku pri Radomljah v petek, 7. januarja 1983, ob 15. uri pri spomeniku padlim borcem.

Posebnih vabil ne bo.

Občinski odbor ZZB NOV Domžale

Odbor skupnosti borcev Zapadnodolenjskega okraja in 9. SNOUB – Kočevske želi vsem svojim padlim in po vojni umrlih aktivistov in udeležencem NOV, vsem borkam, borcem, delovnim ljudem, DPO in delovnim organizacijam vse najlepše v 1983. letu.

Predvsem vam želimo zdravja in aktivnega delovanja na terenu v delovnih in DPO, pri uresničevanju in uspešnem izvajanju sprejetih sklepov na kongresih, skupnih CK ZKS in ZKJ kot tudi SZDL za uspešno dohodkovno poslovanje.

LOPAR

Partizansko slavlje

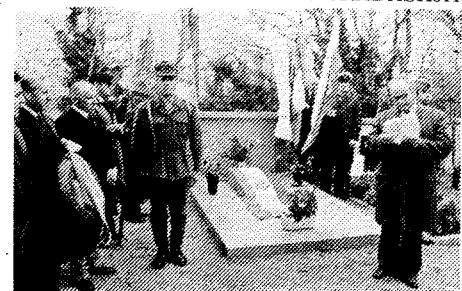
V Loparju pri Kopru je bilo v nedeljo, 19. decembra, partizansko slavlje, povezano z odkritjem spominskega obeležja na grobnici padlih domačinov v NOV na vaškem pokopališču, in še združeno s praznovanjem dneva JLA in oboroženih sil Jugoslavije.

Pri izvedbi programa so bili udeleženi pripadniki TO, godba na pihala iz Marezia, mešani pevski zbor iz Bertokov in učenci osnovne šole, ki so v drugem delu proslave izvedli prirčen kulturni nastop.

Po slovesnosti na pokopališču so se udeleženci preselili pred zadržni dom, kjer je bila proslava dneva JLA. Nagovor je imel član sveta federacije Branko Babič-Vlado, predsednik občinske konference ZRVS Koper Janez Gorišek pa je odlikovanim domačinom izročil zlato plaketo in druga priznanja ZRVS.

Domačinom so se na slovesnosti pridružili tudi številni gosti iz Kopra, predstavniki DPO in občine s predsednikom Brunom Koreličem na čelu. Lopar je bil namreč med zadnje vojno okrajno mesto s funkcijo današnjega Kopra kot občinskega in regijskega središča. V tem kraju je bil oktobra 1944 ustanovljen prvi okrajni NOO, istega meseca pa tudi partizanski mornariški odred Koper.

RASTKO BRADASKJA

Med slovesnostjo pred odkritjem spominskega obeležja na grobnici padlih vaščanov v NOV na pokopališču v Loparju pri Kopru preteklo nedeljo, 19. decembra, ko je bila tam tudi priložnostna proslava dneva JLA. (Foto: Zdravko Primožič)

POSTOJNA

Nova športna dvorana

Pred petimi leti so vneti športniki balinarji upokojenki pod vodstvom predsednika DU Postojna Ela Garzalorija in njegovih sodelavcev Julija Uhlja, Jožeta Blažiča, Franca Širca in Ivana Kodriča, nešteto krat preučevali vse možnosti, kako bi zgradili moderno pokrito dvorano. V njej je štiristezno balinišče. Končno so leta 1978 položili temeljni kamen. Ker je bilo od vsega začetka jasno, da finančnih sredstev ne bo dovolj, so se odločili za čim bolj enostavno gradnjo.

Finančna sredstva so dobili od nekaterih delovnih organizacij DPO, in od obveznice cestnega posojila. Skupno je bilo nabranega 56.094,11 dinarjev razen tega pa je bilo vloženo prostovoljnega dela vseh športnikov za 3300 ur. S tem so mnogo pripomogli k dokončni izgradnji dvorane. Požrtovovalni člani gradbenega odbora so nabirali akcijo razgrnili od Postojne do Nove Gorice tja do Pirana in vseh obalnih občin, da bi jim ceneje zgradili obstoječo halo in to jim je tudi uspelo.

Dne 18. decembra 82. so slovesno odprli rekreacijski center društva upokojencev, borcev in invalidov Postojne.

V. BOVCON

Popravki

Kaže, da nas tiskarski skrat proti koncu leta vse bolj nadleguje. V 50. številki TV-15 se nam je kar nekajkrat vrnil, med drugim v nadaljevanju Narodni heroji – predvojni športniki, kjer bi moralo v naslovu pisati **Vaški** nogometni klub med vstajniki na Kamniškem in ne **Vojaški** nogometni klub...

Zmeda pa je tudi na naslovni strani pod naslovom Enajsti kongres ZSMJ v Beogradu, kjer se je pravilno »učencem kot subjekt« prelevil v napačno »učinek kot subjekt«. Namesto »brez upoštevanja prednosti posameznih okolij« pa bi moralo pisati »brez upoštevanja posebnosti posameznih okolij«.

Bralcem se opravičujemo!

Uredništvo

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

PEKO TRŽIČ

Pravilna rešitev – vodoravno:
ZP, SLEČ, ADA, LEPO, PELE, HAN, OKU-SNO, AS, ANT, MODERNO, TETRA, VIB, ASPIK, ER, ANA, ART, SPA, MG, PENTA, TU, ERA, SOBA, UDOBNO, SAT, LJ, KVALITETNO, IV, OZON, MISTIKA, RAKA, AKI, SER.

Izrebrani so bili:

Dušan KLEMBAS, Ul. Ane Zihelove 14, 61000 Ljubljana
Franc GABREJNA, C. 4. maja 47, 61380 Cerknica
Lenčka SOK, Našnje 46, 64240 Radovljica

Izrebranim čestitamo in pošiljamo knjižne nagrade po pošti. Drugim več sreče v prihodnje.

Ludvik Ilc

Oktober smo se na pobrežkem pokopališču v Mariboru poslovili od Ludvika Ilca, rojenega leta 1912 v Slatniku pri Ribnici na Dolenjskem. Leta 1941 je bil z vso družino izseljen v Slavonški brod in Slavonsko Požego. Leta 1943 se je priključil aktivnim borbam in bil v tehnični delavnici št. 2 goranskega področja 9. korpusa. Bil je dvakrat odlikovan.

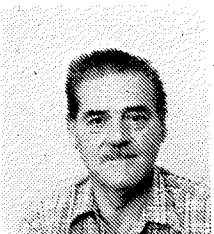
Janez Slak

Na pokopališču v Dobrniču smo se septembra poslovili od borca in aktivista Janeza Slaka, ki se je rodil leta 1901 na Rdečem Kalu pri Dobrniču. Leta 1942 se je aktivno in organizirano vključil v delo OF. Bil je komandir vaše partizanske straže, član terenskega odbora OF Svetinje in član rajonskega odbora OF Dobrnič-Ajdovce. Tudi vsa njegova družina je bila aktivno vključena v NOB; hčerki sta bili aktivni udeleženci NOB, njegovo ženo so belogardi leta 1944 usmrtili. Za svoje delo je prejel odlikovanje in priznanje.

Alojz Arzenšek

V Sentjurju pri Celju smo se januarja poslovili od Alojza Arzenška, ki se je rodil leta 1920 v Zidanem mostu. Že mlad se je vključil v napredna društva. Okupacija je dočakal v Ljubljani. Zaradi sodelovanja z OF ga je okupator poslal v taborišče.

Toni Mihelj

Umril je Toni Mihelj iz Solkana, stoodstotni vojaški vojni invalid, borec Gregorčičeve brigade, rezervni kapetan, upokojenec Mebla, član zveze komunistov in nosilec več odlikovanj za zasluge v boju in pri delu.

Jakob Konec

Jakob Konec se je rodil pred 67. leti. Bil je učitelj in prvo službo je dobil v vasi nad Koprivnikom. Kasneje pa je bil premeščen v Novo vas na Blokah, kjer je dočakal vojno. Leta 1942 je bil aretiran in odpeljan v taborišče. Po kapitulaciji Italije se je vrnil domov in se takoj priključil partizanom. Ker med vojno v Babnem polju ni bilo učitelja, je postal partizanski učitelj. Po vojni je bil aktiven kulturni delavec. Organiziral in režiral je veliko proslav in prireditve. Zadnja leta pred upokojitvijo je učil na osnovni šoli na Vrhniki.

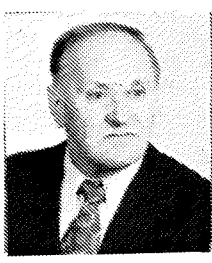

Franc Poljak

Na kranjskem pokopališču smo se avgusta poslovili od Franca Poljaka, rojenega v Podgorju na Krasu. Bil je borec in vojni invalid. Pred vojno je bil aktiven član društva Sokol in društva kmečkih fantov in deklet v Novem mestu. V Rakovici pri Beogradu je leta 1940 sodeloval v štrajku in bil ujet ter odpeljan na prisilno delo v Trebinje. Po okupaciji leta 1941 se je vključil v organizirano delo NOB. Bil je v Kosmajskem odredu in v 3. proletarski brigadi Nikole Tesla. Kasneje se je priključil Prekmurski brigadi. Prejel je spomenico osvoboditelja Beograda in medaljo zaslug za narod.

Jože Ratajce

Februarja smo se na pokopališču v Zusmu poslovili od aktivista Jožeta Ratajca. Med NOG je Ratajčeva domačija nudila partizanom varno zavetišče. Okupator je domačijo požgal, vso družino pa so odpeljali v zapore.

Franc Kuntarič

Novembra je umrl Franc Kuntarič-Sandi, podpolkovnik, nosilec partizanske spomenice 1941 in številnih državnih odlikovanj. Rodil se je leta 1913 v Cerkljah ob Krki, toda že kot mladenič je prišel v Ljubljano. Ko se je Ljubljana uprla okupatorju, je postal aktivist OF tudi on. Deloval je na terenu Kolodvor in leta 1942 uspešno organiziral in vodil enote Narodne zaštite. Bil je poveljnik voda in čete. Leta 1943 je odšel med partizane in postal politični komisar bataljona v 9. brigadi SNOUB. V jeseni leta 1944 mu je slovensko poveljstvo NOV in partizanskih odredov zaupalo dolžnost političnega komisarja Istrskega odreda, ki ga je vodil do osvoboditve in vključitve v krajevske enote. V KNOJ je služboval v Divači, Tolminu in v Murski Soboti. Do demobilizacije v letu 1964 pa je služboval tudi na vojnem področju Ljubljane. Veliko let je delal v upravnih službah občine Ljubljana-Center in opravljal številne družbenopolitične naloge v občinski in krajevni skupnosti.

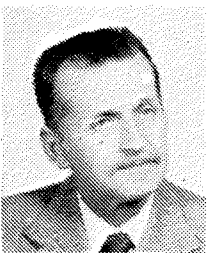
Mihajlo Jovanović

Novembra smo se na ljubljanskih Zalah poslovili od Mihajla Jovanovića, rojenega pred 82 leti, upokojenega profesorja matematike in fizike. Pred vojno je prišel v Ljubljano kot zaveden makedonski revolucionar in komunist in leta 1941 postal aktivist OF. V hiši, kjer je prebival, je bila pomembna postojanka VOS. Bil je aretiran in zaprt.

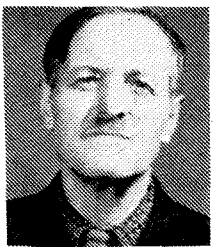
Ivanka Petelin

Maja je nenadoma umrla Ivanka Petelin-Slovenka, ki se je rodila leta 1919 v Hrastju. Bila je vdova invalida iz 1. svetovne vojne in kot zavedna Slovenka je z vsem srcem pomagala NOG. Marsikatero pomembno sporočilo je varno oddala v prave roke.

Jakob Krašovec

Rodil se je leta 1925. Bil je član SKOJ in maja leta 1942 je odšel med partizane. Bil je v raznih enotah, svobodo je dočakal kot borec 1. VDV brigade. Imel je čin poročnika. Po vojni je delal v raznih organizacijah in zaradi bolezni se je moral predčasno upokojiti. Nazadnje je živel v Novih Jaršah.

Franc Fekonja

Na Dobrovi pri Ljubljani smo se novembra poslovili od aktivista in partizana Franca Fekonje, rojenega leta 1912. Leta 1941 je začel sodelovati z OF, aktivno in organizirano pa od leta 1942, ko je odšel k partizanom. Bil je v Dolomitskem odredu. Bil je ujet in odpeljan v internacijo v Nemčijo.

Julijana Pajk

Februarja smo se poslovili od Julijane Pajk, rojene leta 1895 v Hrastju. Bila je vdova invalida iz 1. svetovne vojne in kot zavedna Slovenka je z vsem srcem pomagala NOG. Marsikatero pomembno sporočilo je varno oddala v prave roke.

Franc Štrekelj-Krepki

Oktober je v Dobrovi pri Ljubljani umrl prvoborec in nosilec partizanske spomenice 1941 Franc Štrekelj-Krepki. Rodil se je v Stranski vasi pri Dobrovi leta 1922. Leta 1941 se je vključil v delo OF na terenu in sodeloval vse do odhoda k partizanom. Odšel je v Dolomite in na Ključu se je priključil partizanom. Že čez mesec dni je bil ranjen. Ob italijanski ofenzivi v Dolomiti je bil ujet in zaprt v ljubljanskih zaporih in v Gonarsu. Po kapitulaciji Italije je iz taborišča pobegnil in se priključil primorskim partizanom. Bil je Kidričev spremljevalec.

Jože Salobir

Jože Salobir se je rodil leta 1907 v Košnici. Leta 1944 je odšel med partizane. Belogardi so ga ujeli in odpeljali v taborišče Dachau. Od njega smo se poslovili marca v Zusmu.

PRAVNI SVETOVALEC

Vprašanje:

Odbor ZZB NOV K. prosi za pojasnilo, ali je pravilno njegovo stališče, da ni pristojen za reševanje sosedskih sporov. Nekateri člani organizacije ZZB se namreč stalno obračajo nanj z zahtevo, da v teh sporih posreduje.

Odgovor:

Seveda je pravilno stališče odbora, da ni pristojen za reševanje sporov med sosedmi, čeprav so si v sporu člani ZZB. Po naših zakonih take spore rešuje v prvi vrsti poravnalni svet v krajevni skupnosti s poravnavo, če pa prizadevanja poravnalnega sveta niso uspešna, pa je za take spore pristojno temeljno sodišče. Družbenopolitična organizacija ne more prevzeti vloge sodišča, lahko pa vpliva na svoje člane, da medsebojne spore rešujejo na mirnem način in jim pri tem pomaga.

M. Z. K. čeprav imate prek 36 let pokojninske dobe, vaša starostna pokojnina zaradi nizkega osebnega dohodka, ki ste ga prejeli kot nekvalificirana delavka, ne dosega predpisane mejnega zneska najnižjih pokojninskih prejemkov. Do kolikšnega varstvenega dodatka k pokojnini ste upravičeni?

Odgovor:

Če vaša starostna pokojnina ne dosega predpisane mejnega zneska najnižjih pokojninskih prejemkov (ta znaša sedaj 7.162,75 dinarjev), ste upravičeni do varstvenega dodatka ne glede na to, ali izpolnujete predpisane premoženjske pogoje za priznanje tega dodatka. Upokojenke s 35 ali več leti pokojninske dobe imajo namreč pravico do varstvenega dodatka ne glede na premoženjske pogoje. Za upokojenko, ki ima 30 ali več let pokojninske dobe, pa znaša varstveni dodatek k starostni pokojnini 100 odstotkov razlike med odmerjeno pokojnino in mejnim zneskom najnižjih pokojninskih prejemkov, torej skupaj toliko, kolikor znaša mejni znesek najnižjih pokojninskih prejemkov.

T. B. Č. Radi bi vedeli, od kdaj ima borec pravico do dodatka za borce?

Odgovor:

Če borec vloži zahtevo za priznanje pravice do dodatka za borce v 3 mesecih od dneva, ko izpolni pogoje za priznanje te pravice, mu gre dodatek od dneva izpolnitve pogojev. Kolikor pa vloži zahtevo po preteku tega roka, ima pravico do dodatka od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve in za 3 mesece nazaj.

C. R. S. Kot borec NOV pred 9. 9. 1943 se boste starostno upokojili. Koliko bo znašala vaša pokojnina glede na to, da imate 42 let pokojninske dobe?

Odgovor:

Borci NOV pred 9. 9. 1943 oziroma do 13. 10. 1943, ki so po dopolnitvi 35 let (moški) oziroma 30 let (ženske) pokojninske dobe ostali še naprej zavarovani, ne da bi uveljavili pravico do pokojnine, kakor tudi upokojenici s polno pokojninsko dobo, ki so stopili vnovič v zavarovanje, so upravičeni do povečanja pokojnine, in sicer se jim pokojnina poveča za vsako leto zavarovanja po izpolnitvi navedene pokojninske dobe za 1 odstotek, skupno pa največ za 5 odstotkov.

V. N. M. Radi bi vedeli, kdo se šteje za edinega hranilca družine, za katerega traja služenje vojaškega roka 12 mesecev?

Odgovor:

Za edinega hranilca družine po zakonu o vojaški obveznosti se šteje nabornik oziroma vojak, če v družini, katere član je, in s katero živi v skupnem gospodinjstvu ali jo mora preživljati, ni nobenega drugega pridobitno zmožnega člana in če njen dohodek od kmetijstva ali drug dohodek ne presega zneska, ki ga je določil zvezni izvršni svet, to je, če dohodek od kmetijstva na družinskega člana ne presega mesečno 5 odstotkov povprečnega osebnega dohodka v SFRJ Jugoslaviji v prejšnjem letu, ali če kakšen drug dohodek na družinskega člana mesečno ne presega 30 odstotkov povprečnega osebnega dohodka v SFRJ Jugoslaviji v prejšnjem letu.

Cvetka Mrak

Ivan Mlekuž-Zdenko

1

Bovška četa

Pred štiridesetimi leti je bila oblikovana Bovška četa, ki je organizacijsko pripadala Tolminskemu bataljonu Soškega odreda. S prihodom skupine partizanov v bovško dolino v začetku druge polovice novembra 1942. leta je predstavljala pravi preobrat razvoja narodnoosvobodilnega gibanja v tem zahodnem predelu Slovenije.

V nadaljevanjih bomo objavljali del gradiva Ivana Mlekuža-Zdenka, ki ga je pripravil za monografijo o Severnoprimeškem odredu.

Narodnoosvobodilno gibanje v Bovški dolini se je močneje razvilo šele po prihodu prve skupine partizanov s Tolminske v jeseni 1942. leta. Utaborili so se nad vasjo Čezsoča. Iz te skupine je kmalu nastala Bovška četa. V njej so bili tudi nekateri borci iz Loškega odreda, ki je prispel na Primorsko v zgodnji jeseni 1942. leta, in ki se je kmalu preimenoval po združitvi s partizani na Primorskem v Soški odred. Del borcev Loškega odreda je tedaj prispel tudi na Tolminsko, kjer je do tedaj delovala že močna Tolminska četa, ki je pripadala bataljonu Simona Gregorčiča. Ta je po prihodu borcev dela Loškega odreda in novih borcev domačinov kmalu prerasla v bataljon, imenovan Tolminski bataljon, ki je bil razdeljen po četah. Tako je bil Tolminski bataljon že v jeseni 1942. leta razdeljen na štiri čete. Prva ali Briška je krenila čez Sočo v Goriška Brda in vzhodno Benečijo, druga ali Tolminska četa je ostala v okolici Tolmina, tretja ali Bovška četa je krenila na Bovško in četrt se je tedaj utaborila nad Nemškim Rutom (sedaj Rut) nad Baško grapo.

Do prihoda borcev iz Tolminskega bataljona na Bovško in s tem tudi ustanovitve Bovške ali 3. čete, ki je tedaj štela kakih 15 do 20 borcev, je bil ta predel Bovške doline politično dokaj še slabo organiziran. V to dolino so do tedaj le občasno prihajali nekateri aktivisti iz širše Tolminske in tu organizirali prve zarodke gibanja v okviru programa OF. Med temi aktivisti je bil med prvimi znani politični in partijski delavec Franc Šavli-Medved, pozneje pa tudi Ferdo Kravanja-Peter Skalar in Franc Čopi-Borutin, oba domačina iz vasi Čezsoča.

Zaradi tega je bilo od vsega začetka aktivnost Bovške čete najbolj usmerjena na politično delo na terenu. Pridobivali so simpatizerje v OF in partizanskega boja in s tem tudi ustanavljali ter postavljali temelje organizaciji OF po vaseh, ustanavljali mladinske organizacije, povezovali in aktivirali stare aktiviste, med katerimi so bili tudi predvojni komunisti.

V nekaterih vaseh v okolici Bovca (Čezsoča, Kal-Koritnica) so bili še nekateri bivši simpatizerji in sodelavci narodno revolucionarne organizacije TIGR, kolikor niso bili v emigraciji ali pa so prestajali kazni v italijanskih zaporih. Po nekaterih drugih vaseh je bilo tudi nekaj napredno zavednih delavcev, predvsem pa tistih, ki so bili zaposleni v rudniku svinca Rablj po prvi svetovni vojni tudi nekateri vojni ujetniki – povratniki iz Rusije, ki so sodelovali v oktobrski revoluciji. Ideje oktobrske revolucije so bile najbolj razširjene med rudarji iz Loga pod Mangartom in Strmca. Njihov idejni vodja je bil domačin Henrik Mavrič, po domače Petricov iz Loga, ki je najbolj znal prisluhniti pripovedovanju povratnika iz ujetništva Ivana Možine-Hanza, po domače »Očenkov« iz Loga pod Mangartom.

Zato je bil tudi tolikšen razmah narodnoosvobodilnega gibanja v pozni jeseni 1942. leta po prihodu prvih partizanov v Bovško dolino. Za tamkajšnje prebivalstvo je bilo tedaj najbolj oprijemljivo geslo: boj proti fašizmu in osvoboditev Primorske izpod fašizma ter priključitev Primorske k novi Jugoslaviji.

V vodstvu Bovške ali 3. čete so bili tedaj Janez Kranjc kot politični komisar čete, komandir je bil domačin Stanko Kenda-Nikolaj, ki je vstopil v partizane že septembra 1942. leta na Goriškem. Četa je imela tudi nekaj že prekaljenih borcev in dobrih političnih delavcev: Franc Kranjc-Franjo, Ivan Pintar-Gubec, Albin Logar-Bine, Milan Palčič in drugi, vsi bivši borci Loškega odreda. Vsi ti borci in funkcionarji so bili hkrati glavni politični delavci na celotnem terenu, ki ga je pokrivala Bovška četa. Tem sta se občasno pridružila še Ferdo Kravanja-Peter Skalar in Franc Čopi-Borutin. Oba sta imela za seboj že dokaj bogate izkušnje političnega dela na terenu in v partizanskih enotah iz notranjosti Slovenije in sta zaradi tega ogromno prispevala pri organizaciji narodnoosvobodilnega gibanja na Tolminskem.

Taborišče Bovške čete

Bovška ali 3. četa, ki je tedaj spadala v 2. bataljon Soškega odreda, je od prihoda na Bovško taborila v kavernah, ki jih je uporabljala avstrijska vojska v prvi svetovni vojni. Najprej v plazu pod Brdanih, nato na poraščenem hričku Humčič, nedaleč od vasi Čezsoča. Tu je četa prezimila vse do 13. februarja 1943. leta. Od taborišča čete pa do bližnje vasi Čezsoča je bilo sorazmerno blizu in konfiguracija terena je omogočila, da so se njene patrulje lahko približale naselju s primerno previdnostjo tudi podnevi. Zato je vladala tudi tako tesna povezanost med četo in prebivalci vasi (približno 60 hiš), ki so skoraj stoodstotno sodelovali z OF in podpirali partizane v zimi 1942./43. leta.

Aktivna politična dejavnost vodstva Bovške čete, nekatere uspele akcije in tesna povezava s prebivalstvom iz okoliških vasi Bovške doline, so obrodili dokaj dobre rezultate tudi v Bovcu. Že decembra 1942. leta je bil ves teren dokaj dobro organiziran in ni bilo vasi ali naselja, kjer ne bi bila organizirana OF, postavljeni zaupniki, organizirana obveščevalna dejavnost, organizirano zbiranje hrane, opreme in orožja.

Bovška četa je tedaj pokrivala teren celotne Bovške doline od vasi Trnovo na jugu, Srpenco, obe Žagi, okoliške vasi Bovca tja do Trbiža, doline Soče pa do Trente, kamor pa je bil pristop skoraj nemogoč zaradi ozke doline in na gosto posejanih italijanskih postojank. Predvsem je bila tedaj pomembna Kanalska dolina z glavnim križiščem Trbiž in vasjo Rablj, ki leži sredi Julijcev, kjer je deloval z vso proizvodno zmogljivostjo rudnik svinca in cinka. V njem je bilo zaposlenih večje število rudarjev iz Bovške doline, med njimi tudi precej vojnih obveznikov, ki so jih italijanske oblasti oprostile vojaščine, ker so bili rudarji v rudniku svinčne rude, ki so jo rabili za vojaško industrijo.

V ta predel Mrzle vode naj bi po nekaterih podatkih prispela prva skupina šestih partizanov že novembra 1942. leta. Vodil naj bi jo Ivan Puntar-Gubec. To pa je le malo verjetno, kajti v prvi polovici novembra so prispeli prvi partizani (15 do 20 borcev) šele na Bovško in med njimi je bil tudi Ivan Puntar-Gubec. V tej skupini (zarodki Bovške čete) so bili vsi borci tuji, z izjemo komandirja Stanka Kende-Nikolaja in Andreja Ivaničiča-Saše, oba doma iz Čezsoče pri Bovcu. Slednji je bil res rudar v rudniku svinca Rablj pred odhodom v partizane oktobra 1942. leta, vendar terena okrog Mrzlih vod, med naseljem Rablj in Trbiž, ni poznal. V tem primeru smemo domnevati, da je šlo za skupino aktivistov, rudarjev iz bližnjega rudnika, ki so se sestajali v gostilni v majhnem naselju Mrzle vode. Te sestanke sta pripravljala Jože Komac, po domače Uelcev iz Čezsoče in Alojz Muznik, organiziral pa jih je Franc Čopi-Borutin, ki je tedaj pogosto prihajal na Bovško. Rudar Jože Komac in Alojz Muznik sta zbirala okoli sebe napredno usmerjene rudarje. Med temi je bil tudi povratnik iz vojnega ujetništva iz Rusije Ivan Možina-Hanza, po domače Očenkov iz Loga pod Mangartom. Z njim so sodelovali Miha Vencelj iz Strmca, s poznejšim partizanskim imenom Stojan in še nekateri. V gostilno je prihajal na sestanke tudi Flutočev iz Soče, ki je bil tedaj zaposlen nekje v bližini Trbiža. Pozneje je postal izdajalec in je izdal tudi javko – gostilno v Mrzli vodi.

Rezultat dejavnosti vodstva Bovške čete in nekaterih aktivistov je bil tudi odziv fantov za vstop v NOV. Nekateri so se priključili v Bovško četo že v jeseni in decembra 1942. leta, največ januarja in prve dni februarja 1943. leta. Iz Bovške doline se je do 13. februarja 1943 priključilo v Soški odred – Bovško četo 88 novih borcev, med njimi precejšnje število rudarjev, ki so bili zaposleni v rudniku Rabelj.

Se nadaljuje

Delo enajstega kongresa ZSMJ je potekalo v šestih komisijah

Graditi je treba od temeljev do strehe

V imenu mladine vse Jugoslavije so delegati na kongresu v Beogradu 18. in 19. decembra potrdili naloge mladih in njihove organizacije za naslednje obdobje. V njem zavzema najpomembnejše mesto boj za stabilizacijo in nadaljnji razvoj samoupravnih socialističnih odnosov. Mladi so sprejeli svoj akcijsko politični program, spremembe in dopolnitve statuta ZSMJ kakor tudi poročila vseh šestih komisij, na katerih so se zvrstili kupi referatov (kar malo preveč papirnato, pa saj smo tega vajeni), v katerih so imeli mladinci možnost povedati vse tisto, kar jih teži, in predložiti boljše rešitve. Iz posameznih komisij smo izluščili le nekaj ocvirkov.

Komisija za vprašanje razvoja materialne osnove družbe, samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in uresničevanje politike gospodarske stabilizacije.

Največ besed je bilo izrečenih o zaposlovanju mladih. V komisiji so sklenili, da je treba hitreje in učinkoviteje reševati ta problem. Podprli so politiko večjega vlaganja v prednostne dejavnosti, zavzeli so se za ljudsko posojilo za odpiranje novih delovnih mest, za ostrejšo kadrovsko politiko in za hitrejšo spreminjanje družbenoekonomskih odnosov na vasi, saj prav v kmetijstvu mladi vidijo perspektivo zaposlovanja. Takoj ob zaposlovanje pa so postavili napake vzgojnoizobraževalnega sistema, ki ni dovolj povezan z združenim delom, da bi nudil možnosti za tiste poklice, ki jih pač združeno delo potrebuje.

Komisija za razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja, informiranja, SLO in družbene samozaščite:

»Predsedništvo mladinske organizacije od občine do republike in federacije je izvršni organ, ki ne bi smel sam politično odločati. V praksi pa se dogaja drugače; predsedništva si jemljejo pravico, da pod plaščem zastopanja interesa večine odločajo o vsem. Takšnemu delu bodo doprinesli predvsem predsedniki, ki so željni politične kariere. Te jim njihova baza ne more zagotoviti, lahko pa jo zagotovijo vodstveni in ostalih družbenopolitičnih organizacijah. Zato se tem z razlogom priklanjajo, kar pa vodi v pasivnost mladinske organizacije in odtujevanja njenega vodstva«, je dejal Velibor Zorak.

Nasproti temu mladi v en glas zahtevajo popolno udeležbo v sistemu političnega samoupravljanja. Navada je namreč taka, da je mladinska organizacija navadno le obveščena o že sprejetih sklepih.

Komisija za organizacijski razvoj, idejnopolitično graditev in uveljavljanje kadrovske politike:

Kritično in samokritično so v tej komisiji premerili zastarele in neustvarjalne metode dela v mladinski organizaciji, okrcali so pasivnost mladih, formalistični in forumski način dela, obenem

pa so opozorili na izredno velik pomen posodabljanja oblik idejnega dela v mladinski organizaciji, še posebej zato, ker nacionalistične, anarholiberalistične in druge opozicijske sile v veliki meri s svojo izbrano agresivnostjo skušajo vplivati tudi na mlado generacijo.

Zelo stvarno in premisleka vredno je razmišljanje Igorja Bavčarja z RK ZSMS: »Običajno govorimo, koliko pričakujemo od kongresa, ko pa je končan, ponavadi poudarjamo, da se pričakovanja niso izpolnila. Delegate obtožujejo, da niso izkoristili vseh možnosti, ki jim jih ponuja javni nastop. Nihče pa ne reče, da oblika, v kakršni potekajo kongresi, že v osnovi preprečuje vsakršno demokratsko razpravo, ker je običajno omejena na branje poročil iz posameznih okolij, na to, da se načne veliko število vprašanj, nekatera bistvena vprašanja organizacije pa pri tem ostanejo ob strani. Če pa se vseeno zgodi, da eden od problemov zbudi zanimanje in pozornost vseh delegatov, potem ponavadi pride do neljubih ekscesov. Kongresi torej niso organizirani tako, da bi načenjali bistvena vprašanja, ki posegajo v položaj in delo vseh nas, temveč gre bolj za srečanje, kjer ima večina pravico, da ploska manjšini.«

Komisija za razvoj sistema vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture in ustvarjalnosti mladih:

Mladi so se ustavili ob utemeljitvi, ki jo je prinesla sprememba sistema vzgoje in izobraževanja, torej usmerjeno izobraževanje. Dejstvo je, da združeno delo ni sposobno uveljaviti sprotnega zaposlovanja mladih strokovnjakov, in da je sploh visoko šolstvo nekakšen rezervat poklicno nedozorelih ljudi, polnih življenjske moči in pripravljenih reševati gospodarske zagate. Kako se odvija proces povezovanja izobraževanja z združenim delom? Kako posodobiti proces izobraževanja? Kako izobraževanja poenotiti v vsej domovini? Vsa ta vprašanja so terjala od mladih, da povedo svoja stališča.

Komisija za družbeno interesno organiziranje in delovanje mladih.

Delegati v tej komisiji so pokazali na prednosti družbenih organizacij, ki zbirajo okoli sebe veliko število mla-

dih. Predstavljajo mesto zblíževanja in mesto strokovnega izpopolnjevanja mladega človeka, na tem ali onem področju. Razpravljajo so opozorili, da še vedno ni dovolj izkoriščen prosti čas mladih. Pokazali so tudi na nekatere nove načine in oblike dela, ki naj bi krepile odgovornost mladih. Glede mladinskih delovnih akcij, ki so jim namenili kar precej časa v razpravah, so menili, da bi jih bilo nesmiselno širiti, namreč število zveznih akcij, saj v večini republik že zdaj ugotavljajo pomanjkanje brigadirjev za doseg polnih brigad.

Komisija za razvoj mednarodne dejavnosti, solidarnosti in sodelovanja ZSMJ.

»Kongres jugoslovanske mladine mora kar najbolj odločno obsoditi vse vrste sovražnih napadov na našo samoupravno in neuvrščeno Jugoslavijo, na naš razvoj, vrednote in pridobitve revolucije. Brezkompromisno nasprotujemo vsakršnemu delovanju notranjega in zunanega sovražnika. Pri tem se bomo z vsemi silami postavili po robu napadom s pozicij albanskega iredentizma in vseh drugih sovražnih ideologij. Zveza socialistične mladine pa se bo zavzemala za sodelovanje vseh narodov ter demokratičnih mladinskih in študentskih organizacij Evrope, s čimer bo prispevala k razvoju varnosti in sodelovanja v Evropi.«

Mladina noče graditi samo streh, kot bi nekdo mislil, pa tudi temeljev noče kopati sama in tudi s tem ne strinja, da bi kdo drug v njenem imenu vzel kramp in lopato v roke. Skupaj z drugimi družbenimi silami hoče naprej, hoče kreniti s svojega dvorišča, izkoreniniti karierizem, forumsko delo, nedoslednost in neodgovornost, na tej poti pa se hoče obnem še učiti, vzgajati in idejnopolitično izpopolnjevati.

Usposabljanje mladih za idejnopolitično delovanje je eden od najpomembnejših pogojev za ustvarjalno vključevanje mladih v reševanje sprotne življenjske vprašanje v okolju, kjer živijo in delajo. Šele tako bodo mladi znali ceniti našo revolucijo, jo sprejeti, obogatiti in nadaljevati.

Živa Drole

Spomin na 22. december, dan JLA

22. decembra praznuje Jugoslovanska ljudska armada rojstni dan. Letos mineva že enainštirideset let, odkar je bila 22. decembra 1941 ustanovljena v Rudu, malem bosanskem mestecu. Sestavljali so jo črnogorski in srbski partizani, med katerimi je bilo tudi veliko borcev iz drugih narodov in narodnosti Jugoslavije.

Potreba po ustanovitvi takšne brigade je bila nujna, saj je vrhovni štab po umiku iz Užiške republike v Sandžak znova preučil organizacijo partizanske vojske in ugotovil, da so take enote neprimerno boljše od odredov, ki razen na območju, na katerem so nastali, niso primerni za večje vojaške akcije in ofenzive, kar pa za brigade ne velja. Tako so pozneje nastale še mnoge brigade, od katerih jih je veliko dobilo naziv udarnih in proletarskih, kar je pomenilo prizna-

nje za hrabrost in junaštvo borcev, ki so jih sestavljali. Vojaki v brigadah so bili dobro oboroženi in pripravljeni dati življenje v boju s sovražnikom, le da bi prispevali k čimprejšnji osvoboditvi vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. Niso se bojevali le proti tedanjemu nasprotniku, marveč tudi proti stoletjem, v katerih smo bili zasluženi pod drugimi narodi.

Tako je iz partizanskih odredov, divizij in korpusov nastala velika in zmagovita ljudska vojska, ki nam je izbojevala prihodnost, kakršno imamo, in danes skupaj z vseljudsko obrambo varuje naše meje, in s tem tudi nas vse, ki živimo na ozemlju Socialistične federativne republike Jugoslavije. SIMONA in KARLA BER-TALANIČ
zgodovinski krožek
COŠ Tone Čufar, Jesenice

Svet

Vojne, ubijanje, povsod streljanje, to je veliko gorje našega časa. Med drugo svetovno vojno so se naši očetje bojevali za svobodo. Danes, ko se gorja druge svetovne vojne na nekaterih delih sveta še ponavljajo, pa samo gledamo, gledamo in strmimo, ne da bi kaj ukrenili.

Libanon, Iran, Irak, Španija, Kampučija, Vietnam, Čile, Honduras, Angola, Izrael. To je le nekaj središč grozot ljudi, ki ubijajo svoje brate, sestre, matere, očete...

Ali se ti ljudje ne bi mogli lepo, v miru pogovoriti? To je veliko vprašanje današnjega sveta.

Središče nasilja, kot so Španija, kjer so nedavno ubili španskega generala in

baskovska separatistična organizacija ETA še naprej ubija znane državnike, pa Poljska, kjer so delavcem vzeli še tisto malo opore, ki se je potegovala za boljše razmere delavcev – sindikate, potem Libanon, Iran, Irak, kjer je na dan okrog 3000 mrtvih ... o vsem tem bi se lahko pogovorili v miru.

Ko človek vidi vse to orožje, bombe in rakete šele lahko spozna, kako majhen je, nič večji od mravlje.

Da bodo ti ljudje, ki danes trpijo, nekoč svobodni, se morajo bojevati, naša naloga pa je, da jim v tem boju pomagamo.

MILAN GAČAR, 8. b
OŠ Pesnica

Velik človek – Tito

Dvaindvajseti december – dan JLA. To je dan, ko se spominam na vse partizane, vojake, ki so se bojevali za našo svobodo. Še posebej se mi spominjam ustavi pri tovarišu Titu, nesebičnem borcu. Bil je dober po srcu, hraber in skromen. Nikoli se ni hvalil. Radi so ga imeli po vsem svetu. To pa je dokaz, da je bil res velik človek.

GOJKO JEVSŠENAK, 4. r.
OŠ Stranice

Vojak med vojaki je bil naš maršal Tito. Rodil se je v Kumrovcu med revnimi ljudmi. Že kot deček se je trudil za svoje pravice, nato pa za pravice vseh delavcev. Bil je partizan, spal je med drugimi vojaki, jedel je iz iste skledice z njimi, skrbel je za varnost ranjencev. Bil je komandant, po vojni pa poveljnik naše vojske. Ponosni smo nanj kot človeka in vojaka ter državnika.

Ko je umrl, sem hodila v prvi razred osnovne šole. Jokala sem. Zdaj si želim, da bi bila tudi jaz tako pogumna, ko bi bilo treba braniti našo domovino.

BOBIK BERNARDA, 4. r.
OŠ Stranice

Akcija

Torek, ob 7.25. Ožji odbor ZSMS na šoli ima sestanek. Pregledali smo že vso pošto, in prišli do točke razno. Dogovorili smo se, da bomo pomagali kmetom pri spravilu pridelkov.

Naslednjega dne pa je že prišla okrožnica:

»V petek gresta 8. a in 8. b na delovno akcijo, zato pouka ne bo!« Saj imamo takrat »najtežje« ure. Včasih pa z datumi le zadenejo!

V petek zjutraj smo brez torb in za takšno akcijo primerno oblečeni prišli v šolo. Avtobus, ki naj bi nas odpeljal v bližnjo kmetijo, je že čakal na nas. Tovariš ravnatelj se je domislil, da bi lahko vzeli s seboj tudi kaj hrane. Poslal je Zvezdano in mene v kuhinjo. Vrnili sva se s polnim cekarjem kruha in sira. Na križišču nas je šofer »odložil«. Dalje smo se odpravili peš. Šli smo po hribu navgor pa navzdol in spet v hrib. Začelo je rositi. (Pred odhodom smo se tega najbolj bali, saj bi drugače ostali v šoli. Sedaj pa nam je bilo vseeno). Prispeli smo. Po pozdravu smo se odpravili na delo. Rečeno je bilo, da bodo deklice pobirale slive (baje imajo tanjše prste), fantje pa jabolka. Fantje so bili seveda na moč zadovoljni. Nekaj jabolka pa je bil zabojček poln. Ko so izvedeli, da jih bo nadzoroval tovariš ravnatelj, so postali malo bolj tihi, zamejnati pa vseeno ne bi hoteli. Še zmeraj je rosilo, vendar nas to ni preveč motilo. Kupi jabolka in sliv so kar vidno rasli. Vendar pa je trava in sadje postajalo čedalje bolj mokro in je s tem tudi delo postajalo neprijetno. Kljub temu smo vztrajali. Pod streho nas je končno pregnal močan nalive. Ker tam nismo imeli kaj početi, smo se pogovarjali in se smejali tudi že ob vsaki najmanjši šali. Ta čas se nam je zdel primeren tudi za malico. V zelo kratkem času smo pospravili vso zalogo, (ki smo jo prinesli s seboj). Ker ni nehala deževati, smo se domislili, da bi lahko porabili ta čas, do prihoda

avtobusa, za skupni mladinski sestanek. Razen dveh ali treh učencev so bili navzoči vsi mladinci, tovarišica mentorica Jolanda Orgl, in celo tovariš ravnatelj Franc Fišer. Priložnost je bila enkratna. Bilo pa je tudi zelo lepo sedeti na suhem in opazovati dež. Ni bilo veliko reči, o katerih bi se morali pogovoriti. Vendar je bila na »sporedu« točka, ki nas je vse najbolj zanimala: Kdaj in do kdaj naj bo mladinski ples? Zedinili smo se, da naj bo to petek in to takoj po pouku. Določili smo se odbor, ki naj bi skrbel za glasbo, in odbor, ki naj bi skrbel za zabavo. Besedo je imela tovarišica. Menila je, da zaradi dežja nismo mogli veliko narediti. Zato bi bilo zelo lepo, če bi lahko prišli pomagat tudi v izvenšolskem času. Nekaj učencev se je takoj prijavilo že za naslednji dan. Večina jih je molčala. Drugi pa so dejali, da se morajo še prej doma pozanimati, kaj imajo starši v načrtu. Tudi sama sem bila med njimi. Saj nikoli ne moreš vedeti, kdaj boš moral spet pomagati mami. Po »dogovoru« nam je prinesla malico še gospodinja. (Res se nam ni bilo bati, da bi šli domov lačni). Čeprav smo bili že siti, smo si z veseljem postregli. Saj je bila hrana pripravljena doma: domači kruh, zaseka in meso. Medtem je prenehalo deževati. Tudi ura je bila že primerna za odhod. Poslovili smo se. Na polovici poti nas je spet »dobil« dež. Vsak je, kakor je vedel in znal, pritekel na križišče, kamor naj bi avtobus pripeljal. V bližini je senik. Vsi smo se stlačili pod streho. Na srečo je avtobus kmalu pripeljal. V njem se nam je spet vrnila dobra volja. Pogovarjali smo se in smejali.

Kljub slabemu vremenu mi je bil dan na delovni akciji všeč. Vesela sem bila, da sem vsaj malo pomagala kmetom pri spravilu pridelkov. Sklenila sem, da se bom udeležila še drugih akcij.

KLAVDIJA KORDEŠ, 8. b.
OŠ KERENCIČEVIH
Pesnica

Vojak

Na bregu samotnem
na koncu vasi,
tam v noči temačni
vojak mlad stoji.
Gleda v daljavo,
na široko polje,
na griče, doline
in čuva nas vse.
Že štiri je ura,
luna beži,
še vedno vojak
ni zatislil oči.
Pogled njegov pravi:
»Sovražnik, postoj!
V republiko našo
ne moreš nocuj...
in jutri ne moreš,
ker naša armada
jo čuva skrbno,
da mir nam ohrani,
svobodno zemljo.«

MARKO BUNDERLA,
OŠ Simon Jenko
Kranj

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAM

Praznujmo z našimi vojaki

Pa je bilo spet veselo, 22. decembra namreč, ko je naša armada praznovala svoj enainštirideseti rojstni dan. Čestitkam in veselemu razpoloženju so se pridružili tudi naši mladi dopisniki. Posebej pristrčno se mi je zdelo pisemce Marte Južnič iz osnovne šole Vas-Fara. Takole ga je naslovila: »Zdravo, tovariši vojaki? Dvaindvajseti december je vaš praznik in hkrati tudi praznik vsega našega ljudstva. Vsi smo vojaki SFRJ in bi jo branili, če bi bilo kdaj potrebno. Posebno pa ste izurjeni vi, naši vojaki po vsej domovini. Nekateri varujete meje na kopnem, na morju nas varuje vojna mornarica, varujete pa nas tudi v zraku z vojaškimi letali. Mladi fantje se v vojašnicah učite vojaških veščin, poleg tega seveda, da se ukvarjate tudi s kulturnimi, športnimi in drugimi zanimivimi dejavnostmi. O vsem tem so nam pripovedovali vojaki in starešine iz garnizije v Ribnici, ki nas vsako leto obiščejo pred dnevom JLA. Pripravijo nam tudi razstavo orožja ter nastopijo z izbranim kulturnim sporedom. Vedno se jih pristrčno razveselimo. Letos smo jih pozdravili 20. decembra v dvorani v Fari.

Dragi vojaki, čestitam vam za praznik in želim, da vam nikoli ne bi bilo treba prijeti za orožje, da bi se bojevali s sovražniki.«

Pravzaprav je res, kar je napisala naša Marta. Vsak izmed nas je neke vrste vojak, če je le pripravljen braniti našo domovino in svojo pripadnost tej domovini. Kakor v Fari ste gotovo pionirji tudi v drugih krajih Slovenije pokukali v življenje naše vojske, in kjer imate priložnost, tudi za zidove vojašnic. Kakšni so bili vaši vtisi? Ste spoznali kaj novega? Morda pa se je še bolj zakoreninilo kako vaše spoznanje?!

Ziva

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAM

Želja naj postane resnica

Želim, da bi bili vsi narodi sveta resnični prijatelji, kot smo si prijatelji otroci sveta. Rada bi, da bi naši vojaki uspešno varovali domovino in da bi vladal mir po vsem svetu.

Želim, da bi si vsi ljudje segli prijazno v roko in da bi na našem planetu poznali le prelepe besede: mir, svoboda, enakopravnost.

METKA KLARIČ, 7. r
OŠ Vas-Fara

Odprta meja – zaprta meja

Glavna tema pogovorov starejših so ukrepi. Tudi sredstva javnega obveščanja skoraj ne poročajo drugega kot le o ukrepih. Do grla smo jih siti, pa nam po glavi kar naprej roji: ukrep o delitvi bencinskih bonov, ukrep o omejeni prodaji sladkorja, praška, olja, kave.

Ukrepi, ki je na Primorskem najbolj odjeknil, pa je bila novica, da gremo lahko s prepustnico v Italijo le petkrat letno. Kdor pa ima le potni list, mora ob vsakem prestopu meje plačati določeno vsoto denarja.

Ko sem sama slišala to novico po radijskem sprejemniku, sem osupnila in ostrmela. Tudi mojim sošolkam in prijateljem to ni šlo v glavo. Odrasli so nam sicer razlagali, da so nekateri predrzneži odnesli čez mejo veliko denarja, kar je škodilo naši državi. Nekateri drugi pa so nam v sosednji državi delali sramoto s svojim vedenjem. Meni še vedno ne gre v račun, zakaj je sedaj omejitve za vse.

Velikokrat smo šli v sosednjo Gorico samo »past rado vednost«, kakor pri nas temu pravimo. Ogledovali smo izložbe, in če nismo našli stvari, ki smo jo potrebovali, smo se mirno vrnili domov. Nekateri ljudje so hodili v Italijo tudi na ogled filmskih ali kakšnih drugih predstav. Sedaj pa, z novo omejitvijo, je treba čez vse narediti križ. Odslej bomo morali vsak prehod čez mejo dobro pre-

tehtati. Na kakšno razstavo, v kino, na sprehod pa ne bomo več šli v Italijo.

V Italiji smo si nabavljali kavbojke, kavo, riž, pralni prašek in nekatera druga živila (limone, banane), ki jih pri nas ni ali pa so v Italiji cenejša. Zanimalo me je, kako so zaprti mejo občutili moji sošolci, zato sem med njimi izvedla anketo. Takole so mi odgovorjali:

– Ukrep me je prizadel. V Italiji so nekatere stvari cenejše kot pri nas in ne nazadnje imamo onstran meje tudi sorodnike.

– Prizadelo me je, ker ne morem po kavbojke. Tam imam tudi teto.

– Ne, bolje je, da ne bomo več zapravljali denarja v drugi državi.

– Ni me prizadelo, ker mislim, da bomo po kavbojke lahko še vedno šli. Narobe pa je, ker ne bomo mogli k sorodnikom v Italijo, kadar bi se nam zahotelo.

– Ne pijem kave, drugih posebnih opravkov pa tudi nimam v Italiji.

– Prizadelo me je, ker sem bila doslej ponosna, da veljamo za najbolj odprto mejo v Evropi. Zdaj pa ne več.

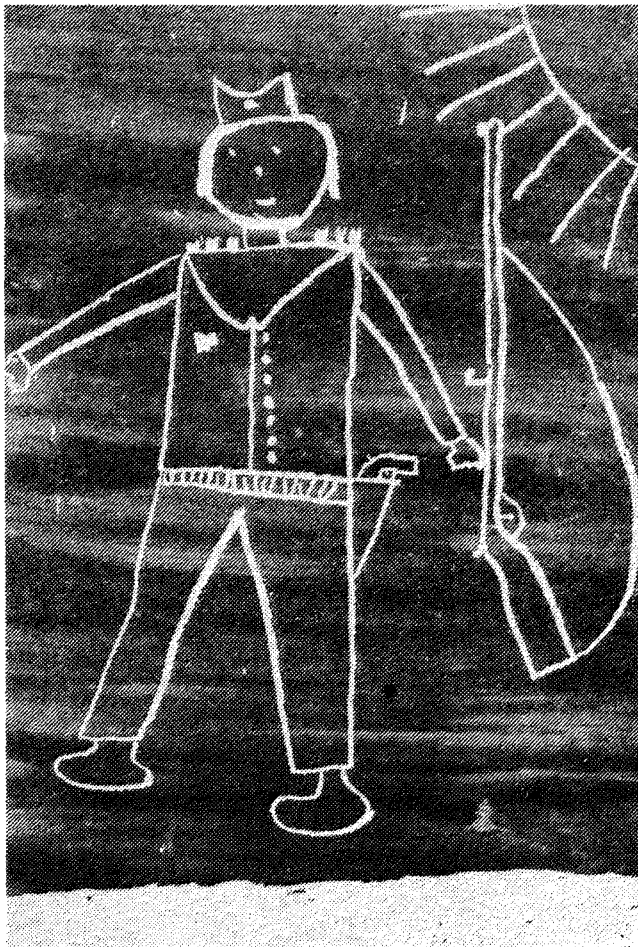
– Ne morem več v Italijo na potep k prijateljem, pa tudi k sorodnikom ne pogosto. Po drugi strani pa se mi zdi ukrep kar dobrodošel, saj so nas italijanski trgovci izkoriščali s prodajo slabega blaga.

MARTINA KRAMAR, 7. r
OŠ Solkan

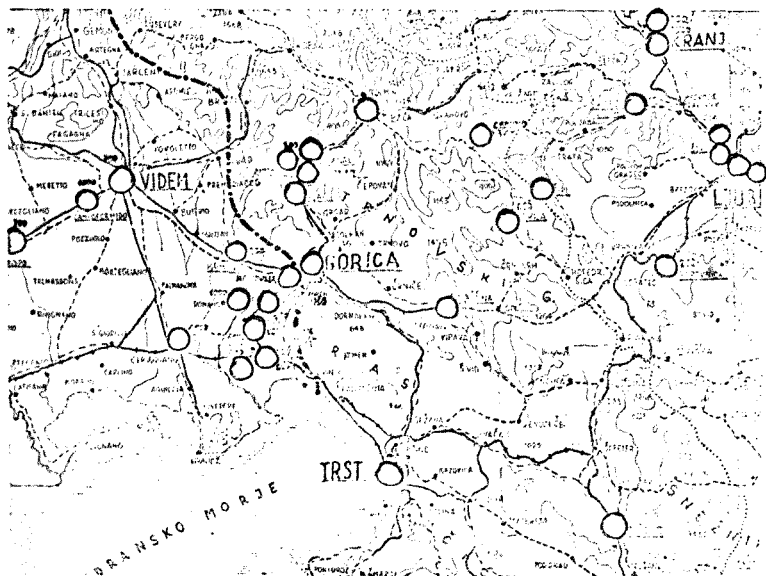
Smeh v šolskih klopeh

»Veš, zakaj učitelji najraje pišejo enke?«
»Ker zanje porabijo najmanj črnila!«

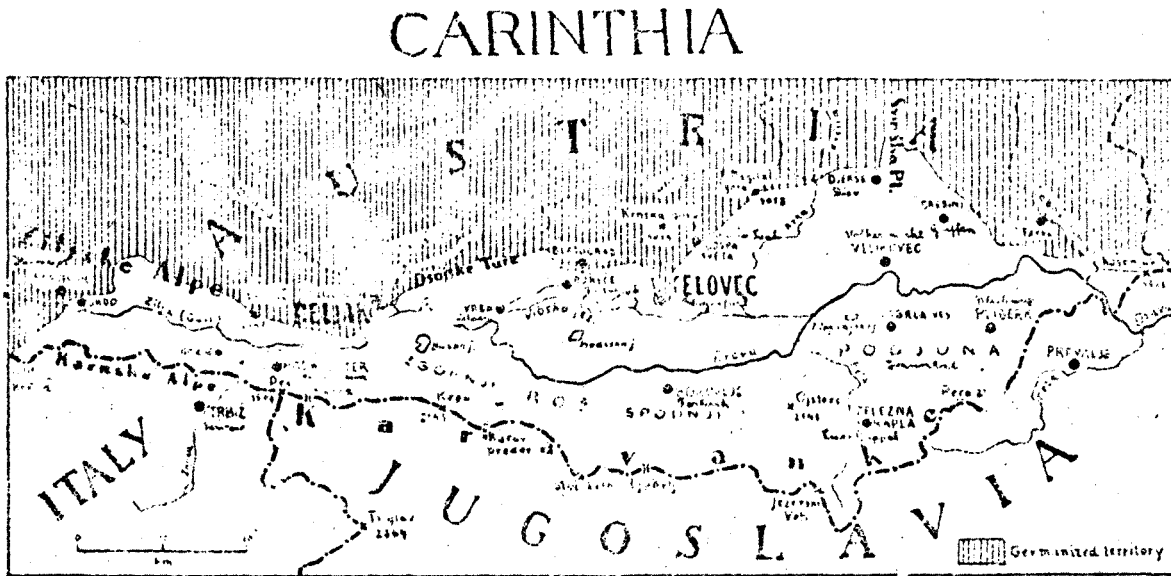
MARTINA KETE, 7. c
OŠ Vipava

PETER KONEC, 2. razred OŠ Stranice: »Ko bom velik, bom branil svojo domovino.«

Že v letu 1944 so naši partizanski kartografi pripravljali zemljevide Slovenije, na katere so vrtovali meje, kakršne so po vojni pričakovali in tudi zahtevali od zaveznikov. Sicer pa so bili tako natančni in spretni, da so po njihovih kartah, po natančno sporočenih koordinatah zavezniška letala lahko na našem ozemlju bombardirala sovražnikove objekte s kar največjo natančnostjo. Celo takšne geografske karte so med zbranim

gradivom, kjer so vrisani vsi podatki o požganih partizanskih kmetijah, kjer so zarisana osvobodjena ozemlja... »Delo geodetske sekcije pri GS NOV in PO Slovenije ter pri štabih slovenskih partizanskih enot, je bil zarodek kasnejšega vojnogeografskega inštituta Jugoslavije in spet lahko rečemo, da podobnega primera v Evropi med drugo svetovno vojno ne poznamo,« je opozoril Branko Korošec.

Naš sogovornik: Branko Korošec

Zemljevidi, zemljevidi

Cela vrsta pogovorov z nekdanjimi borci, ki so delovali na najrazličnejših strokovnih področjih za preskrbo in dobro delovanje partizanske vojske v Sloveniji, nam je že ničlikokrat potrdila, da so bile te dejavnosti neverjetno dobro organizirane. Vedno znova pa presenečajo podatki o dejavnostih, ki si jih v navadnem življenju ne zamišljamo, in ki vendar sodijo neločljivo k vsaki vojni in k vsakršnemu bojevanju. Tokrat sta bili partizanska kartografija in geodezija povod, da smo se pogovarjali z Brankom Korošcem, možem, ki ga področje zgodovine zemljemstva, prostorskega planiranja, geodezije in kartografije že leta dolgo priteguje. In ker se nismo mogli začeti pogovarjati zgolj o partizanskih zemljevidih, ker smo želeli o teh rečeh izvedeti vsaj za ščepec več, smo s tovarišem Brankom zajadrili v prva povojna leta, k njegovim študijem, hobiem in drugim zanimanjem.

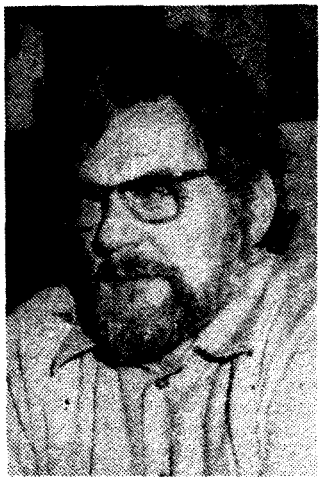
Čas učenja in vseh vrst preizkušenj

Partizan skorajda ni bil. Sam zase pravi, da je med tako imenovanimi »majskimi«. Ko se je končevala vojna, mu je bilo komaj dobrih šestnajst let. Zato pa je, gimnazijec nadobudne mlade predvojne generacije, stopil takoj po vojni v vrste KNOJ in tam pridobil znanje o zemljevidih, ki so mu kasneje zapolnili dobesedno del življenja. Bilo je bolj naključno: predstojnik je »videl«, da Branko dobro riše, in ga je kar določil, da bo šel v kartografski oddelek. Seveda pa je do označbe, da »dobro riše«, prišlo potem, ko je vse svoje otroštvo mnogo perisal in prebral. Spodbujala ga je mati, napredna in razgledana žena.

»Ze šolski zemljevidi so bili zame čudovita paša za oči in domišljijo,« pravi in nadaljuje, da je pri KNOJ po kratkem kartografskem tečaju začel delati kot kartograf. Potlej je delal pri cestarjih, ki so s pospešeno naglico gradili nove in popravljali stare ceste, ki jih je bila uničila vojna. Na terenu si je pridobil geodetske izkušnje in tudi mnogo osnovnih pojmov, ki jih morajo obvladati načrtovalci in graditelji cest. Leta 1956 se je vpisal na filozofsko fakulteto v Ljubljani, na oddelek za zgodovino. Prvi dve leti je pridno študiral in živel od denarja, ki si ga je prislužil prej na terenu. Potem so začeli prihranki kopneti in dodajal jim je pičle dinarje, ki jih je dobival za objavo člankov v reviji Življertje in tehnika, v Poročevalcu in drugod. Nazadnje pa se je moral zaposliti, in to seveda tam, kjer je delo že od prej poznal – pri graditeljih cest. Poleg pa je še študiral umetnostno zgodovino. Iz časa tega študija je nastala tudi njegova diplomska naloga o kositru in kositrarjih na Slovenskem, ki je bila dolgo edino raziskovalno delo pri nas s tega področja. »Pisanje se je širilo in širilo in bilo v raznih oblikah ter odlomkih objavljeno, diplome pa nisem učkal.« Toliko stvari hkrati ga je zanimalo, toliko področij zapošlovalo, da se ni mogel prav odločiti, kje naj bo središče

njegove dejavnosti. Toda življenjske okoliščine so ga končno utirile po tistem znanem ljudskem reku: človek obrača, življenje obrne.

Branko Korošec sicer pravi, da so ga kasnejši raziskovalci v podatkih o kositru in kositrarstvu na Slovenskem

že v marsičem popravili, da pa je vendarle res, da se je prvi poglobljeno lotil omenjene teme.

Se med študijem mu je prišla v roke knjiga, več kot dvestotirideset strani pisana, obogatena z zemljividi, risbami in načrti Cerknškega jezera in okolice, izpod peresa Antona Steinberga. Ta pisec, njegove opazke in zaznamki so ga tako pritegnili, da je nemško besedilo do kraja poslovenil (in še danes čaka v rokopisu boljših časov in morebitne izdaje v knjižni obliki.)

»Knjigo sem dobil v roke, ko sem za cerknško turistično društvo in komando garnizije JLA na Blokah začel izdelovati kartografsko topografijo Cerknškega jezera. Zajetno gradivo iz tiste naloge mora še danes ležati nekje pri cerknškem turističnem društvu. Ze takrat pri delu sem s svojim pisanjem želel opozarjati na vprašanja varovanja narave in naše zgodovinske ter kulturne dediščine. Pravzaprav je moje delo bilo in je še vedno prežeto s to mislijo in tem vodilom.«

Zanimanja in z delom pridobljena znanja so ga pripeljala do biroja za regionalno prostorsko planiranje in tu-

di druge »službe« so bile povezane s takšnimi nalogami. Leta 1979 se je dokončno upokojil in vendar njegovo delo poteka skorajda brez prestanka v delovnem ritmu kot prej.

Na domačih policah in po predalih se stiskajo kupi izrisanih zemljevidov, kupi načrtov, ki jih je Branko prerasal, ker so originali izredno slabo ohranjeni. Tako nastaja dragocena dokumentarna zbirka, ki ima vselej poleg zemljevida tudi pisano razlago... Mnogo tega je Branko Korošec zbiral in pripravljal takrat, ko je v dogovoru z Geodetskim zavodom SR Slovenije pripravil knjigo **Naš prostor v času in projekciji** (oris razvoja zemljemstva, kartografije in prostorskega urejanja na osrednjem Slovenskem). Knjiga je 1978. leta izšla v Ljubljani in jo bi človek te dni zaman iskal na knjižnih policah knjižarn; že zdavnaj je pošla.

O partizanski kartografiji

Ko je avtor predal zadnje liste svoje knjige v tisk, pa je že mislil naprej. Njegova pripoved, zgodovinski oris se je ustavil pred vrati druge svetovne vojne, v letu 1941. Logično nadaljevanje bi torej bilo, da bi zajel še obdobje druge svetovne vojne. In res! Tako se je porodila misel o drugi knjigi. Prejšnji založnik, Geodetski zavod SR Slovenije, je bil tudi za to knjigo nadvse zainteresiran. Tako smo te dni, ko smo našli Branka Korošca sredi zemljevidov v Muzeju ljudske revolucije Slovenije, lahko že izvedeli, da je besedilo knjige o partizanski kartografiji že pri recenzentih.

»Nekaj malega gradiva sem dobil pri vojski, veliko večino pa sem tu in tam izbral sam. Osrednja geodetska sekcija pri Glavnem štabu NOV in PO Slovenije je imela odlične ideje in, lahko boste videli v knjigi, je izdelovala celo vrsto nadvse dragocenih zemljevidov, ki so koristili partizanom na določenih območjih gibanja...»

Od leta 1979, ko se je lotil pisanja knjige o partizanski kartografiji, je naletel na množico dokumentov, kart in drugega gradiva, ki seda-

nji okvir že presega. Tako je še obilica zbranega pa neobdelanega iz okupatorjevih virov in dokumentov, kjer bi bilo mogoče spregovoriti o organizacijskih načrtih za naselitv izseljenih območij, o izrednih natančnih zamislih in že izdelanih programih, s katerimi so prišli k nam Nemci.

»Morebiti bo komu moja nova knjiga sem ter tja tudi suhoparna, ko natančno opi-

sujem določene postopke izdelav posameznih kart in drugega. Mogoče bo kdo rekel, da gre za preveč podrobne opise. Vendar sem menil, ko sem pripravljaj gradivo in tudi ko sem pisal besedilo, da bo gotovo pretekel lep čas, preden se bo spet kdo lotil te teme, če se je bo sploh kdo.« Brez dvoma ima avtor prav. Če ne bo zbrano in prečiščeno gradivo iz tega in še iz različnih drugih področij

na temo narodnoosvobodilnega boja in druge svetovne vojne našlo prostor v knjigah in drugih oblikah, kjer bo dostopno kasnejšim raziskovalcem in tistim, ki bodo želeli natančneje spoznati veličino NOB, bodo te stvari za vedno izgubljene.

Za pokušino in za podkrepitev zapisanega pa objavljamo odlomek povzetka iz bodoče knjige Branka Korošca:

Uskladiti potrebe štabov in komandnega osebja z razpoložljivim ali dosegljivim kartnim gradivom je bila torej ena pomembnejših osnovnih nalog vsakega geodetskega referenta ali štabnega oficirja, ki je opravljal to dolžnost. Enako pomembna je bila priprava in izdelava detajlnih akcijskih topografskih načrtov sovražnikovih postojank ali objektov. Zaledna in vojaška obveščevalna služba je Obveščevalnim centrom (OČejem) višjih štabov dobavljala vse potrebne in kolikor mogoče najnovejše – tudi grafične – podatke o sovražniku, na podlagi le-teh so štabni geodete ali operativci izdelali talne topografske načrte sovražnikovih postojank ali objektov v krajih, ki jih je zasedal ali nadziral sovražnik, njegovih prometnih zvez in objektov na njih, vojnih baz s skladišči in

kom in indigo papirjem. Ohranilo se je izredno zajetno število na ta način izdelanih topografskih akcijskih skic in načrtov, njihova, recimo ji kar kartografska kvaliteta pa je prav tako izredno pestra. Geodetski referenti višjih štabov pa so bili tudi dolžni opravljati topografsko oziroma kartografsko reambulacijo razpoložljivega in uporabljenega sovražnikovega kartnega fonda slovenskega ozemlja, torej izvesti uskladitev vseh, danes bi rekli infrastrukturnih sprememb (zvečanje nasej, regulacije rek in potokov, modernizacija ali preategorizacija cest in železniških prog, porast gostote industrijskih objektov, širitev daljnovodnega omrežja, korekcija in določitev novih višinskih točk, korekcija meja agrokulturnih površin), ki so na korpusnem operativnem ob-

Aksijski topografski načrti sovražnikovih postojank

letališč. Tretja pomembna naloga vojnih geodetov v višjih štabih NOV in POS je bila izdelava topografskih grafičnih prikazov, tako imenovanih borbenih dispozicij in relacij k operativnim poročilom akcij svojih enot glavnemu štabu. In potem pravo kartografsko delo: sekcije kart ali celo karte, ki jih je nasploh primanjkovalo, je bilo treba bodisi razmnožiti s kopiranjem na ozalidni papir s pomočjo na prosojni papir prerisane originalne karte, bodisi jih v povečanem merilu prerisati (transponirati) v kopirno matrico za nadaljnje razmnoževanje. Največkrat je šlo za ožje »lokalne« izreze akcijskega območja načrtovane borbene ali tudi sabotažne operacije, prerisane ali transponirane v primeren merilu in prirocnem formatu (izrezu) z originalne vojne specialke. Kot smo omenili že spredaj, so geodete v štabu 9. korpusa za tovrstno kartografsko delo s pridom uporabili fotografski postopek – enega od redkih ohranjenih primerov njihovega postopka si bomo lahko ogledali v drugem delu našega sestavka. Največkrat pa so tako materialne kot časovne omejitve prisilile geodeete oziroma štabne kartografe v reševanje te naloge z najpreprostejšim postopkom razmnoževanja akcijskih topografskih načrtov in skic: s preprostim in seveda manj natančnim prerisovanjem s kopirnim svinčni-

močju nastale po registriranem stanju največkrat v tem smislu zastarelih sovražnikovih – predvsem pa predvojne jugoslovanske – vojnotopografskih kart. Kot bomo videli v nadaljevanju našega sestavka, je to nalogo, ki presega poliačne vojnogeodetske sposobnosti, ki so jim bili štabni kartografi še dorasli, opravljal le geodetski referent štaba 9. korpusa, inženir Tomaž Strukelj ter seveda Marčičeva skupina kartografov v Geodetski sekciji Glavnega štaba NOV in POS. Nič manj zahtevno ni bilo sodelovanje s člani zavezniških misij pri usklajevanju programiranih skupnih akcij proti sovražniku. Korpusni geodetski referent je namreč moral posredovati članom zavezniške misije kar najtočnejše osnovne geografske in topografske podatke določenega skupnega cilja akcije enot NOV in zavezniškega strateškega bombništva ter prav tako tudi prostora za spuščanje zavezniške materialne pomoči, torej podatke, ki jih zavezniške vojnotopografske pregledne karte iz tega ali onega vzroka niso vsebovale, občasni zavezniški letalski fotografski posnetki pa označevale le približno ali pa sploh ne. Posredovanje podatke je moral naš geodet tudi največkrat sam transponirati v merila in koordinatni sistem zavezniških preglednih kart, kar nikakor ni bilo tako enostavno.

tv-15 naš TOVARIŠ

TV-15 je oznaka za kurirsko postajo, ki je bila najdlje v vasi Občice v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Za razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978 – Glavni urednik: DRAGO VRESNIK; Odgovorni urednik: TONE URBAS; Novinarji – uredniki: ŽIVA DROLE – TV-15 za mladino; BOJAN KUNTARIČ – notranja politika; MILENKO STRAŠEK – reportaža; BOJANA ŽOKALJ-JESIĆ – naša organizacija; Lektor: redaktor: KATJA HVALA; Tehnični urednik: DRAGO SETNIČAR; Tajnica uredništva: MARA OKORN; Vodja uprave: MILAN SENIČAR; Telefon uredništva: 327-780; Telefon uprave: 317-049 – Uprava in naročniški oddelki: Miklošičeva 28/1 p. p. 598, 61001 Ljubljana – Letna naročnina 400 din, posamezna številka v prosti prodaji 10 din – Tekoči račun: Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772 – TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 42/1-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačujejo temeljnega davka od prometa proizvodov – Korektore in tisk: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35